12933

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR
Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the Latin Tongue.

LONDON,
Printed by *Reg. Norton* Printer to the King's most Excellent Majesty, in Latin, Greek and Hebrew, 1590.
CUM PRIVILEGIO

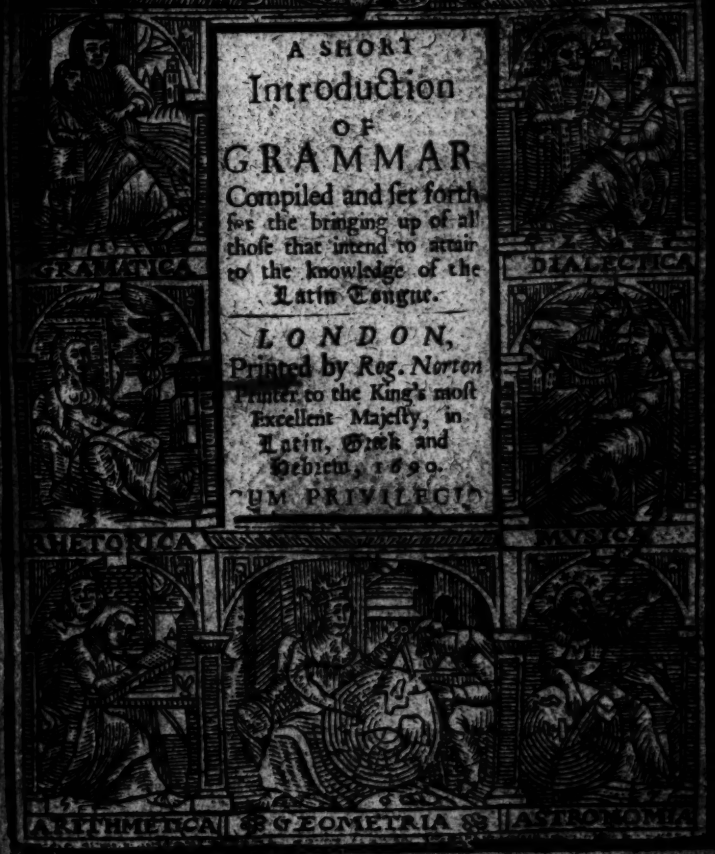

TO THE READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for as much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, whenas the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fail in doubt of the goodness and necessity thereof, which I doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not doe it all best; because there is but one bestness not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out onely: every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of school-masters.

The variety of teaching is divers yet, and alwayes will be, for that every school-master liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by repal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like: and then by proof reasoning judge the like: not hereby excluding the better way when it is known, but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Schollar hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this [illegible]

overthroweth and hurteth a great sort of wits, and cast them into an amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do or which way to turn him: and then the Master thinketh the Schollar to be a dullard: and the Schollar thinketh the thing to be uneaste, and to hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is that the Schollar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childs incouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of verbs, so many several examples, as they pass them, that it may seem to the school-master, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Schollar shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first. And so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Schollar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Schollar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Schollar have a mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the frameing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them

TO THE READER.

them not continue in learning of the rules orderly, as they ly in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but also a gramplain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day, which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easilest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Schollars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be, within a while, by this use, the Schollar shall be brought to a good kind of readiness of making, to the which if there be awayned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it, and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here, and

and therefore this may be for this purpose, enough, which to give a [illegible], and [illegible], is not so [illegible], to other meaner and less practised in [illegible], but only worth the labour of reading, but also of the using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Schollar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governor, director, or guider, or that which is in place of it, with an *a*; the governed, or that which is guided by it, with *b*: or if there be more governors, the first with *a*, the second with *aa*: and so if more governeds, the first with *b*, the second with *bb*: and sometimes, the order is directed by *a*, *b*, *c*: or by figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are the ensample; as saying, *Quis nisi* [b] *mentis* [a] *inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, [a] *inops* [b] *mentis*. So throughout all the Latin rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latin letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

The small letters.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Letters are divided into Vowels and Conſonants.

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a*, *e*, *i*, *o*, *u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two Vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ*, *œ*, *au*, *eu*; whereunto is added *ei* as, *Æneas*, *cœna*, *audio*, *euge*, *hei*.

Inſtead of æ and œ we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η ϑ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ſ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tua, tum doctrina tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

ALmighty Lord and merciful Father, Maker of Heaven and Earth, which of thy free liberality giuest without abundantly to all that with faith and full assurance ask it of thee, beautifie by the light of thy heauenly grace the towardnes of my wit, the which with all powers of nature thou hast poured into me; that I may not only understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesu our Sauiour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receiue daily increase through thy bountiful goodnes towards me, as well in good life as doctrine: So that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefites shine in me, to the endless glory and honor of thine immortal Maiesty. So be it.

An Introduction of the Eight parts of Latin ſpeech.

IN ſpeech be theſe eight parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Prepoſition, Interjection.	undeclined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be ſeen, felt, heard or underſtood: as the name of my hand in Latin, is manus: the name of an houſe, is domus: the name of goodneſs, is bonitas. A Noun.

Of Nouns, ſome be Subſtantives and ſome be Adjectives. Nouns of two ſorts.

A Noun Subſtantive is that ſtandeth by it ſelf, and requireth not another word to be joyned with him to ſhew his ſignification: as, Homo *a man*. And it is declined with one article: as, Hic magiſter, *a maſter*: or elſe with two at the moſt: as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Subſtantive.

A Noun Adjective is that cannot ſtand by it ſelf in reaſon of ſignification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*, Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or elſe with three articles: as, Hic hæc & hoc Felix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A Noun Adjective.

A Noun Subſtantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or elſe is common to more: as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Subſtantives.

Numbers

An Introduction of the Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, *a stone*. The Plural number speaketh of more than one: as, Lapides, *stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or What? as, Magister docet, *The Master teacheth*.

Genitive. The Genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, Whose, or whereof? as, Doctrina Magistri, *The learning of the Master*.

Dative. The Dative case is known by this token *To*, and answereth to this question, To whom, or To what? as, Do librum Magistro, *I give a book to the Master*.

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or What? as, Amo Magistrum, *I love the Master*.

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, *O Master*.

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, *Of the Master*. Coram Magistro, *Before the Master*.

Also In, With, Through, For, From, By, and Than, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles.

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter		Pluraliter	
Nominat.	hic, hæc, hoc.	Nominat.	hi, hæ, hæc.
Genitivo	hujus.	G.	horum, harum, horum.
Dativo	huic.	Dativo	his.
Accuſ.	hunc, hanc, hoc.	Accuſ.	hos, has, hæc.
Vocativo	caret.	Vocativo	caret.
Ablativo	hoc, hac, hoc.	Ablativo	his.

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *a Man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a Woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a Stone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as, Hic & hæc parens, *a Father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic hæc and hoc: as, Hic, hæc & hoc felix, *Happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a Day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a Sparrow.* Hæc aquila, *an Eagle,* both he and ſhe.

The declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

I. The firſt is when the Genitive and Dative caſe ſingular end in æ. The Accuſative in am. The Vocative like the Nominative, the Ablative in a. The Nominative plural in æ. The Genitive in arum. The Dative in is. The Accuſative in as. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.

As in example.

Singulariter	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter	*Nominativo hæ muſæ.*
	Gen. hujus muſæ.		*Gen. harum muſarum.*
	Dativo huic muſæ.		*Dativo his muſis.*
	Accuſ. hanc muſam.		*Accuſat. has muſas.*
	Vocativo ô muſa.		*Vocativo ô muſæ.*
	Abla. ab hac muſi.		*Ablat. ab his muſis.*

Hæc menſa. Hic Poeta. Hic & hæc verna.

Note. More that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in is or in abus. Alſo Dea, Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the Ablative caſe plural in abus only.

II. The ſecond is when the Genitive ſingular ends in i. The Dative in o. The Accuſative in um. The Vocative for the moſt part like the Nominative, the Ablative in o. The Nominative plural in i. The Genitive in orum. The Dative in is. The Accuſative in os. The Vocative like the Nominative: The Ablative in is.

As in example.

Singulariter	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter	*Nominat. hi magiſtri.*
	Gen. hujus magiſtri.		*Genitiv magiſtrorum.*
	Dat. huic magiſtro.		*Dativo his magiſtris.*
	Ac. hunc magiſtrum.		*Accuſ. hos magiſtros.*
	Vocat. ô magiſter.		*Vocativo ô magiſtri.*
	Abl. ab hoc magiſtro.		*Abl. ab his magiſtris.*

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic locus.

Note. Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the vocative ſhall end in e: as, Nominativo

tivo hic Dominus, Vocativo ô Domine; Except eus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following, make their Vocative in e or in us; as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example. Note.

Singularitet		Pluraliter		
	Nom. hoc regnum.		*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*	
	Dat. huic regno.		*Dativo his regnis.*	Hoc malum.
	Accus. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*	
	Voc. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	Hoc verbum.
	Abl. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraliter	
	Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
	Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
	Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
	Accusativo Ambos, ambas, ambo.
	Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
	Ab. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo.

The third is when the Genitive singular endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus. III.

As

Is in Example.

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.
Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc tubile.
Hoc talear.

Singulariter	*Nom. hic lapis.*	Pluraliter	*Nom. hi lapides.*
	Gen. hujus lapidis.		*Gen. horum lapidum.*
	Dativo huic lapidi.		*Dat. his lapidibus.*
	Accus. hunc lapidem.		*Accus. hos lapides.*
	Vocativo ô lapis.		*Vocativo ô lapides.*
	Ablat. ab hoc lapide.		*Ab. ab his lapidibus.*

Singulariter	*No. hic & hæc parens.*	Pluraliter	*No. hi & hæ parentes.*
	Gen. hujus parentis.		*Gen. horum & harum (parentum.*
	Dativo huic parenti.		*Dat. his parentibus.*
	Acc. hunc & hanc parentem.		*Acc. hos & has parentes.*
	Voc. ô parens.		*Voc. ô parentes.*
	Abl. ab hoc & hac parente.		*Ab. ab his parentibus.*

The fourth is when the Genitive caſe ſingular cometh in us. The Dative in ui. The Accuſative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in ua. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accuſative in ua. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

Is in Example.

His gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter	*Nom. hæc manus.*	Pluraliter	*Nominat. hæ manus.*
	Gen. hujus manus.		*Ge. harum manuum.*
	Dati huic manui.		*Dat. his manibus.*
	Accuſ. hanc manum.		*Accuſ. has manus.*
	Vocat. ô manus.		*Vocat. ô manus.*
	Ab. ab hac manu.		*Ab. ab his manibus.*

The fifth is when the Genitive and Dative caſe ſingular end in ei. The Accuſative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accuſative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

As in Example.

Singulariter		Pluraliter	
Nom. hic meridies.		Nom. hi meridies.	Hæc res.
Gen. hujus meridiei.		G. horum meridierum.	Hæc facies.
Dat. huic meridiei.		Dat. his meridiebus.	Hæc acies.
Ac. hunc meridiem.		Accus. hos meridies.	
Voc. ô meridies.		Vocat. ô meridies.	
Ab. ab hoc meridie.		Ab. ab his meridiebus.	

Note that all Nouns of the sixth declension be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the first and second declension.

Singulariter		Pluraliter	
N. bonus, bona, bonum.		Nom. boni, bonæ, bona.	Niger, a, um.
Gen. boni, bonæ, boni.		G. bonorum, bonarum, bonorum.	Tardus, a, um.
Dat. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis.	Sacer, a, um.
Ac. bonum, bonam, bonum.		Ac. bonos, bonas, bona.	
Vo. bone, bona, bonum.		Voc. boni, bonæ, bona.	
Ab. bono, bona, bono.		Ablativo bonis.	

There are besides these, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the Dative in i: which be these that follow, with their compounds. An exception.

Singulariter		Pluraliter	
Nom. unus, una, unum.		Nom. uni, unæ, una.	
Genitivo unius.		Gen. unorum, unarum, unorum.	
Dat. uni.		Dat. unis.	
Ac. unum, unam, unum.		Acc. unos, unas, una.	
Vo. une, una, unum.		Voc. uni, unæ, una.	
Ab. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note that unus, a, um, hath not the plural nuter. Note [illegible]

As when it is joined with a Noun that lacks [illegible] singular number: as, Unæ litteræ, Uni [illegible]

In like manner be declined totus, solus, and also nullus, alius, alter, uter, and neuter: saving that these [illegible] as reheatled lack the Vocative case. Abbreviat. Ad. ad. neut.

A noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Solers. Capax. Vetus.

	Singulariter	Pluraliter
	Nomina. hic hæc & hoc felix.	*Nom. hi & hæ felices & hæc felicia.*
	Gen. hujus felicis.	*Gen. horum, harum & horum felicium.*
	Dat. huic felici.	*Dat. his felicibus.*
	A. hunc & hanc felicem & hoc felix.	*Ac. hos & has felices & hæc felicia.*
	Vocat. ô felix.	*Vo. ô felices, & ô felicia.*
	Ab. ab hoc hac & hoc felice, vel felici.	*Ablat. ab his felicibus.*

Levis & leve. Celer celeris & celere. Melior & melius.

	Singulariter	Pluraliter
	No. hic & hæc tristis & hoc triste.	*Nom. hi & hæ tristes & hæc tristia.*
	Gen. hujus tristis.	*Gen. horum harum & horum tristium.*
	Dat. huic tristi.	*Dat. his tristibus.*
	Ac. hunc & hanc tristem & hoc triste.	*Acc. hos & has tristes & hæc tristia.*
	V. ô tristis & ô triste.	*V. ô tristes, & ô tristia.*
	Ablat. ab hoc hac & hoc tristi.	*Ab. ab his tristibus.*

Comparison of Nouns.

ADjectives whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

Three degrees of comparison. The Positive. The comparative.

There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing at [illegible] without excess: as, Durus, [illegible]

The Comparative somewhat exceedeth [illegible] Positive in signification: as, Durior, *Harder*, [illegible] and it is formed of the first case of his Positive th[illegible] end[illegible] in [illegible] [illegible] thereto or and us: as [illegible] Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, [illegible] tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & h[illegible] & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive [illegible] the [illegible]

ighest degree: as, Durissimus, *Hardest*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto s, and simus, as of Duri, durissimus, of Tristi tristissimus, of Dulci dulcissimus.

From these general rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Exception. Ater. Teter. Acer.

And if the positive end in er, the Superlative is formed of the Nominative case by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus.

Also these nouns ending in lis, make the Superlative by changing lis into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as, Pius, magis pius, maxime pius. Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUN.

A Pronoun is a part of speech much like to a Noun: which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case. There be fifteen pronouns.

To these may be added their compounds, Ego-met, tuta, idem, and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste,

Primitives. iste, hic, and is, be Primitives; so called, for because they be not derived of others. And they also called Demonstratives, because they shew thing not spoken of before.

Demonstratives.

Relatives. And these ille, hic, ille, iste, is, idem, and qui, Relatives, because they rehearse a thing that spoken of before.

Derivatives. These seven, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, be derivatives: for they be derived of the Primitives, mei, tui, sui, nostri, and vestri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun these five things Number, Case, and Gender, as are in a Noun Declension and Person, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

There be four Declensions of Pronouns.

The first declension. These three, Ego, tu, sui, be of the first declension and be thus declined.

Singularis	*Nominativo Ego.*	Plurales	*Nominativo Nos.*
	Genitivo mei.		*Genitivo nostrum vel nostri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accusativo me.		*Accusativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*
Singularis	*Nominativo Tu.*	Plurales	*Nominativo Vos.*
	Genitivo tui.		*Genitivo vestrum vel vestri.*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accusativo te.		*Accusativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*
Singular and Plural	*Nominativo caret.*		*Accusativo se.*
	Genitivo sui.		*Vocativo caret.*
	Dativo sibi.		*Ablativo à se.*

The second declension. These five, ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second declension, and be thus declined:

Sing

Singulariter
Nom. iste, ista, istud.
Gen. istius.
Dat. isti.
Ac. istum, istam, istud.
Vocativo caret.
Abl. isto, ista, isto.

Pluraliter
Nom. isti, istæ, ista.
G. istorũ, istarũ, istorũ.
Dativo istis.
Accus. istos, istas, ista.
Vocativo caret.
Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case and in the accusative case singular maketh ipsum. Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter
Nomin. is, ea, id.
Genitivo ejus.
Dativo ei.
Ac. eum, eam, id.
Vocativo caret.
Ablat. eo, ea, eo.

Pluraliter
Nominat. ii, eæ, ea.
G. eorum, earum, eorum.
Dativo iis, vel eis.
Accus. eos, eas, ea.
Vocativo caret.
Ablat. iis, vel eis.

Singulariter
Nom. qui, quæ, quod.
Genitivo cujus.
Dativo cui.
Ac. quem, quam, quod.
Vocat. caret.
Ab. quo, qua, quo vel quis.

Pluraliter
N. qui, quæ, quæ, (rum
G. quorum, quarũ, quo-
Dat. quibus vel queis.
Ac. quos, quas, quæ.
Vocativo caret.
Ab. quibus vel queis.

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

Nom. Quisquis. Quicquid.
Ac. Quicquid. Quicquid.
Ab. Quoquo. Quaqua. Quoquo.

The Compound of Quis. Note.

Where note that Quid is always a Substantive of the Neuter gender.

The third declension.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester, are of the third declension, and be declined like nouns Adjectives of three terminations, in this wise.

Singulariter		Pluraliter	
N.	Meus, mea, meum.	Nom.	mei, meæ, mea
Gen.	mei, meæ, mei	Gen.	meorum, mearum
Dat.	meo, meæ, meo.	Dat.	meis. meorum
Acc.	meum, meam, meum.	Accus.	meos, meas, mea
Voc.	mi, mea, meum.	Voc.	mei, meæ, mea.
Ab.	meo, mea, meo.	Ablativo	meis.

The fourth declenſion.

So is Noſter declined, and Tuus, ſuus, veſter, ſolum that theſe three laſt do lack the Vocative caſe. Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas, be of the fourth declenſion and be thus declined.

Singulariter		Pluraliter	
No.	hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.	N.	hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia.
Gen.	hujus noſtratis.	Gen.	horum, harum & horum noſtratium.
Dat.	huic noſtrati,	Dat.	his noſtratibus
Ac.	hunc & hanc noſtratem & hoc noſtrate.	Ac.	hos & has noſtrates & hæc noſtratia.
Vocat.	ô noſtras & ô noſtrate.	Vocat.	ô noſtrates & noſtratia.
Ab.	ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.	Ab.	ab his noſtratibus

Note.

Here is to be noted, that Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas be called Gentiles, becauſe they propertie betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf; as, Ego Nos We.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu Vos Ye. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of; as, Ille Illi they. Into theſe three all Nouns, Pronouns and Participles be of the third perſon.

OF A VERB.

A Verb is a part of speech, declined with mood and tense, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*: or suffering, as, Amor, *I am loved*: or being, as, Sum, *I am*. A Verb.

Of Verbs such as have persons, be called Personals: as, Ego amo, Tu amas. And such as have no persons, be called Impersonals: as, Tædet, *it irketh*. Oportet, *it behooveth*.

Of Verbs Personals there be five kinds, Active, Passive, Neuter, Deponent and Commune. Verbs personals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*, and by putting to r, it may be a Passive: as, Amor. Active.

A Verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, *I am loved*, and by putting away r, it may be an Active: as, Amo. Passive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Passive: as, Curro, *I run*, Sum, *I am*. And it is Englished sometime Actively: as, Curro, *I run*, and sometime Passively: as, Ægroto, *I am sick*. Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Passive, and yet in signification is but either Active: as, Loquor verbum, *I speak a word*, or Neuter: as, Glorior, *I boast*. Deponent.

A Verb Commune endeth in r, and yet in signification is both Active and Passive: as, Osculor te, *I kiss thee*. Osculor à te, *I am kissed of thee*. Commune.

MOODS.

Moods six. There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative Mood sheweth a reason true or false: as, Ego amo, *I love.* Or else asketh a question: as, Amas tu? *Doest thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God,* or *God grant*: as, Utinam amem, *I pray God, I love*: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential. The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could* or *ought*: as, Amem, *I may* or *can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cùm amarem, *when I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, Cùm amarem, eram miser, *when I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, Amare, *To love.* Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

GERUNDS.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of verbs certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, Amandi, *of loving*, or *of being loved*. Amando, *in loving*, or *in being loved*. Amandum, *to love*, or *to be loved*. Gerunds three: di, do, dum.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as, Eo amatum, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, *Hard to be loved*. Supines two, in um & u.

TENSES.

There be five tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love*. Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loved* or *did love*. Preterimperfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, Amavi, *I have loved*. Preterperfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, Amaveram, *I had loved*. Preterpluperfect.

The future tense speaketh of the time to come, with this sign *shall* or *will*: as, Amabo, *I shall or will love*. Future.

PER-

PERSONS.

Persons three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*. Tu amas, *Thou lovest*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Present

Tense singular,

love, or, *o love.*	*Thou lovest,* or, *doest love.*	*He loveth,* or, *doth love.*	*We love,* or, *do love.*	*Ye love,* or, *do love,*	*They love,* or, *do love.*

Amo, amas, amat.
Doceo, doces, docet.
Lego, legis, legit.
Audio, audis, audit.

Pluraliter,
Amamus, amatis, amant.
Docemus, docetis, docent.
Legimus, legitis, legunt.
Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tense singular.
Amabam,
Docebam,
Legebam,
Audiebam,
I loved or did love.
bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tense singular.
Amavi,
Docui,
Legi,
Audivi,
I have loved.
isti, it. *Plur.* imus, istis, erunt vel ere.

Preterpluperfect tense singular.
Amaveram,
Docueram,
Legeram,
Audiveram,
I had loved.
ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.

Future tense singular.
Amabo,
Docebo,
Legam,
Audiam,
I shall or will love.
bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt.
es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperative Mood.

Love Love he, or Love we, or Love Love they, or thou: let him love. let us love. ye. let them love.

Present tense singular.

Ama, amet,	*Pl.* amemus.	amate, ament,
amato: amato.		amatote; amanto
Dote, doceat,	*Pl.* doceamus.	docete, doceatis,
doceto: doceto.		docetote: docento
Lege, legat,	*Pl.* legamus.	legite, legant,
legito: legito.		legitote: legunto.
Audi, audiat,	*Pl.* audiamus.	audite, audiant,
audito; audito.		auditote: audiunto

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing. utinam

Amem, ames, amet.	*Pl.* utin. amemus, ametis, ament.
Doceam,	
Legam, as, at.	*Plur.* utin. amus, atis, ant.
Audiam,	

Preterimperfect tense sing. utinam

Amarem,	*Would God I loved, or did love.*	
Docerem,		
Legerem, res, ret.	*Plur.* utin. remus, retis, rent.	
Audirem,		

Preterperfect tense singular. utinam

Amaverim,	*I pray God I have loved.*	
Docuerim,		
Legerim, ris, rit.	*Pl.* utin. rimus, ritis, rint.	
Audiverim,		

Preterpluperfect tense sing. utinam

Amaviſſem,	*Would God I had loved.*	
Docuiſſem,		
Legiſſem, ſes, ſet.	*Pl.* utin. ſemus, ſetis, ſent.	
Audiviſſem,		

Future tense singular. utinam

Amavero,	*God grant I shall or will love hereafter*	
Docuero,		
Legero, ris, rit.	*Pl.* utin. rimus, ritis, rint.	
Audivero,		

Poter

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing.	Amem, ames, amet.		*Plur.* amemus, ametis, ament.
	Doceam, Legam, Audiam,	as, at.	*Plur.* amus, atis, ant.
Preterimperfect tense sing.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*I might, would, should, ought or could love.* res, ret.	*Plur.* remus, retis, rent.
Preterperfect tense singular.	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I might, would, should or ought to have loved.* ris, rit.	*Plur.* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense sing.	Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem,	*I might, would, should or ought to had loved.* ses, set.	*Plur.* semus, setis, sent.
Future tense sing.	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*I may or can love hereafter.* ris, rit.	*Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. Cùm	Amem, ames, amet.		*Plu. cùm* amemus, ametis, ament.
	Doceam, Legam, Audiam,	as, at.	*Plur. cùm* amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tense singular.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,		*When I loved or did love.*
Cùm		res, ret.	*Plu.* Cùm remus, retis, rent
Preterperfect tense singul.	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,		*When I have loved.*
Cùm		ris, rit.	*Pl.* cùm rimus, ritis, rint.
Preterpluper. tense singul.	Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem,		*When I had loved.*
Cùm		ses, set.	*P.* cùm semus, setis, sent.
Future tense singular.	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,		*When I shall or will love.*
Cùm		ris, rit.	*Pl.* cùm rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperfect & Preterpluperfect tense.	Amavisse, Docuisse, Legisse, Audivisse,	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.
Future tense.	Amaturum, Doctarum, Lecturum, Auditurum,	esse, To	love, teach, read, hear, hereafter.

Gerunds	Amandi, of loving,	do, in loving,	dum, to love.
	Docendi, of teaching,	do, in teaching,	dum, to teach
	Legendi, of reading,	do, in reading,	dum, to read.
	Audiendi, of hearing,	do, in hearing,	dum, to hear.

Supines.

Eight parts of Speech.

Supines.						
Amatum,	To	love,	Amatu,	To	loved.
Doctum,		teach,	Doctu,		taught.
Lectum,		read,	Lectu,		read.
Auditum,		hear.	Auditu,		heard.

A Participle of the present tense.	Amans,	loving.
	Docens,	teaching.
	Legens,	reading.
	Audiens,	hearing.

The Participle of the first future tense.	Amaturus,	to love or about to love.
	Doctarus,	to teach or about to teach.
	Lecturus,	to read or about to read.
	Auditurus,	to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

The present tense singular.	Sum, I am: es, est.	*Plural.* Sumus, estis, sunt.
The preterimperfect tense sin.	Eram, I was: eras, erat.	*Plural.* eramus, eratis, erant.
The preterperfect tense singul.	Fui, I have been: fuisti, fuit.	*Plural.* fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.
The preterpluperfect tense sin.	Fueram, I had been: fueras, fuerat.	*Pluraliter,* fueramus, fueratis, fuerant.
The future tense singular.	Ero, I shall or will be: eris, erit.	*Pluraliter,* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Pres. tense singu.	Sis, Es, Esto.	Be thou	Sit, Esto.	*Plu.* Simus,	Sitis, Este, Estote, / Sint, Sunto.

Optative Mood.

Present tense sing. utinam	Sim, I pray God I be: sis, sit. *Plur.* utinam simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense sing. uti.	Essem, Would God I was: esses, esset. *Plur.* utinam essemus, essetis, essent.
Preterperfect. tense sing. uti.	Fuerim, I pray God I have been: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluper. tense sing. uti.	Fuissem, Would God I had been: fuisses, fuisset. *Plur.* utin. fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. utin.	Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense singular.	Sim, I may or can be: sis, sit. *Plur.* simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense singul.	Essem, I might or could be: esses, esset. *Plur.* essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense singular.	Fuerim, I might, could, should, or ought to have been: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense singular.	Fuissem, I might, could, should, or ought to have been: fuisses, fuisset. *Plur.* fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singular.	Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subju

Subjunctive Mood.

Present tense singul. cùm — Sim, When I am: sis, sit. *Plural.* Cùm simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense singul. cùm — Essem, When I was: esses, esset. *Plur.* cùm essemus, essetis, essent.

Preterperfect tense singul. cùm — Fuerim, When I have been: fueris, fuerit. *Plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense sin. cùm — Fuissem, When I had been: fuisses, fuisset. *Plur.* cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense singul. cùm — Fuero, When I shall or will be: fueris, fuerit. *Plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense. — Esse, To be. — *Preterperfect and preterpluperfect tense.* — Fuisse, to have or had been.

Future tense. — Fore vel futurum esse, To be hereafter.

Verbs in *or* of the four Conjugations be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus sum vel fui, amâri, amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris vel docêre, doctus sum vel fui, docêri, doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.	Amor, amâris vel amâre, amatur.	*Plur.*	mur,	
	Doceor, docêris vel docêre, docetur.		mini,	
	Legor, legeris vel legere, legitur.		ntur.	
	Audior, audiris vel audire, auditur.		untur.	

Preterimperfect tense singular.	Amabar,	*I was loved.*		
	Docebar,			
	Legebar,	baris vel bare, batur.	*Plur.*	bamur.
	Audiebar,	bamini, bantur.		

Preterperfect tense singular.	Amatus,	*I have been loved*	tus, es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plu.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuêre.	
	Doctus,			
	Lectus,	sum vel fui,		
	Auditus,			

Preterpluperf. tense singular.	Amatus,	*I had been loved*	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plu.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.	
	Doctus,			
	Lectus,	eram vel fueram		
	Auditus,			

Future tense sing.	Amabo,	*I shall or will be loved,*		
	Docebo,	beris vel bere, itur. *Pl.* bimur, imini, buntur.		
	Legar,			
	Audiar,	êris vel êre, etur. *Plu.* êmur, êmini, entur.		

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Present tense singular.	Amare, ametur, amator: amator.		*Plu.* amemur.	Amamini, amentur, amaminor: amantor.	
	Docere, doceatur, docetor: docetor.		*Pl.* doceamur.	Docemini, doceantur, doceminor: docentor.	
	Legere, legatur, legitor: legitor.		*Plu.* legamur.	Legimini, legantur, leguminor: leguntor.	
	Audire, audiatur, auditor: auditor.		*Pl.* audiamur.	Audimini, audiantur, audiminor: audiuntor.	

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present tense singular, utinam	Amor,	eris vel ere, etur.	*Pl. uti,* emur, emini, entur.
	Docear,	aris vel are, atur.	*Plu. uti,* amur, amini, antur.
	Legar,		
	Audiar,		
Preterimperfect ten. singular, utinam	Amarer,	*Would God I were loved.*	
	Docerer,	reris vel rere, retur.	*Pl. uti,* remur, remini, rentur.
	Legerer,		
	Audirer,		

I pray God I have been loved.

Preterperfect tense singular, utinam	Amatus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit.	*Plur. utinam* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
	Doctus,		
	Lectus,		
	Auditus,		

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tense singular, utinam	Amatus,	essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset.	*Plur. utinam* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
	Doctus,		
	Lectus,		
	Auditus,		

God grant I be loved hereafter.

Future tense singular, utinam	Amatus,	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit.	*Plur. utinam* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
	Doctus,		
	Lectus,		
	Auditus,		

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense singular.	Amor,	eris vel ere, etur.	*Plur.* emur, emini, entur.
	Docear,	aris vel are, atur.	*Plur.* amur, amini, antur.
	Legar,		
	Audiar,		

Preterim-perfect tense singular.

Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — *I would, should, or ought to be loved.*

eris vel rere, retur. *Plu.* remur, remini (rentur

I would, should, or ought to have been loved

Preter-perfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus vel fuerit. *Plu.* ti simus vel fuerimus ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

I would, should, or ought to had been loved

Preterpluperfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, — ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plu.* ti erimus vel fuerimus ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singular.

Amer, Docear, Legar, Audiar, — eris vel are, atur. *Plu.* cùm amur, amini, entur (antur

Cùm

When I was loved.

Preterimperfect ten. singular.

Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — rêris vel rêre, retur. *Plu.* cùm rêmur (rêmini, rentur

Cùm

When I have been loved.

Preterperfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus vel fuerit. *Plu.* cùm ti simus vel fuerimus ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Cùm

When I had been loved.

Preterplu-perfect ten. singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur. cùm* ti essemus, vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future tense singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. { Amari, Docerì, Legi, Audiri, } To be { loved, taught, read, heard. }

Preterperf. tense and preterpluperf. tense. { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, } To have or had been loved. esse vel fuisse.

Future tense. { Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditum iri, vel audiendum esse, } To { be loved, taught, read, heard } hereafter.

A participle of the preterperfect tense. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } { Loved. Taught. Read. Heard. }

A participle of the Future in Dus. { Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus, } To be { loved. taught. read. heard. }

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POssum, potes, potui, posse, potens. To may or can.

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum, supinis caret: volens. To will or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret, nolens: To nill or to be unwilling.

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens. To have rather or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, vel estum estu: edens, esturus vel esturus: To eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus: To be made or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus. To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus. To be born or suffered.

Indicative Mood.

Present tense singular.

POssum, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult. (est.
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Plurative.

Possumus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis vel estis, edunt
Imus, itis, sunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preterimperfect tense singular.

Potebam,
Volebam,
Nolebam,
Malebam, as, at. *Plural*, amus, atis, ant.
Edebam,
Fiebam,
Ferebam, (bamur.
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plu.* bamur, bamini,

Preterperfect tense singular.

Potui, Malui,
Volui, Edi, isti, it. *Plur.* imus, istis, erunt vel
Nolui, Tuli, (êre.
sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit.
Factus, *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis,
Latus ti sunt, fuerunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense singular.

Potueram, Malueram,
Volueram, Ederam, ras, rat. *Pl.* ramus, ratis,
Nolueram, Tuleram, (rant.
eram vel fueram, tus eras vel fueras,
Factus tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus
Latus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti
erant vel fuerant.

Futture tense singular.

Potero, eris, erit. *Plur.* poterimus, eritis, erunt.
Volam, Edam,
Nolam, Fiam, es, et *Plur.* emus, etis, ent.
Malam, Feram,
Ferar, fereris vel ferere, feretur. *Plural.* feremur,
feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

Imperative Mood.

Present tense singular.

Noli, nolito. *Pluraliter* Nolite, nolitote.

Es, esto: edat, esto, *P.* Edamus, edite, este, estote, editote: Edant, edunto.

Ede, edito: edat, esto, edito: *P.* Edamus, edite, este, estote, editote: Edant, edunto.

Fito tu: Fiat, Fito: *Pl.* Fiamus, Fite, fitote: Fiant, fiunto.

Fer, ferto: Ferat, ferto: *Pl.* Feramus, Ferte, fertote: Ferant, ferunto.

Ferre, fertor: Feratur, fertor: *Pl.* Feramur, Ferimini, feriminor: Ferantur, feruntor.

Optative Mood.

Present tense singular.

Utinam Possim, Velim, Edam, Fiam, Feram, Ferar, Nolim, Malim, is, it, itis, int. *Plur. utinam* imus, as, at. *Plur. utinam* amus, atis, ant. raris vel rare, ratur. *Pl. ut.* amur, amini, antur.

Preterimperfect tense singular.

Utinam Possem, Vellem, Nollem, Mallem, Ferrer, Ederem vel essem, Vellem, Nollem, Mallem, Ferrem, es, et. *Plur. utinam*, emus, etis, ent. reris vel rere, retur. *Pl. ut.* remur, remini, rentur.

Preterperfect tense singular.

Utinam Potuerim, Voluerim, Noluerim, Factus Latus, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Pluraliter utinam* rimus, ritis, rint. fim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl. ut.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterplusperfect tense sing.

Utinam Potuissem, Voluissem, Noluissem, Factus Latus, Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set. *Plur. utinam* semus, setis, sent. essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur. uti.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future

Future tense singular.

Potuero, Voluero, Noluero, } Maluero, Edero, Tulero, } ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint. *utinam*

Utinam

Factus, Latus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do suffer only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense.

Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri, } *Preterimperf. & Preterpluperfect tense.* { Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse, Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.

Future tense.

Esurum esse. Laturum esse. } { Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the future tense of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperf. tense of the Infinitive mood: as of

Tenses formed of the Preterperfect tense.

Amavi,

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amaver by changing i into e short: and Amavissem, amavi keeping i still.

Impersonals. Impersonals be declined throughout all Moo and tenses in the voice of the third person sing lar only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delec verat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, dec bit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fu studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their Engli this sign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becomet not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived a Verb, and taketh part of a Noun, Gender, case and declension: and part a Verb, as tense and signification, a part of both, as number and figure.

Four kinds of participles. There be four kinds of Participles: one of t Present tense, another of the Preter tense; o of the future in rus, and another of the futu in dus.

Present tense. A Participle of the Present tense, hath h English ending in *ing*: as, *Loving*, and his L tin in ans, or ens: as, Amans, docens. And if formed of the Preterimperfect tense of the Ind cative Mood, by changing the last syllable into as, Amabam: amans. Audiebam, audiens. Auxiliaba auxilians. Poteram, potens.

The first Future in rus. A participle of the future in rus betoken to do, take the Infinitive mood of the Acti voice: as, Amaturus, *To love or about to love.* it is formed of the latter Supine by putting rus: as, Doctu, docturus.

Preter tense. A Participle of the Preter tense hath his En

sh ending in *d*, *t*, or *x*; as, *Loved*, *taught*, *slain*: nd his Latin in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, exus: and one in uus, as, Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as, Lectu, ctus, except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokneth suffer like the infinitive Mood of the Passive oice: as, Amandus, *to be loved*. And it is formed of he Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus; as, Amantis, mandus; Legentis, legendus. And it is also found to ave the signification of the Participle of the Present tense: as, Legendis veteribus proficis, *in reading d Authors thou dost profit*. The second Future tense in dus.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which ath the Supines come two Participles, one of he Present tense, and another of the Future in us: as of Amo cometh Amans, amaturus; of Curro, urrens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose Active hath the Supines come two Participles: one of the Preter ense, and another of the Future tense in dus: as Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: ne of the Present tense, one of the Preter tense, nd another of the Future in rus: as of Auxilior meth auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dus, as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: s of largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a commune four.

Participles of the present tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles: as, Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, ativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti=

Participles of other tenses be declined like Nouns Adjectives of three divers endings: as, Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

AN Adverb is a part of speech joyned to the Verbs, to declare the signification.

Adverbs some be of time: as, Hodie, cras, heri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of

- Place: as, Ilbi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.
- Number: as, Semel, bis, ter, quater, rum.
- Order: as, Inde, deinde, denique, postremò.
- Asking, or doubting: as, Cur, quare, quorsum, num, numquid.
- Calling: as, Heus, ô, ehodum.
- Affirming: as, Certè, ita, profectò, scilicet, licèt, estò.
- Denying: as, Non, haud, minimè, quam, nequaquam.
- Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius fidius.
- Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agedum.
- Flattering: as, Sodes, amabò.
- Forbidding: as, Né.
- Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.
- Gathering together: as, Simul, una, non modò, non solùm.
- Parting: as, Seorsùm, sigillatim, vicatim.

Some

Choosing: as, Potiùs, Imò.
A thing not finished: as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
Shewing: as, En, ecce.
Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance: as, Fortè, fortuitò.
Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
Quality: as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortiter, fortiùs, fortissimè. Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet post dolebit. He that beware not afore shall be sorry afterward. Coram laudare, & clàm vituperare, inhonestum est. In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an unhonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.
- Discretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
- Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

Participles of other tenses be declined li[illegible] Nouns Adjectives of three divers endings: a[illegible] Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, am[illegible]tum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

AN Adverb is a part of speech joy[illegible]ed to the Verbs, to declare the[illegible] signification.

Adverbs some be of time: a[illegible] Hodiè, cras, heri, perendiè, olim aliquando, nuper, quando.

Some be of

Place: as, Ubi, ibi, hîc, istic, illic, intu[illegible] foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, ite[illegible]rum.

Order: as, Indè, deinde, denique, postre[illegible]mó.

Asking, or doubting: as, Cur, quare, und[illegible] quorsum, num, nunquid.

Calling: as, Heûs, ô, ehodum.

Affirming: as, Certè, næ, profectò, sane scilicet, licèt, estó.

Denying: as, Non, haud, minimè, [illegible]quam, nequaquam.

Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius fidius.

Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agedum.

Flattering: as, Sodes, amabó.

Forbidding: as, Né.

Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, [illegible] non modò, non solúm.

Parting: as, Seorsim, sigillatim, vicatim.

Som[illegible]

Chusing: as, Potiùs, Imò.
A thing not finished: as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
Shewing: as, En, ecce.
Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance: as, Fortè, fortuitò.
Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
Quality: as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortiter, fortiùs, fortissimè. Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet post dolebit. He that beware not afore shall be sorry afterward. Coram laudare, & clàm vituperare, inhonestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an unhonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.
- Discretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
- Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quùm, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

Some be
- Conditionals: as, Si, ſin, modò, dummodò.
- Exceptives: as, Ni, niſi, quin, alioquin, præterquam.
- Interrogatives: as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- Illatives: as, Ergo, ideò, igitur, quare, itáque, proin.
- Adverſatives: as, Etſi, quanquam, quamvis, licèt, etſi.
- Redditives to the ſame: as, Tamen, attamen.
- Electives: as, Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly ſet before other parts, either in Appoſition: as, Ad patrem; or elſe in Compoſition as, Indoctus.

These Prepoſitions following ſerve to

the Accuſative caſe.

- Ad, To.
- Apud, At.
- Ante, Before.
- Cis, On this ſide.
- Citra, On this ſide.
- Circum, About.
- Circa, About.
- Contra, Againſt.
- Erga, Towards.
- Adverſus, Againſt.
- Adverſum, Againſt.
- Extra, Without.
- Intra, Within.
- Inter, Between.
- Infra, Beneath.
- Juxta, Beſide, or nigh to.
- Ob, For.

Pone

nè, Behind.	Ultra, Beyond.
r, By or through.	Præter, Beside.
opè, Nigh.	Supra, Above.
opter, For.	Circiter, About.
cundum, } After.	Usque, Until.
st, } After.	Secus, By.
ans, On the further side.	Versus, Towards.
	Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual ord: as, Londinum versus, towards London. And likewise may Penes be set also.

hese Prepositions following serve to the

Ablative case.

ab, abs, From or fro.	Pro, For.
m, With.	Præ, Before, or in comparison.
ram, Before, or in presence.	Palam, Openly.
am, Privily.	Sine, } Without.
e, } Of or fro.	Absque, } Without.
, } Of or fro.	Tenus, Until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with nus, be the plural number, it shall be put in the enitive case, and be set before Tenus: as, Aurium us, Up to the Ears. Genuum tenus, Up to the nees.

Note also that the voices of Prepositions being alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is presaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign *To*, to the Accusative case: In urbem, Into the City. In without this sign to the Ablative case: as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub judice lis est, The matter is before the Judge. Super lapidem, Upon a stone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind uttered by an unperfect voice.

Some are of Mirth: as, Euge, vah.

Some are of sorrow: as, Heu, h

Some are of
- Dread: as, Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praising: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deûm atque hominu fidem.
- Cursing: as, Væ, malúm.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, ho, io.
- Silence: as, Au. And such others.

TH

THE CONCORDS of Latin Speech.

FOr the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concords. The first between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective. The third between the Intercessant and the Relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb, except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, Ut, *that*; Cùm, *when*; Si, *if*; and such others.

When ye have found the verb, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb: except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, [b] Amas [a] tu? Lovest thou? [b] Venitne [a] Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, [b] Ama [a] tu, Love thou. [b] Amato [a] ille, Let him love.

And sometime when this sign it or there cometh before the English or the verb: as, [b] Est [a] liber

meus, It is my book. [b] Venit ad me [a] quidam, There came one to me. And that casual word which cometh next after the verb, and answereth to the question *whom?* or *what?* made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb properly govern another case after him to be construed withal: Si cupis [a] placere [b] magistro, [a] utere [b] diligentiâ, nec [a] sis tantus [b] cessator, ut [b] calcaribus [a] indigeas. If thou covet to please thy master, use diligence and be not so slack, that thou shalt need spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, [a] Præceptor [b] legit, [a] vos vero [b] negligitis, The master readeth and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, [a] Ego & [a] tu [b] sumus in tuto, I and thou are in safeguard. [a] Tu & [a] Pater [b] periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. [a] Pater & [a] Præceptor [b] accersunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium [a] iræ amoris [a] redintegratio [b] est, The falling out of lovers is the renewing of love. [a] Quid enim nisi [a] vota [b] supersunt? For what remaineth save only prayers? Pectora percussit [a] pectus quoque [a] robora [b] fiunt, She stroke her breast and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood, or a Verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nomi-

nati-

ative case to the verb: as, [a] Diluculo surgere, salu-
ertimum [b] est, To rise betime in the morning, is
e most wholsome thing in the world. [a] Multum
ire vita [b] est jucundissima, To know much, is the
ost pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or article, agreeth with his Substantive in case, gender and number: as, [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incerta cernitur, A sure friend is tryed in a doubtful matter. [a] Homo [b] armatus, a man armed. [a] Ager colendus, A field to be tilled. [b] Hic [a] vir, This man. [b] Meus [a] herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural, which adjective shall agree with the Substantive of the most worthy gender: as, [a] Rex [b] Regina [b] beati, The King and Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again by the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and person: as, [a] Vir sapit [b] qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antece
the whole reason that goeth before him, and t
he shall be put in the neuter gender, and singu
number: as, [a] In tempore veni, [b] quod omnium re
est primum, I came in season which is the chie
thing of all. But if the Relative be referre
two clauses or more, then the relative shall be
in the plural number: as, [a] Tu multum dormis
[a a] sæpe potas, [b] quæ ambo sunt corpori inimica, T
sleepest much and drinkest often, both which thi
are nought for the body.

When this English *that* may be turned into
English *which*, it is a relative; otherwise it
conjunction, which in Latin is called quod, or
and in making Latin it may elegantly be put
by turning the Nominative case into the Rel
tive, and the Verb into the Infinitive mood:
Gaudeo [a] quod tu bene [b] vales; Gaudeo [a] te
[b] valere, I am glad that thou art in good hea
Jubeo [a] ut tu [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, I bid
thou go hence.

Many antecedents singular, having a Co
dion copulative between them, will have a rela
plural, which relative shall agree with the ant
dent of the most worthy gender: as, [a] Imperiu
[a a] dignitas [b] quæ petiisti, The rule and dig
which thou hast required.

But in things not apt to have life, the ne
gender is most worthy: yea, and in such a c
though the Substantives or Antecedents be of
masculine, or of the feminine gender, and n
of them of the neuter, yet may the Adjectiv
Relative be put in the neuter gender: as,
cus & [a a] calami sunt [b] bona, The bow and
rows be good. [a] Arcus & [a a] calami [b] quæ
gisti, The bow and arrows which thou
broken.

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix [b] quem [aa] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the Substantive to the adjective that is joyned with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Infinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi qualis erat! Talis erat, [b] qualem minimum [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi, What persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus feceris? With what things moved dost thou it?

Sometime of the Gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought thou seest.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accom
with: as, Senties [b] qui [a] vir ſiem, Thou ſhalt perceiv
what a fellow I am. Albeit in this manner
ſpeaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Diſtributive
as, [b] Quarum rerum [a] utram minus velim, non facil
poſſum exiſtimare, Of the which two things whe
ther I would with leſs will have, I cannot eaſil
eſteem.

Sometime it is put in the Genitive caſe, by rea
ſon of a Subſtantive coming next after him: as
Ego illum non novi, [b] cujus [a] causâ hoc incipis, I kne
him not for whoſe cauſe thou begineſt this matte

Sometime it is otherwiſe governed of a nou
Subſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quib
[a] opus habes, All things ſhall be given thee whi
thou haſt need of.

Sometime of an Adverb: as, [b] Cui utrùm [a] o
viam procedam, nondum ſtatui, whom whether I wi
go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative caſe with th
ſign than, and is governed of the comparative de
gree coming after him: as, Utere virtute, [b] qu
nihil eſt [a] melius, Uſe vertue, than the which no
thing is better.

Sometime it is not governed at all, but is pu
in the ablative caſe abſolute, as, Quantus erat Ju
lius Cæſar, [a b] quo Imperatore, Romani primùm Br
tanniam ingreſſi ſunt? How worthy a man was Ju
lius Cæſar, under whoſe conduct the Romans fir
entred into Britain.

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewit
a thing is to be done, it is put in the ablative cas
as, Ferrum habuit [b] quo ſe [a] occideret, he had a knif
wherewith he would have ſlain himſelf.

When a Relative cometh between two Sub
ſtantives of divers genders, it may indifferent
agre

accord with either of them: as, [a] Avis, [b] quæ passer appellatur; or Avis, [b] qui [a] passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the Substantives be of divers numbers also: as, Estne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A lover of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shal be put both in one case: as, [a] Pater meus [a] vir amat me [b] puerum, My Father being a man, loveth me a child.

When the English of this word res is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a Substantive: as, [a b] Multa me impedierunt, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective: as, [a] Pauca his [b] similia, A few things like unto these, [a] Nonnulla [b] hujusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] lucri, Much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much business? [a] Id [b] operis, That work.

Words importing inument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun Substantive, or a verb Substantive, may be put in the Ablative case, or in the

genitive: as, [a] Puer [b] bona indole, or [a] Puer [b] bonæ indolis, A child of a good towardnes. [a] Puer [b] boni ingenii, or [a] Puer [b] bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, [a] Opus est mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgment. Viginti [b] minis [a] usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, [a] Cupidus [b] auri, Covetous of money. [a] Peritus [b] belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtful of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindful of that is past. [a] Reus [b] furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres, primus, secundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] nostrum. [a] Primus [b] omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun or participle, and the same tense of a verb, that the question is asked by: as, [a] Cujus est fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, [a] Cuja est sententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, [b] Quanti [a] emisti librum? [b] Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, [a] Cujus est domus? [b] non vestra, sed [bb] nostra.

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this english *of*, or *among*, require a genitive case: as, [b]Aurium [a]mollior est sinistra, Of the ears, the left is the softer. Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, [a] Frigidior [b] glacie, More cold than ice. [a] Doctior [b] multo, Better learned by a great deal. Uno [b] pede [a] altior, Higher by a foot.

The Dative Case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, Labor is profitable to the body. [a] Æqualis [b] Hectori, Equal to Hector. Idoneus [b] bello, Fit for war. [a] Jucundus [b] omnibus, Pleasant to all persons. [b] Parenti [a] supplex, Suppliant to his Father. [b] Mihi [a] proprium, Proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in bilis, and participials in dus: as, [a] Flebilis [a] [a] flendus [b] omnibus, To be lamented of all men. Formidabilis [a] [a] formidandus [b] hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative Case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, A tower an hundred foot high. Arbor [a] lata [b] tres digitos, A tree three fingers broad. Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [b] [b] tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Crus [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab irâ. Nulla epistola [a] inanis [b] re aliqua. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisque [a] purus non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus may instead of an ablative case have an infinitive mood of a verb: as, [a] Dignus [b] laudari, Worthy to be praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verb: and

first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such [illegible] after

after them, as they have before them: as, a Fama a est b malum, Fame is an evil thing. a Malus Cultura a a fit b bonus, an evil person by due ordering or governance is made good. a Crœsus a a vocatur b dives, Crœsus is called rich. a Horatius a a salutatur b Poeta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo te b divitem a a esse quam haberi, I had rather thou were rich indeed than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, a Incedo b claudus, I go lame. a Petrus a a dormit b securus, Peter sleepeth void of care. a Tu a a cubas b supinus, Thou lyest in bed with thy face upward. a Somnias b vigilans, Thou dreamest waking. a Studeto b stans, Study thou standing. And likewise in the accusative case: as, Non decet a quenquam a a meire b currentem, aut mandentem, It doth not become any man to piss running or eating.

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kind soever the verb be: as, a Loquor b frequens, I speak often. a Taceo b multus, I hold my peace much. a Scribo epistolas b rarissimus, I write letters very seldom. Ne a assuescas a a bibere vinum b jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.

The

The Genitive case.

This verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, Hæc vestis [a] est [b] patris. This garment is my Fathers. [b] Insipientis [a] est dicere, non putaram, It is the property of a fool to say I had not thought. Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dediscenda, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. [b] Charitis [a] est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, Hic codex [a] est [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lye. [b] Nostrum [a] est injuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia juxta pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, pleading, quitting or absolving, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, Hic [b] furti se [a] alligat, *vel* [b] furto. [a] Ad monu-

monuit me [b] errati, vel [bb] errato. [b] De Pecuniis repe-
tundis [a] damnatus eſt.

Satago, miſereor, miſereſco, require a Genitive caſe: as, [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accuſative caſe: as, [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, vel [bb] te, I remember thee. [a] Memini [b] de te, I ſpeak of thee. [a] Egeo, or [a] indigeo [b] tui, vel [bb] te, I have need of thee. [a] Potior [b] urbis, I conquer the City. [a] Potior [b] voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

All manner of verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them, will have a Dative caſe: as, Non [b] omnibus [a] dormio, I ſleep not to all men. [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do alſo belong Verbs betokening to profit, or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero,
Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.
Promiſe or to pay: as, Promitto, polliceor, ſolvo.
Command or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.
Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.
Obey or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.
Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum with his compounds, except Poſſum. Alſo Verbs compounded with Satis, bene, and male, as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain Verbs compound with theſe Prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a Dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſubo-

leo,

oleo, anteſto, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be for habeo, and then the word that ſeemeth in the Engliſh to be the nominative caſe, ſhall be put in the dative, and the word that ſeemeth to be the accuſative caſe, ſhall be the nominative: as, [a] [b] mihi [a] mater, I have a Mother, Non [a] eſt [b] mi [a] argentum, I have no money. But if Sum be in Infinitive mood, this nominative ſhall be turned into the accuſative: as, Scio [b] tibi non [a] eſſe [a] argentum, I know thou haſt no money.

Alſo when Sum hath after him a Nominative caſe, and a Dative, the word that is the Nominative caſe may be alſo the Dative: So that Sum may in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with a double Dative caſe: as, [a] Sum [b] tibi [bb] præſidio, I am to thee a ſafeguard. Hæc res [a] eſt [b] mi [bb] voluptati, This thing is to me a pleaſure.

And not only Sum, but alſo many other verbs may in ſuch manner of ſpeaking have a double Dative caſe, one of the perſon, and another of the thing: as, [a] Do [b] tibi veſtem [bb] pignori. [a] Verto he [b] tibi [bb] vitio. Hoc tu [b] tibi [bb] laudi [a] ducis.

The Accuſative caſe.

VErbs tranſitives are all ſuch as have after them an Accuſative caſe of the doer or ſufferer, whether they be active, commune, or deponent: as, Uſus [b] promptos [a] facit. Fœminæ [a] ludi cantur [b] viros. [a] Largitur [b] pecuniam.

Alſo verbs neuters may have an Accuſative caſe of their own ſignification: as, Endymionis [b] ſomnum [a] dormis. [a] Gaudeo [b] gaudium. [a] Vivo [b] vitam.

Verbs of asking, teaching and arraying, will have two Accuſative caſes, one of the ſufferer, and another of the thing: as, [a] Rogo [b] te [bb] pecuniam. [a] Doceo [b] te [bb] literas. [b] Quod [bb] te jamdudum [a] hortor. [a] Exuo [b] me [bb] gladium.

The

The Ablative case.

All verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or the cause, or of the manner of doing: as, [a] Ferit [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summa [b] eloquentiâ usam [a] egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento.

Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, antivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certè [b] pluris etiàm [a] vellem. Saving that after verbs of price we shall always use these adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an ablative case: as, [a] Affluus [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] facilis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, expertior.

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative case, with a, ab, ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi ex nuncio. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. Also this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, [a] Subtraxit [b] mihi cibum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrees. [b] Paulo intervallo illum [a] superat, he is beyond the other but a little space.

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, a Rege b veniente, hostes fugerunt, The King coming the enemies fled. a Me b duce vinces, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quum, quando, si, quanquam, postquam: as, a Rex b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. a Me b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or sometimes a Dative of the doer: as, Virgilius a legitur b à te. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative, shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, a Ego b lego Virgilium. b Petas a tu famam.

Gerunds.

Gerunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Odi a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b poëtas.

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, casio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, negotium, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like: if the verb should be of the active voice, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as, a Cupidus b videndi. a Certus b eundi. a Peritus b jaculandi. a Gnarus b bellandi.

When ye have an english of the participle of the present tense, with this sign *of* or *with* coming after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in do: as, Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a Substantive, with this sign *in* or *by*, before him, shall in Latin making be put in the gerund in do: as, Cæsar, [b] dando, [b] sublevando, [b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est: In apparando totum hunc [a] consumunt diem: And the same gerund in do is used either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent à [b] bibendo, [a] Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene scribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit [a] ad [b] agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in dum is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad capiendum hostes. [b] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this english *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb *oportet*, it may be put in the gerund in dum, with this verb est sed impersonally: and then the noun that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the dative: as, [a] Abeundum est [b] mihi, I must go hence.

Supines.

The first Supine hath his active signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum. [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latin, [a] Facile [b] factu, or [a] Facile [b] fieri, Easie to be done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case: as, [b] Nocte [a] vigilas. [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, [b] Septuaginta annos [a] natus. [b] Hyemem totam [a] fleris.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case: as, [b] Pedem hinc nè [a] discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

Nouns Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, [a] Vivo [b] in Anglia. [a] Veni [b] per Galliam [bb] in Italiam. [a] Proficiscor [b] ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, [a] Visit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, [a] Procumbit [b] humi bos. [a] Militiæ enutritus est. [b] Domi [bb] bellique otiosi [a] vivites.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or [bb] Carthagine. [b] Athenis [a] natus est. Likewise we say, [b] Ruri, or [bb] Rure [a] educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the accusative case without a preposition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewise, [a] Confero me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition: as, [a] Discessit [b] Londino. [a] Profectus est [b] Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, [a] Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this word *it* or *there* is commonly his sign: as, Decet, It becometh. [a] Oportet [b] aliquem esse. There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will have after him: as, [b] Me [a] oportet, I must. [b] Tibi [a] licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitive case of all casual words, except mei, tui, sui, nostri, vestri, and cujus, the Ablative cases of the

pronouns possessives: as, [a] Interest [b] omnium recte agere. [b] Tua [a] refert teipsum nosse.

Certain Impersonals require a dative case: as, Libet, lubet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, [bb] Nostri [b] nosmet [a] pœnitet. [b] Me [bb] civitatis [a] tædet. [a] Pudet [b] me [bb] negligentiæ. [a] Miseret [b] me [bb] tui. [b] Me [bb] illorum [a] misereſcit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] sumptui, Let cost be spared. Because we say, [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, [a] Benefit multis [b] à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maximè vi [a] certatur, *subaudi*, [b] ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as, [b] In ignem posita est, [a] fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of: as, [a] Fruiturus [b] amicis. [a] Consulens [b] sibi. [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of ways be changed into nouns. The first is, when the voice of a participle is construed with another case than the verb that it cometh of: as, [a] Appetens [b] vini, Greedy of wine.

The

The second when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantissimus, Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth when it hath no respect, nor expresse difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, *id est*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all these are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive case: as, [a] Fugitans [b] litium, [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientissimus [b] tui. [b] Lætis [a] abundans.

These participial voices, perosus, exosus, pertæsus, have always the active signification, when they govern an accusative case: as, [a] Exosus [b] servitiam, Hating cruelty. [b] Vitam [a] pertæsus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive case: as, [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Ubique [b] gentium.

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nouns that they come of: as, Venit [a] obviam [b] illi. Canit [a] similiter [b] huic.

These datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori fingendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of: as, [a] Propius [b] urbem. [a] Proxime [b] castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

COnjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, [a] Xenophon & [a] Plato fuêre [b] æquales. And sometimes they be put between divers cases: as, [a] Studui [b] Romæ & [bb] Athenis. Est [a] liber [b] meus & [bb] fratris. [a] Emi fundum centum [b] nummis & [bb] pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like moods and tenses together: as, [a] Petrus & Johannes [b] precabantur & [bb] docebant. And sometimes divers tenses: as, Et [b] habebitur & [bb] referetur tibi à me [a] gratia.

The Preposition.

SOmetime this preposition In is not expressed, but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo te [b] loco parentis: *id est*, [a] in [b] loco.

A verb compound, sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withal: as, [a] Exeo [b] domo. [a] Prætereo [b] te insalutatum. [a] Adeo [b] templum.

The Interjection.

CErtain Interjections require a nominative case: as, [a] O festus [b] dies hominis. Certain a Dative: as, [a] Hei [b] mihi. Certain an Accusative: as, [a] Heu [b] stirpem invisam. Certain a vocative: as, [a] Proh sancte [b] Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, [a] Proh Deum atque hominum [b] fidem.

FINIS.

GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos monita Pædagogica, seu *Carmen de Moribus*.

QUi mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum;
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manúsque;
Sint nitidæ vestes, comptáque cæsaries.
Desidiam fugiens, cùm te schola nostra vocârit,
Adsis; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse jubemus;
Inque loco, nisi sis jussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes; at singula rectè:
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpe recognoscas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te insimulet conscia desidiæ.
Sísque animo attentus: quid enim docuisse juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat;
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Nî sit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquaris Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea sæclos, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esse,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus pedibusve fodales,
Aut alio quovis sollicitare modo.
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactet,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emésve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sæva Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres.
Effuge vel cautus, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO, Seu, Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta.

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,

Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in *Latinis, Græcis & Hebraicis* Typographus.

1690.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes.

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὄρθος rectus, & γραφὴ scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dissitis coaliunt diphthongi quinque

æ	ut	*Musæ*	
au		*Audio*	
œ		*Cœlum*	
ei		*Hei*	
eu		*Euge.*	

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.*

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.*

Vocales. Diphthongi. Consonantes. Mutæ. Semivocales.

Ex

Liquidæ S. X & Z.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*, *m*, S, verò suæ cujusdam potestatis litera est: quæ in dum etiam liquescit. *X* & *Z* duplices sunt consonan atque etiam *I* inter duas vocales.

J & V. consonantes aliquando K. Y. & Z.

Adduntur etiam consonantibus *J* & *V*, quando vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur; Juno, Jovis; Voluntas, Vultus.

K, *y*, & *z*, latinis dictionibus nunquam admiscentu

H aspiratio.

H, propriè quidem litera non est, sed aspiratio nota. Apud Poetas autem interdum consonantis obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Han hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; consona bus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, } trissyl- } { Hieronymus, } pentasyl-
Hiacchus, } laba. } { Hieremias. } laba.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet racteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sen tiæ: ut, *Deum time*, *Regem honora*; & propria no na: ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones di thongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omn vel signari debent: ut, *Musæ præsunt*, vel *Musæ præsun*

Literæ majusculæ.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, quando significant prænomen, aliquando numerum.

ut { A. Aulus, C. Caius, D. Decius, G. Gaius, L. Lucius, M. Marcus, P. Publius, P.R. Populus Romanus. } { P. C. Patres conscripti. Q. Quintus, Quæstor, Quin R. P. Respublica. Sp. Spurius. Sex. Sextus. (Roma S. P. Q. R. Senat. populúsqu T. Titus. T. C. Tua clementia, Et ej generis infinita. }

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Ectè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque constere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti ærent: ut, A—bdomen, A—bdera. Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	Do-ctus;	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus;	gn		I-gnis.
pſ	ut	Seri-pſi;	ſt	ut	Ve-ſter.
		Sum-pſi;			Magi-ſter.
ſc	ut	Di-ſcis;	xi	ut	An-xius.
		Di-ſco;			Di-xi. &
mn	ut	Æ-tna;			ſimilia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingere-Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna. Post *x* non scribitur *ſ*: ut, Excribo, exolvo; non exbo, exſolvo. In compositis cum præpositione auribus euphoniæ serviendum est:

ut	Occurro	potiùs, quam	Obcurro.	
	Officio		Obficio.	
	Aufero		Abfero.	
	Abſtineo		Auſtineo.	
contra	Obtineo	non autem	Ottineo.	
	Obrepo		Otrepo.	

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in com[...] sitione aliquando interseruntur: ut, Redamo, red[...] ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

ORthographiæ affinis est Orthoepia, [...] est emendate rectéque loquendi ra[...] ab ὄρθος rectus, & ἔπος verbum.

Hic imprimis curandum est, ut pr[...] ceptores tenera ac balbutientia pue[...] rum ora sic effingant & figurent, [...] vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præci[...] tent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem cl[...] dant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ int[...] spiratione, consilescant, ructu, risu, singultu, scre[...] vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis [...] tiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cu[...] modi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Trau[...] mus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore so[...] & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex [...] stratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (l) nimis operosè son[...] ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, ne[...] quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, d[...]

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus. }

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties sy[...] bas aliquas exilius & graciliùs enunciamus quàm par[...] ut cum

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius. }

Tr[...]

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut tituhantia oris, Trauliſ-
ando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Cacacanit, mus.
canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſic
currendum putat Fabius; ſi exigatur à pueris ut no-
na & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſper-
is inter ſe cocuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut
nfragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, trident, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix,

——— poſtquam diſcordia terra

Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt quando craſſius & voce pluſquam virili Plateaſ-
ui nitimur: ut cùm mus.

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

It etiam pro { Ergo, Sperma, Parago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante F pro V.
ant F, & è contra V, pro F.

ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verte, } pro { Fero, Fers, Ferre. } V pro F.

Vero mediam inter duas vocales corruptè ſonant S.
nulli.

pro { Læſus, Viſus, Riſus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis lenius, in medio aſperius, enun- H.
i volunt: Malè ergo,

pro

Pro { Homo, Hamus, Humus, Chriſtus, Chriſtina, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra, } Efferimus { Omo. Amus. Umus. Criſtus. Criſtna. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra. }

Fœdè quoque errant à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant.

ut { Amath, Caputh, Aputh, } pro { Thamat. Caput. Apud. }

At innumera pene ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligenti emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptis recte diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potius reſpirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus ſenſu manente, ita ſuſpenditur, ut quod ſequitur, continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Prendum eſt ætate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

Hàc item notâ diſtinguuntur orationum ſingulæ partes: ut,

Juv

juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingenium profectu, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum, multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunitis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore ursum caudato, sic (:) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, *cælebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*, *lepus*, quasi *levipes*.

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος, verus, & λόγος, sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis octo. { Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio }

NOMEN.

Nomen. NOmen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia. Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum. Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Appellativum. Et autem substantivum duplex { Appellativum, Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium. Proprium est, quod rem uni individuo proprium significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen. Nomen. Cognomen. Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ri præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.* Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.* Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; *Cruchus, Fabius, Regia, Cicero:* vel ab eventu quo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum. Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in ctione adhæreat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune. Proprium. Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, fatuus.* Proprium est quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Martis: Quiritis Romuli.*

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt septem: Species, Figura, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Comparatio. Nom. accid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: Primitiva, & Derivativa. Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur. Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur. Derivativa.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectivum.

Fictitium, quod a sono fingitur: ut, *Sibilus, murmur, tumultus, stridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, cunctus:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.* Redditivum.

Numerale, cujus species hæ numerantur. Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* Cardinale.

Ordinale; ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.* Ordinale.

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Distributivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim; ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* Partitivum.

Universale; ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Universale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.* Particulare.

Derivativa. Verbale. Patrium. Gentile. Patronymicum. Diminutivum. Possessivum. Materiale. Locale. Adverbiale. Participiale.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ personâ derivatur.

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoides, filius *Latonæ.*
Atreides, uxor *Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, solvendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum.

Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, *Injustus.* Sunt qui huc addunt & decompositum; ut *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater.* Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, Genitivus, Dativus, Octavus casus.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehe-

prehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id est, *in cœtum*.

Accusativus, qui & inculativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus, Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: communium, *Hic, hæc & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut *Hic anser*, *hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia; quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: utsi dixeris *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secùs de eadem re sermonem continuanti, liquerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ inhibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Mascula sunt nomina Divorum, Virorum, Fluviorum, Mensium Ventorum. Fœminina Dearum, Mulierum, Urbium, Regionum. Insularum. Exceptio. Etiam. * Hippo. Etiam * Reate, Cære. Appel. Arborum fœmin. Rectius qui legunt mas pinus, viz. Pinaster. Nomina Volucrum, Ferarum, Piscium. Exceptio Generalis viz. de appellativis.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas;
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Mensium; ut, October: ventorum; ut, Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

PRopria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur; sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:
Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista
Mascula, Sulmo, Agragas: quædam neutralia ut * Argos,*
Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
*Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster.*
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acerque.

Epicœna.

SUnt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
*Attamen ex * cunctis quæ diximus antè notandum,*
Omne quod exit in um, *seu Græcum sive Latinum,*
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ speciales.

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, Labes labis; pestes pestis; vis, genitivo vis; mater matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

MAscula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:
*Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur*
Mascula item, verres, natalis, æqualis: ab asso
Nata, ut centussis: conjunge tienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us, ut logos, annus.

1. Nomina virorum in a.
2. In as, es, & a; primæ declinat. Græcorum.
* Sic Poeta. Cometa. Bibliopola.
3. Verres, &c.

Fœminina non crescentia.

FOeminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acusque,

In er, os, & us. Fœmin. excepta in er, os, & us.

Porticus, atque tribus, ſocrus, nurus & manus, idus:
Huc annus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *verſentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Cryſtallus, ſynodus, ſappirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.

Viz. nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, ſi gignit is, ut mare, rete:
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, gramen.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, phagrus, & paradiſus.

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a commune duorum eſt:
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
A venio: adde ſenex, auriga & verna ſodalis, Excipe Puerpera.
Vates, exterris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Secunda regula ſpecialis.

Regula ſpecialis ſecunda.

NOmen, creſcentis penultima ſi genitivi
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant quæ acuunt penultimam genitivi creſcentis; qualia ſunt omnia quintæ inflectionis, præter *Fides*.

Omnia item monoſyllaba, præter *Vis*, reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia

In

C	ut	Halec, halēcis.	
In		Delphin,	ĭnis.
An		Titan,	ānis.
Ans	ut	Infans,	antis.
		Quadrans	
Ens	ut	Continens	entis.
		Triens,	
Uns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per *ηρ* scribuntur: ut, haracter, crater, stater, soter, ēris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent; quare ulier haud recte in hac classe collocatur.

Inx	ut	Syrinx, ingis.	
Anx		Phalanx, angis.	
Unx	ut	Deunx,	uncis.
		Septunx,	
Ons	ut	Effrons,	ontis.
		Bifrons,	
Ors	ut	Cohors,	ortis.
		Consors,	

Præterea in *o* Latina, quæ *ōnis* & *ēnis* habent in genivo: ut, Lectio, ligo, spado, ōnis; Anio, ēnis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pernent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ōnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, ālis: Cætera in sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ēnis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, nis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, adon, Simon, Trion, ōnis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ōnis & nis; Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, āris: ræter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ōris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois, entis.

In *is*, quæ faciunt ītis, ĭnis, & ĭdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, ĭnis: Plocamis, Crenis, ĭdis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *as* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecŭdis.

* Procivare Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut, Limax, formax, thorax, Phœax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſyrax, ſimilax, colax, colax, dropax, Phimax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucilla quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, ēcis. Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca; ut Lodix, radix, cornix, ſordix; fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et vetera omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. trīcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ŏcis; Allobrox, ŏgis; & quædam alia.

In *ux*; ut, Pollux, Pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops, Bonops, Cercops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
Bes, Cres, pres, & pes, glis gliris, habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & fons,
Seps pro serpente, grips, Thrax, tex, grex gregis, & Phryx,
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o signantia corpus;
Ut leo, curculio; sic senio, ternio, sermo.

Monosyllaba quædam.

Polysyllaba in n & o.

Mascula in er, or, & os; ceu, crater, conditor, heros:
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamásque, tapésque.
Atque lebes, Cures, magnes, unúmque, meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse:
Ut dodrans, semis, jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

In er, or, & os.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis, & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba in ar que
Ut, Capital, láquear. Neutrum halec & muliebre.

Neut. mel, fel, lac, &c. & in al, ar, polysyllaba. Halec.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies numero tantùm mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, auctorque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata,
*Ut bifrons: custas, bos, *fur, sus, atque sacerdos.*

*Sic Latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

NOmen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt pancula illa secundæ declinationis de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, Gener, puer, ĕri; adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poema, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis: Consul, Præsul, ŭlis.

In *ex*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, maximor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut, Anas, anătis.

Et

Et Græca: ut, Arethas, chilias, hebdomas, ennеas, ădis.
In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præses, deses, ĭdis.
In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropsis, ĭdis.
In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.
In *er* Græca: ut, Aër, æther, ĕris.
In *s* præcedente consonante, tam Latina, quàm Græca: ut, * Excipe quædam in ps.

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.
In *us* Latina & Græca; ut, Pecus, decus, ŏris; vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, ăcis.
In *ex* Græca: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, ĭcis.
In *ix* Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Mastix, ĭgis.
In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.
In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.
Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.* Hyperdissyllabon in do & go.
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, ídque
Monstrat compago compaginis: adjice virgo,
Grandò, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyémsque:
Sic Baccar, sindon, Gorgon, icon & Amazon.
Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Iaspis,* Græcula in as & is.
Cassis, cuspis; in us *vox una pecus pecudis dans;*
His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
Appendix, histrix, suppudix, adde filixque.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put, excipe.

Est neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut [illegible]
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Masculа sunt, pecten, furfur; sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro sungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque filer. Neutra æquor, marmor, addique
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, rumex, dens, imbrex.
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, flexque;
Quamvis hæc melius vult masculа dicier ilus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hostes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses;
*Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

*Sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fælix, audax, vetusti genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer, sacra, sacrum:
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quæ sexu prope substantiva vocantur,
Adjectiva tamen variâ usquequaque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cujus degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes atque superstes;
Cum paucis aliis, quæ loctio juncta docebit.

Hæc proprium quendam sibi flexum ascisceret gaudent,
Campester, volucer, celeber, celer, atque saluber:
Junge pedester, equester, & acer: junge palustre,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinationes nominum.

PEclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima nominum declinatio

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes:

A, *As*, ut, Mensa, Æneas; *Es*, *E*, ut, Anchises; Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in *As*, *Es*, *E*, finiuntur: ut, Thomas. Anchises. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris; Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As.

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea.

Es.

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchise, vel Anchisa.

E.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As in Genit.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familias, Filius-familias. Id quod veteres observabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipse viâs.*

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cùmque eō, filius Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic. Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec auràs, nec fonitûs memor.*

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquu

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajug narum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *ābus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc vero tam in *īs*, quàm in *ābus*; Filia, filiis vel liabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque;

Er,	ut,	Aper.
Ir,		Vir.
Ur,		Satur.
Us,		Dominus.
um,		Templum.

Et Græcorum,

Os,	ut,	Delos.
On,		Ilion.
Eus,		Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ō* mittunt, accusativum in *ōn*: ut, Androgeos, Androgeō. Accus. Androgeōn.

Quædam Græca contracta in *as*, vocativum formant in *ā*: ut, Panthus, ô Panthū: Oedipus, ô Oedipū.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fi virus, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *ēos*, dativum in accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Orpheon

Nom.	Orpheus.	Orpheos.	Acc.	Orphea. *Ovid.* O
Gen.	Orphei vel	Or-	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei		Abl.	Orpheo.

Notandæ sunt denique syncopationes illæ,

Deûm,	pro	Deorum.	
Virûm,		Virorum.	

Iter

Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces Poetæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,
Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*
Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.*
Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim. Accusat. singularis.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut Pectus, salus; Ablativo Pectore, salute. Ablativus.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *er*, & *e* ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut, { Vectigal, Calcar, Mare. } Ablat. { Vectigali, Calcari. Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est; non à nominativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: ablativo pare, Compare, vel ri. Retis.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe.

Et hæc propria { Soracte, Præneste, Reate. } Ablat. { Soracte. Præneste. Reate.

Festorum nomina, quæ tantùm pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum. Festorum nomina.

Interdùm autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus: præter Quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina. Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solùm mittunt: ut, September, Aprilis: Ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm desinit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tussim: ablativo Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solùm: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Licèt Poetæ, interdùm metri causa, *e* pro *i* usurpent.

Nota. Cætera adjectiva tàm in *e* quàm in *i* mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo capace, duplice, vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariàm faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, } Abla- } Cive, vel civi.
Rarius etiam Arpinas, } tivo. } Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel i. Et Verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut, Molli, duplice, vel ci; nominativo plurali, Mollia,

Mollia, duplicia. Præter Ubera, plura, vel pluria, apluſtra vel apluſtria: ſic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut { Majorum, Meliorum, } Item præter iſta, Supplicum, complicum, frigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium formant. Genitivus pluralis.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſmodi ſunt Sapientûm pro ſapientium, ſerpentûm pro ſerpentium.

Quando nominativi ſingulares duabus conſonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*.

ut, { Collis, Menſis, Auris, } in genitivo { Collium, Menſium, Aurium. } Adde iſtis,

Litium, ditium, vicium, ſalium, manium, penatium.

Excipe item Canum, panum, varum, juvenum, opum, apum, &c.

As format aſſium: Mas Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os oſſium: Faux fauctum: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales deſinunt in *ium*, accuſativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes vel eis. Accuſativus pluralis Græcorum declinatis,

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ ſuæ

liæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos, } Accusat. { Tethyn.
Decapolis, lios, } Accusat. { Decapolin.
Genesis, sios, } Accusat. { Genesin.
Metamorphôsis, sios, } Accusat. { Metamorphôsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Feminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt:

ut { Sapphô, Sapphûs, / Mantô, Mantûs, / Cliô, Cliûs, } hanc { Sapphô. / Mantô. / Cliô. }

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abscitur: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos: vocativo ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos, } Vocativo ô { Phylli.
Alexis, Alexios, } Vocativo ô { Alexi.
Achilles, Achilleos, } Vocativo ô { Achille.

Græci neutra in A. Neutra singularia in *a* Græca sunt; ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, addita syllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, poematis.

QUAR-

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt, nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut Manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus anuis cauſa: Idem. Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus singularis.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, fructui, concubitui: rarius, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quòd neque concubitû indulgent.*

Terent. *Veſtitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Ieſus.

Ieſus, in accuſativo Ieſum habet; in reliquis verò caſibus ubique Ieſu.

Dativus & ablativus pluralis.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus.*

Cætera omnia in *ibus*; ut, Fructibus, ſocerbus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio nominum.

QUinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus pluralis.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiámque dii.*

Saluſtius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

Rob. Robinſon.

Heteroclita quæ ſunt.

Quæ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, ſuperántve, Heteroclita ſunto.

Variantia genus.

1. Fœm. ſing. Neut. pl.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi plurali careat, facit ipſa ſupellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2. Neut. ſin. maſ. & neut. plur.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Raſtrum cum fræno, filum, ſimul atque capiſtrum:
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra; ſed audi,

3. Neut. ſin. maſ. tantùm plural.

Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Frœna ſed & fræni, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum & hæc
Neutra quidem primo, muliebria ritè ſecundo: (ſunt

4. Neut. ſin. fœm. pl. Excep.

Balnea plurali Juvenalem conſtat habere.

5. Maſ. ſin. neut. plural.

Hæc maribus dantur ſingularia, plurima neutris,
Mœnalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque
Tartara, Taygetus, ſic Tœnera, Maſſica, & altus

6. maſ. ſin. maſ. & neut. plural.

Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur marica eſt numero, caſúve, propago.

Aptôta.

1. Aptôta ſunt quæ à recto non variant caſum

Quæ nullum variant caſum; ut fas, nil, nihil, inſtar:
Multa & in u ſimul i; ut ſunt hæc, cornúque, genúque:
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mono-

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu: plurali legimus astus;
Legimus insidias, sed vox ea sola reperta est.

2. Monoptota sunt quæ unico in obliquo reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete: jungo vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

3. Diptota, quæ duobus casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & dirionis:
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui; quæ percontantur, ut ecquis;
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu; & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.

4. Triptota quæ tribus casibus.

5. Defect. Vocativo.

Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima ne fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalúsque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

6. Propria defect. pl. Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent plural.

Neutra singulari carentia quibuſd. caſibus plural.

Hordea, farra, forum, mel, muſtum, defruta, thûſque,
Tres tantùm ſimiles voces plurália ſervant.

1 Maſc. defect. plural.

Heſperus & veſper, pontus, limuſque, fimúſque,
Sic penus & ſanguis, ſic æther, nemo; ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœmin. carens plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò
Pubes atque ſalus, ſic talio cum indole, tuſſis,
Pix, humus, atque lues: ſitis & fuga; junge quietem,
Sic cholera atque fames, biliſque, ſenecta, juventus;
Sed tamen hæc, ſoboles, labes, ut & omnia quintæ,

Nota.

Tres ſimiles caſus plurali ſæpe tenebunt:
Excipe res, ſpecies, facies, aciéſque, diéſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria nectere; ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, defidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque ſed adde ſecundum.

3 Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deſerve ſecundum,
Delicium, ſenium, letum, cœnúmque, ſalúmque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viſcúmque, penúmque,
Juſtitium, nihilum, ver, lac, gluten, ſimul halec:
Adde gelu, ſolium, jubar. Hîc quoque talia penus,
Quæ tibi, ſi obſervas, occurrent multa legenti.

1 Maſc. carentia ſingulari.

Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menſes profluvium, lemures, faſti, atque minores:
Cum genus aſſignant natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locríque,
Et quæcunque legas paſſim ſimilis rationis.

2 Fœm. carentia ſingulari.

Hæc ſunt fœminei generis, numeríque ſecundi,
Exuviæ, phaleræ, gravéſque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & induciæ, ſimul inſidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.

Quiſquiliæ,

Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
eriæ, & inferiæ; sic primitiæque plagæque
etia signantes, & valvæ, divitiæque;
uptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur, 3. Neutra carentia singulari.
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Junus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant;
Infantésque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
Quod si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: 1. Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignúmque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctúmque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendáque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. - Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, 2. Nominativi ex accusativis Græcis in a.
Quæ quarto casu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, crateráque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum: 3. Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;

Sic cinis atque cinar, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
* Petius Odor. *Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adórque;*
His & apes & apis, plebs plebis: sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.

4 Declinationem variantia. *Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:*
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus: licet hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.

5 Adjectiva luxuriantia. *Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda*
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomine fundunt;
Arma, jugum, nervus, somnus, clivúsque, animúsque,
Et quot limus habet, quot fræum, & cera, bacillum:
A quibus us simul is formes; ut inermus inermis:
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio. COmparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Positivus gradus. Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus. Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auget: ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo positivi casu in i addita syllabâ *or*: ut, ab Amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus. Superlativus qui supra positivum cum adverbio Valdè vel Maximè significat; ut, Docti-

Doctissimus, } id est, valdè } Doctus.
Justissimus, } vel maximè } Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus. In rimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *simus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus. In lis.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor. Derivat. à dico, loquor, &c.

Plautus tamen, à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, } à volo. } Magnificus, } à facio.
Benevolentior, } Magnificentior,
Benevolentissimus, } Magnificentissimus.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus. Comparatio nominum in us purum.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus. } Multissimus, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessim Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minim Multus plurimus, multa plurima, multum plus plu mum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deter mus; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissim Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infr inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extrem Suprà, superior, supremus vel summus. Post, post rior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, pr pior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Priden prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpiù sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytissimus.	Meritus, Meritissimus.
Opimus, Opimior.	Sinister, Sinisterior.
Ocyor, Ocyssimus. } ab ὠκύς,	
Novus, Novissimus.	Juvenis, Junior.
Adolescens, Adolescentior.	Senex, Senior,
Potior, Potissimus.	Maximus natu.
Longinquus, Longinquior.	Ante, Anterior,
Pene, Penissimus.	Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, se abusivè:

ut,	Neronior, Cinædior, Pœnior,	à	Nerone, Cinædo, Pœno.

Com

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Doctus, Tener, Dulcis, Fœlix. Prudens.		
Nom.	*us er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*mus* *ma* *mum*
Gen.	*i* *æ is* *i*	*ioris*	*mi* *ma* *mi*
Dat.	*o* *æ i* *o*	*iori*	*mo* *ma* *mo*
Accus.	*um em em em* *am em em em* *um e ex ns*	*iorem* *iorem* *ius*	*mum* *mam* *mum*
Voc.	*e er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*me* *ma* *mum*
Ablat.	*o* *a i e* *o i*	*iore* *iori*	*mo* *mâ* *mo*

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	Positivus.	Compar.	Super.
	Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes.		
Nom.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Gen.	orum arium orum } ium	iorum	morum mărum morum
Dat.	is ibus	ioribus	mis
Accuſ.	os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Ablat.	is ibus	ioribus	mis.

Pri

PRonomen est pars orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura. Accidentia pronomini.

Species pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa. Pronominum species.

Ad Primitiva spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Primitiva.

Ex Primitivis alia sunt demonstrativa, alia relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirùm, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Demonstrativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt Meus, tuus, suus, noster, vester. Possessiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & sectas significent: ut, nostras, vestras, & Cujas nomen. Gentilia.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos. Numerus in pronomin.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine; vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini *ipse* vocativum tribuere videtur, quum ait, Casus in pronom.

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,
A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera pronominum.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur: Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur, ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut Ego, mei: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret utroque numero.

Secunda.

Genitivus secundæ desinit in *ius* vel *ius*: cujus formæ sunt ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia.

Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Meus, mea, meum,		Mei, meæ, mei	
Tuus, tua, tuum,	Singulari	Tui, tuæ, tui,	Singulari
Suus, sua, suum,		Sui, suæ, sui.	
Noster, nostra, nostrum		Nostri, nostræ, nostri	
Vester, vestra, vestrum,		Vestri, vestræ, vestri	

Quarta.

Genitivus quartæ habet *ātis*: ex quo ordine, sunt,

Nostras,	Genitivo	Nostratis.
Vestras,		Vestratis.
Cujas,		Cujatis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ pronominum.

Personæ pronom. sunt tres, { Prima, Secunda, Tertia. } ut, { Ego, Tu, Ille. }

DE FIGURA.

Figura.

Figura est duplex: Simplex, ut Ego, Tu: Composita, Egomet.

Pronom. compositio.

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tui ipsius, sui ipsius, meipsius.

Nos

Nom. { istic, istæc, istoc, *vel* istuc. } Accus. { istunc, istanc, istoc, *vel* istuc. } Ablat. { istoc, istac, istoc. } 1. Interse.

Pluraliter Nominativo & Accusativo istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. 2. Cum nominibus.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quocum, quibuscum. 3. Cum præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular. Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, ab *Ecce* & *is*, Ellum, Ellam, Ellos, Ellas, ab *ille* & *demum*. Ut & Idem quoque. 4. Cum adverbiis.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, hæccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum. 5. Cum conjunctione.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. Cum Syllaba adjecta. Met.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum a tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c. Te.

Te adjicitur istis. Tu, ut, tute; is, ut, tete. Ce.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum. Hic, ille, iste, quoties in *s* desinunt; ut, Hujusce, huisce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte. *Pte* apponitur istis ablativis. { Meâ, Tuâ, Suâ, Nostrâ, Vestrâ, } ut, { Meapte. Tuapte. Suapte. Nostrapte. Vestrapte. }

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostrope damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En, Ne, Alius, Num, Si, ut, Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis: Et hæc tam in fœminino singulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *quæ*: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Nam, Piam, Putas, Quam, Què, ut, Quisnam, Quispiam, Quisputas, Quisquam, Quisque, Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *qua* habent, non *qua*: ut, Quæniam doctrina? Negotia quapiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quemquem, quidquid: Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq; ut, Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq; Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *qua* retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quecunque facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus infert, esse aliquid, agere, vel pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale: ut Doceo, & impersonale, ut Oportet. Verbum Personale.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Impersonale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut, Poenitet, taedet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque sunt verborum genera, { Activum, Passivum, Neutrum, } { Deponens, Commune. }

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in o finitum, passivum in or formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor. Activum.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in or finitum, activi formam, r dempto resumere potest: ut, Amor, amo: Afficior, afficio. Passivum.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum. Neutrum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum per se sensum absolvat. Neutrum substantivum. Neutrum absolutum.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actionem complectam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem: ut, Ambio, dormio, pluit, nitet; alterum vero passionem in ipso complectum habet: ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Tertium genus Neutr.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognat significationis transit, ac tertiam personam passivæ voc usurpat: ut:

Bibo vinum,	Vinum bibitur.
Curro stadium,	Stadium curritur.
Vivo vitam,	Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius, ut Philosophor.

COMMUNE.

Commune.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multáque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito.*

Virg. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine Troes
Italiam petiêre, luant peccata, nec illos
Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—Eamus, & in media arma ruamus.

Optativus. Optativus, quo optamus fieri rem aliquam, nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem verbis tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando veniat Jupiter.*

Potentialis. Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimóque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.*

Græcorum optandi modus. Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam εἰ exprimunt.

Subjunctivus. Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos.
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Nota. Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur vero significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut *Si venero; Ut taceas; Cum venero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, ſine certa numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malo probus eſſe, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur: ut *Scribo.*

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil: *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido Condebat:* Erat enim adhuc in opere.

Perfect. Perfectum, quo præterita abſolutaque ſignificatur actio. Hoc in Paſſivis, Deponentibus, & Communibus duplex eſt, & ob id duplici circuitione explicatum. Alterum, quo proxime præteritum exprimitur: ut *Pranſus ſum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur: ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modo *pranſus ſis, pranſus fui* commode aptéve dixeris.

Pluſquam perfect. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus a nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut, Ovid. *Ibimus ô Nymphæ, monſtrataque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant: ut *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legam ſi tamque timebo cum legero.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut, Facio; Compoſita ut, Calefacio.

Verb

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata; ut, Impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut, fervesco. Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *sco* desinunt: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem significant, ut, Lucescit, id est, *Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, *Timesco, hisco, conticesco*, id est, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo*, aut *ton*: ut, Visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id est, *frequenter dico*; viso, id est, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent. Apparativa.

Desiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, esurio, cœnaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id est, *Legere cupio*; Cœnaturio, id est, *Cupio cœnare*. Desiderativa.

Diminutiva.

Diminutiva, in *lo*, vel *sso*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parùm ac modicè, sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hâc formâ non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec lanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi.

* Hypermeter versus plus justo una syllaba constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versus, id quod omnium commune est.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

AS in præsenti perfectum format in avi;
Ut, no nas navi, vocito vocitas vocitavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexoq; nexui;
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum (dat,
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi,
Do das ritè dedi, sto stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES *in præsenti perfectum format* ui *dans* Es ui.
Ut nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe jussi,
orbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
uceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
ult vidi ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
uadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima :
endeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
pondeo habere spospondi, tondeo vúltque totondi.
L *vel* R *ante* geo *si stet,* geo *vertitur in* si ; Geo.
rgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
rigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
eleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi :
maneo mansi formatur : torqueo torsi,
æreo vult hæsi. Veo *fit* vi ; *ut ferveo fervi,* Veo.
liveo & indè satum poscit conniveo nivi
t nixi : cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia *præteritum formabit ut hîc manifestum.*
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi, scribo excipe scripsi,* Bo.
t nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici : vult parco peperci* Co.
t parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi : sed scindo scidi dat,* Do.
indo fidi, fundo fudi, tundo tutudique ;
endo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :
unge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi : Cedo.
ado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
laudo, plaudo, rodo, ex do *semper faciunt* si.

Go

Go. Go *fit* xi, *ut* jungo junxi: *sed* r *ante* go *vult* si:
Ut spargo sparsi: lego legi, *&* ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique:
Dat frango fregi, cum signat pango pactsci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho. Ho *fit* xi, trahe ceu traxi docet, *&* veho vexi.

Lo. Lo *fit* ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli formam utramque:
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi: pello pepulique.

Mo. Mo *fit* ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi,
Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No. No *fit* vi, sino ceu sivi: temno excipe tempsi;
Dat sterno stravi, sperno sprevi: lino levi,
Interdum lini *&* livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dat.

Po. Po *fit* psi, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.

Quo Quo *fit* qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro. Ro *fit* vi, sero ceu pro planta *&* semino, sevi,
Quod serui melius dat mutans significatum:
Vult verro verri *&* versi, uro ussi, gero gessi,
Quaero quaesivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,
Formabit sivi: Sed tollit capesso capessi.
Quidque capessivi facit, atque facesso facessi.
Sic viso visi: sed pinso pinsui habebit.

Sco. Sco *fit* vi, ut pasco pavi: vult posco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To. To *fit* ti, ut verto verti: sed sisto notetur
Pro facio stare activum, nam jure stiti dat.
Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo *fit* vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xo.

Fit cio ci, *ut facio feci, jacio quoque jeci;* Cio.
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Fit dio di, *ut Fodio fodi.* Gio, *ceu fugio gi.* Dio, Gio,

Fit pio pi, *ut capio cœpi: cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.

Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio *sti, geminans* t. Rio.
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu. Tio.

Denique uo *fit* ui, *ut statuo statui: pluo plui* Uo.
Formas, sive plui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, *ut monstrat scio scis tibi scivi:* Is, ivi,
Excipiat venio dans veni, cambio campsi, Excipe venio, cambio, &c.
Raucio rausi, farcio farsi, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,
*Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat;* *Pes proceleusmaticus.
Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
Quam simplex geminat, composto non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo:
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico & explico, ui vel in avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde
Qualvis compositum melius formabit olevi: Oleo.
Simplicis at formam redolet sequitur, subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi. Pungo.

Fult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.
Do. *Natum à do, quando est inflexio tertia ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : *at unum*
Sto. *Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas* stiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba hæc simplicia præsentis, præteritíque,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant :*
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Pario. *Partio, carpo, patro, scando, spargo ; parióque,*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant :*
Cætera sed perui ; *velut hæc, aperire, operire.*
Pasco. *A pasco pavi : tantùm compôsta notentur*
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui *habere :*
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in *I*.

* Posthabeo simplicis formam servat.

HÆc, * *habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecîdi.
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i *mutant :*
Cano. *Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,*
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
Placeo. *A placeo sic displiceo ; sed simplicis usum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.
Pango. *Composita à pango retinent* a *quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.
Maneo. *A maneo mansi,* minui *dant quatuor ista,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque :
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
Scalpo. calco, salto, Claudo, quatio, lavo. *Composita à scalpo, calco, salto,* a *per* u *mutant :*
Id tibi demonstrant, exculpo, inculco, resulto.
Composita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt a :
Id docet à claudo, occludo, excludo : à quatióque,
Percutio, excutio : à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutanti

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in præterito.

Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Excipitur Como.
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i *sibi mutant,*
Præteriti nunquam, ceu frango, refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque suum simplex perago sequitur, satagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi: Ago.
A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo Rego.
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ adempta.
Nil variat facio, nisi præposito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque.
*A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte,* Lego.
Præsentis servant vocalem, in i *cætera mutant:*
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi *sibi* tum *format, sic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci *fit* ctum; *ut vici victum, testatur ut ici* Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di *fit* sum, *ut vidi visum: quædam geminant* s; Di.
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam adverte, quòd syllaba prima supini
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Atque totondi dans tonsum docet, atque cecidi
Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi
Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.
Gi *fit* ctum, *ut legi lectum: pegi pepigique* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Ligi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. Li *fit* ſum: *ut ſalli, ſtans pro ſale condio ſalſum:*
Dat populi pulſum, cecidi cuſſum, atque fefelli
Falſum: dat velli vulſum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt: velut hîc manifeſtum.*
Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen ſi geminato*
Miſi formabit miſſum: ſulſi excipe ſultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, ſarſi quoque ſartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum: torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſumque requirit.

Pſi. Pſi *fit* tum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſum.*

Ti. Ti *fit* tum, *à ſto namque ſteti, à ſiſtóque ſtiti ſit*
Præterito commune ſtatum, verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut ſtavi ſtatum: pavi excipe paſtum:*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum:
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed ſavi ſautum, cavi cautum: à ſero ſevi
Formes rite ſatum: livi linique litum dat:
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum:
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venii
Venivi venum, ſepelivi rite ſepultum.

Ui. Quod *dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: ex*
Quodvis
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuique
Frictum, miſcui item miſtum, ac amicui dat amictum.
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuique
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitumque:
Sic ſalui ſaltum, colui occului quoque cultum.
Pinſui habet piſtum, rapui raptum: ſeruique
A ſero vult ſertum, ſic texui habet quoque textum.
Hæc ſed ui *mutant in ſum: nam cenſeo cenſum,*
Cellui habet celſum: meto meſſui habet quoque meſſum.

* Pes proceleuſmaticus

Quædam mutant ui in ſum.

lexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
at patui passum, carui cassum caritúmque.
Xi *fit* tum, *ut vinxi vinctum, quinque abjiciunt* n: Xii.
lam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
at pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.*

De Compositorum verborum Supinis.

COmpositum ut simplex formatur quodque supinum, Tundo.
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
mposita à tunsum, demptâ n *tusum: à ruitum fit,* Ruo.
mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum. Salio.
A sero, quando satum format, composita situm dant. Sero.
ac captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *mutant:*
t cantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum: Edo.
um duntaxat comedo formabit utrumque.
A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
etera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

VErba in or *admittunt ex posteriore supino*
Præteritum, verso u *per* us, *&* sum *consociato*
l fui: *ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum*
unc est deponens, nunc est commune notandum:
am labor lapsus, patior dat passus & ejus Patior.
ata: ut compatior compassus, perpetiórque
rmans perpessus, fateór quod fassus, & indè Fateor.
ata: ut confiteor confessus, diffiteórque
rmans diffessus, gradior dat gressus, & indè Gradior.
ata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
ssus sum, mensus sum metior, utor & usus.
o texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
itor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
scor simul iratus, reor atque ratus sum,
liviscor vult oblitus sum: fruor optat

Fructus,

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.
Tuor & Tueor. *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbum, eptus sum: unde adipiscor adeptus
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cœno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potóque potavi *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & placitus, suesco suevi, atque suetus;
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptúque sum, mereor meritus sum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque;

* Versus hypermeter.

De Neutro-passivorum præteritis.

NEutro-passivum sic præteritum tibi format,
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo *
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

* Versus hypermeter.

De verbis Præteritum mutuantibus.

QUædam præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Flavesco Erubesco Lucesco.

Præter

Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepeo tepui; fervesco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutióque
Percussi ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sido vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli;
A sto sisto steti, tantùm pro stare; furóque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

Versus hypermetar.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco;
Et passiva, quibus caruere activa supinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Silvesco, Fruticesco, Sterilesco. Desiderativa ut Micturio, Scripturio, Isurio, Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum,
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, fugo, lingo, ningo, latagóque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compositum, ut renuo, à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidóque recasum;
Respuo, linquo, luo, metuo, eluo, frigeo, calvo,
Et sterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Composita ercitum habent: Sic à gruo ut ingruo, natum;
Et quæcunque in ui formantur neutra secundæ:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba.
Quæ quia claudа quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent.
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sexto solutus.

Aio. Præsens Indicativi, aio ais, ait. *Plural.* aiunt.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. *Plural.* Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem, esses, esset*. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.

Infit. Infit, solæ vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans. *Plur.* Infiunt, id est, *Dicunt*.

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
Præterperfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum*.
Præsens Optativi, Potentialis & Subjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo, *Sing.* Memento, (*Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Ferè, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia, igitur appellantur, non quod personâ careant (habent enim, ut videmus, vocem certæ personæ tam activam quam passivam, quamplurimæ) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis. Impersonalia cur sic dicta.

Sunt igitur Impersonalia duplicia; activæ vocis & passivæ vocis.

Impersonalia vocis activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Fædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia, omnia potest. Ars juvat agentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ adsolent, quæque oporteant signa ad salutem esse huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Fædet, pertæsum est format.

Miseret & misereat, misertum est.

Invenitur etiam in usu,	Placitum est,	Placet.
	Libitum est,	Libet.
	Puditum est,	Pudet.
	Licitum est,	Licet.
	Pigitum est,	Piget.

Præterita à

Impersonalia passivæ vocis sunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia pr

P

pius pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideò nec justa verba esse possunt, nec participia.

Terminationes Gerundii.

Gerundii terminationes sunt tres. { *Di*, Genitivi casus. / *Do*, Dativi & Ablativi. / *Dum*, Nominativi & Accusat.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus eruditionis causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Utrique videndo Fœmina*: id est, *dum videtur*: *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*; id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina.

SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

¶ DE PARTICIPIO.

Participium.

PArticipium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine genera, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, { Casus, / Genus, / Declinatio, / Tempus, } { Significatio, / Numerus, / Figura, }

Accidentia participii.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Tempora particip.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Præsens. Nota.

Cæterùm iens, participium ab Eo, simplex rarius legitur in nominativo; sed euntis, euunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *ions* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hinc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum.

Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus, Visus, Nexus.

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut plurimum significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, curfurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, curfurus; Dolens, dolitурus.

Participia in dus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*, hinc *aranda est aranda terra*.

Participi

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, } { Utendus, } { Obliviscendus,
Loquendus, } { Patiendus, } { & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*
Virgil. *—mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur. Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, olurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non a verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Numerus.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens: Pluralis, ut legentes.

DE FIGURA.

Figura participiorum.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Composita, ut Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia: vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut, Participia fiunt nomina.

Abundans lactis, } { Patiens inediæ,
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantissimus } { Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti: ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *ità affectus, ut nihil prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, qui debet amari. Vita laudata:* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis non raro fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: ut Consonans, continens. Modò in neutro: ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, negligens, indulgens.

Participia præsentis temporis nonnulla fiunt substantiva nomina.

Animans, modò fœminini, modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

ADverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm is leno. Nimium philosophi.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Adverbio accidentia.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hîc, illîc, istîc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, nibi, ibidem, infernis, superius. Loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutrò, quoquoversum. Ad locum significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, undè, aliundè, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, superne, inferne, cœlitus, funditus. A loco significantia.

Denique per locum, innuunt, Hâc, illâc, istâc, quacunque, eâ, eadem, aliâ, aliquâ, siquâ, nequâ, quaquâ. Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, raro, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in dies, in horas, ut primùm, quum primùm, simulac, simulatque. Temporis adverbia.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut, *Usque metu mi cubre finus.* Usque

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities. Numeri.

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremo, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-summum. Ordinis.

Adver-

Interrogandi. Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur, non, num, quid ita, quo, unde, quantum?

Vocandi. Vocandi sunt, Heus, o, eho, & figura sunt similia.

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minime, nequaquam, ne, non, & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic quidem, sanè prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, edepol, Castor, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut, Age, sodes, sultis, amabo, agedum, ehodum, eia, agite.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modo, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, una, pariter, populatim, universim, communitim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, catreglè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, peculiatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, singulatim.

Diversitatis. Diversitatis: ut, Aliter, secus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potius, potissimum, imò, satiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendio, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, esto, demùs, sit ita, sit sanè.

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Docte, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum ad summum, ad similia.

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rei non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodùm, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonstrandi: ut, En, ecce, ſic, ut cùm dicimus, *Sic ibito.* Demonſtrandi.

Explanandi: ut, Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utpota, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe. Dubitandi.

Eventûs: ut, Fortè, casù, forte-fortunâ. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut, Doctè, doctius illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter Bene, melius, optimè, Malè, pejus, peſſimè: etiam Sæpe, ſæpius, ſæpiſſimè: Nuper, nuperrimè, & ſimilia. Comparatio.

SPECIES.

Species eſt duplex, Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut *Heri, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliunde: ut *Furim, à furor; Strictim, à ſtringo; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recens, pro recenter: Torvum, pro torvè. Nomina fiunt adverbia.

FIGURA.

Figura eſt duplex: ſimplex, ut Prudenter; Compoſita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Poteſtas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

FIGURA.

FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita, namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eru tus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, ne neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semp expectari faciunt: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec sapit si nec sentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive. At istæ, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed enim, at, ast, atqui, q dem, atque, quoque, scilicet, cæterùm, verò, enim ver quòd si, verùm, porrò, quin.

Rationales seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut Ergò, ideò, igitur, que, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, p pterea, ob eam rem, ea re: Cicer. *Ea re statim ad Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præceden orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, eteni quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quan quidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & quia, ut Virgil. *Audieras & fama fuit*: pro nam, vel q fuit: quo pro quia, ut Cicer. *Non quo quicquam desit, quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & in Fortunam debet quisque manere suam*, pro nam vel quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, quo pro u

Nè & ut, prò *nè non*: Terent. *Sèd patris vim ut nèdo ferre.*

Nè, pro *ut non*: Cicero, *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ Continuativæ: ut, Si, sin, ni, nisi. Continuat.

Aliæ Dubitativæ: ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne. Dubitat.

Aliæ Adversativæ: ut, Etsi, quanquam, quamvis, licèt, etiamsi: & aliæ id genus. Adversat.

Aliæ Reddditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen. Reddit.

Aliæ Diminutivæ: ut, Saltem, at, certè, vel: ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.* Diminut.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quàm accipiuntur. Electiv.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirùm, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim verò, sed enim, enim pro *certe*. Expletiv.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras*
Jussit adire domos? Ter. *At enim nunciam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum, quoties casui jungitur, præpositio est. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiis discernuntur, ut quàm sæpissimè confundantur: ut, Quando, proinde, & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe, Ordò conjunct.

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur. Præpositi.

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant. Subjunct.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent, Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi. Præposit.

Sub-

Subjunctivæ quæ Encliticæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, vero, enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut, Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis: Indoctúsque pilæ, discívе, trochive quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum, Tenus, Versus, Usque, ut Quibuscum. Pube tenus. Angliam versus. Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in iisdem casibus multa est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa.

Secundum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*, id est, *proxime post Deum*. Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpo

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus illæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *Ar bene apud memores veteres stat gratia facti.*

Ante. Hor.—*dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Etonia.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
Ultra. } *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Mi. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. locale est: ut, *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa vigesimi annos.*

Circiter, temporis & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderata sunt.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Sallust. *Dux posticum cum exercitu supra caput est;*

Juxta. Ter. *Cum luculbrando juxta ancillas lanam faceret.*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, ne præter casum.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est;*
Virtus post nummos.

Series. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Usque. Hor. *Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur, Mimus. *Ab alio expect[illegible] alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cu[illegible] opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia mis[illegible] vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fa[illegible] lucru[illegible]*

Clam. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, e sa[illegible] Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg.—*capulóque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt sed diversa [illegible] significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est p[illegible]mum:* sine motu.

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit:* mot[illegible] quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis: i.e paulo ante luc[illegible]* Idem.——*vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine ca[illegible]*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra com[illegible]sitionem inveniuntur: nimirum,

Am,	ut	Ambio:	Re,	ut	Recipio:
Di,		Diduco:	Se,		Sepono:
Dis,		Distraho:	Con,		Condono

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit a, ut, Coagmento, cosmo, coinquino, scoperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis, ut, Heu, hoü, hei, ô, ah. Terent. *I intro, hei, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, Hei, atat. Terent. *Hei vereor ne quid Andriæ apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egone formidolosus?*

Laudantis: ut Euge. Mar. *Cito, nequiter, euge bene.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Anat. Ter. *Anat; data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas.* Seneca. *Oh superias felix!*

Imprecantis: ut, Malum, væ malum. Ter. *Quid hoc (malum) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te rídendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne compandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Nefandum (infandum) amissis.* Cicer. *Sed amabo te cura.* Imò quævis orationis pars affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes hunc interjectionis usum.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia quamliberalissa (quod utinam) Minervæ tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defungantur, abunde sufficere arbitramur. Quod si quis tamen altubescit quicquam hic altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam vel propter præcipiendi dexteritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammaticæ.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordia.

VErbum personale cohærere cum nominativo numero & persona: ut,

Fortuna nunquam perpetuò bona est.

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ raríssimè exprimitur, nisi causa discretionis; ut, [a] *Vos* [b] *damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ, ut Ter. [a] *Tu es patronus*, [a] *tu pater*, si [b] *deseris* [a] *tu, pe-rimus*; quasi dicat, *præcipuè, & præ aliis tu patronus es.* Ovid. [a] *Tu dominus*, [a] *Tu vir*, [a] *tu mihi frater* [b] *eris.*

ACTIVA.

In verbis quorum significatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subaudiatur: ut, Fit, fertur dicunt ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus: ut,

Terentius. [b] *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovid. *Teque* [b] *ferunt esse genuisse tuæ.*

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. [a] *Mentiri non* [b] *est meum*; Aliquando oratio; ut,

Ovid. *Adde quòd* [a] *ingenuas didicisse fideliter artes*
[b] *Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo, ut, [a] *Partim virorum* [b] *ceciderunt in bello*; [a] *Partim signorum* [b] *sunt combusta.*

Verbum infinitum nominativum habet.

Accusativus ante verbum infinit.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se ferunt; ut [a] *Te* [b] *rediisse incolumem gaudeo*. [a] *Te salvum* [b] *agere, volo.*

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut* ad hunc modum: [a] *Quòd tu* [b] *rediisti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu salvum* [b] *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest; ut, Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *est.*

Ovid.—*quid enim nisi* [a] *vota* [b] *supersunt?*

Idem. *Pectora percussit; pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt.*

Virgilius—*nihil hic nisi* [a] *carmina* [b] *desunt.*

Impersonalia præcedentem nominativum non habent; ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii*; de quibus suo loco. Excep. 2.

Nomen multitudinis singulare quandoq; verbo plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiere.* [a] *Uterque* [b] *deludimur dolis.*

¶ CONCORDANTIA *Substantivi & Adjectivi.*

Secunda concordantia.

ADjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigroque simillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. *Donec eris felix multos numerabis amicos;*
Nullus ad [b] *amissas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea senserunt; graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi ut [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam profisci.*

¶ CONCORDANTIA *Relativi & Antecedentis.*

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, ——[a] *vir bonus est quis?* [b] *Qui consulta patrum,* [b] *qui leges jurăque servat.*

Nota.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam veni* [b] *quod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit; ut, Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo* [a] *loci peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Sulium vocant.*

Cicer. *Propius à terra Jovis* [a] *stella fertur* [b] *quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*

Est locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*

In toto Lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Ali-

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* a *meas*, b *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid.— a *nostras vidisti* b *flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boet. *Felix,* a *qui* b *potuit boni Fontem visere lucidum.* Casus relativi.

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* b *quod mora* a *tardat, abest.* Virg. b *Cujus* a *numen adoro.* b *Quorum* a *optimum ego habeo.* b *Cui* a *fruitem non vidi.* b *Quo* a *dignum te judicavi.* b *Quo* a *melius nemo scribit.* b *Quem* a *videndo obstupuit. Lego Virgilium præ* b *quo cæteri* a *poetæ sordent.*

Substantivorum constructio.

QUum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore pendeat quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur. Genitivus substantivi.

Juv. *Crescit* a *amor* b *nummi quantum ipsa pecunia crescit.* *Rex* a *pater* b *patriæ.* a *Arma* b *Achillis.* a *Cultor* b *agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, b *Patris* a *domus,* b *Paterna* a *domus,* b *Heri* a *filius,* b *Herilis* a *filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. b *Urbi* a *pater est,* b *urbique maritus.* a *Herus* b *sibi,* b *mihi* a *pater.* Variatio substantivi in adjectivum possessivum.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* a *opes* b *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* a *fucos* b *pecus a præsepibus arcent.* Appositio.

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, a *Paululum* b *pecuniæ.* a *Hoc* b *noctis.* Catul. *Non quidquam* a *id* b *manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. [a] *Quantum quisque sua* [b] *nummorum servat in arca.* [c] *Tantum habet & [b] fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b] *Vestæ*: Utrobique subauditur [a] *templum.* Virg. [b] *Hectoris Andromache*: subauditur [a] *uxor.* Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci*: subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam*: subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, [a] *Vir* [b] *nullâ fide.* Ovid. [b] *Ingenui vultûs* [a] *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. [b] *Authoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gellius. *Pecuniam* [b] *qua sibi nihil esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjectivé.

Opus autem adjective pro necessarius quandoque poni videtur, variéque construitur; ut,

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus est.*

Ide. *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi.*

Terentius. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis,* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio.

ADjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt; ut,

Plinius. *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida.*

Virg. *Mens* [b] *futuri* [a] *præscia.* Ide. [a] *Memor esto brevis* [b] *ævi.*

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*

Cicero. *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Adjectiva

Adjectiva verbalia in ax etiam in genitivum ferun- Verbalia in ax.
tur; ut [a] *Audax* [b] *ingenii*. Ovid. *Tenax* [a] *edax* [b] *rerum*. Sen. *Cinnus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax*. Hor. [b] *Utilium* [a] *fugax*. Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax*. Virg. *Tam* [b] *ficti pravique* [a] *tenax, quàm nuncia veri*. Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *perax. &c.*

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Lascrus & Despauterius. Tu vero crebra lectione & tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitive posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo [a] cui & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero. *Quanquam te, Marcelli, eadem jam audientem Gratium, idque Athenis abundare oportet præceptis, institutisque philosophiæ, tamen &c.* [b] *sententiam & dolandi auctoritatem & urbis; & quarum* [a] *artium scientia augere potest, alterâ excellis.*

[a] *Utrum* [b] *horum mavis accipe.*

Ovid. [a] *quisquis fuit ille* [b] *Deorum.*

Terent. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æque miser ac ego?*

Virgilius. [b] *divûm prævertere* [a] *nemo Audeat.*

[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat.*

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione; ut [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Enea.*

In alio vero sensu dativum; ut Virg. [b] *Nulli primus* [a] *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter; ut Ovid. *Esto deus* [b] *e vobis* [a] *alter.* Idem. [a] *Solus* [b] *de sapientibus.* Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes.* Idem. [a] *Primus ibi* [b] *ante aras magna comitante caterva,*

Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus relativum eosdem casus & tempotis erunt; ut [a] *Quarum rerum nulla est satietas?* [b] *Divitiarum. Quid rerum sunt* [a] *gestum in Anglia?* [b] *Consulimus de reipublicæ.*

Interrogativum.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ Syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, an homicidii?* [b] *Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, [a] *Cujus est hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa, & superlativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *Poetarum* [a] *doctissimus:* id est, [b] *ex poetis,* vel [b] *inter poetas.*

Comparativorum Const.

Comparativa cùm exponuntur per *quàm* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum est* [b] *auro,* [b] *virtutibus aurum,* id est, *quàm aurum, quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat; ut,

Cicer. [b] *Quanto* [a] *doctior es,* [b] *tanto te geras* [a] *submissius.*

Tanto, quanto, multo, longè ætate, natu, utrique gradui apponuntur, ut Catul. [b] *Tanto tu* [a] *pessimus omnium poeta,* [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissimæ habentur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conspectius in se crimen habet,* [b] *quanto* [a] *major, qui peccat habetur.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *ætate.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt; ut Virgilius, *Sis* [a] *bonus, O,* [a] *felixque* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci placidæq;* [a] *inimica* [b] *quieti.* *Est* [a] *fruitimus* [b] *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis,* [b] *Omnibus* [a] *supplex.*

Horat.

erat. *Si facis ut* [b] *patriæ sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*
Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernalis, commilito, conservus, cogitus, &c. Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam nitivo gaudent: ut, Varia constructio.
canius. *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*
erentius. *Patres æquum esse censent, nos jamjam à puerilis illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum suas fort adolescentia.*
lem. [b] *Domini* [a] *similis es.* Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*
irgilius. *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima, dextrâ*
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: Communis, alienus, immunis, variis casib. serv.
Cicero. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.*
lust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*
icero. *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*
vid. *Vobis* [a] *immunibus hujus Esse* [b] *mali dabitur.*
linius. *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*
Immunes [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut In bilis & dus.
Mar. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales,*
tatius. *—nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomen septem* [b] *pedes* [a] *longus, umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.* Magnit. mensura.
Interdum & in Ablativo: ut,
Columella. *Fons* [a] *latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In mo*
horti areas, [a] *latas* [b] *pedum denûm,* [a] *longas* [b] *ped*
quinquagenûm facito.

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egestatémve pertinent, i
terdum ablativo, interdum & genitivo gaudent;
Plaut. *Amor &* [b] *melle & felle est* [a] *fœcundissimus.*
Horat. [a] *Dives* [b] *agris,* [a] *dives positis in fœnore* [b] *numm*
Virgilius. *At fessæ multa referunt se nocte minores, Cr*
[b] *thymo* [a] *plena.*
Idem. *Quæ regio in terris nostri non* [a] *plena* [b] *laboris?*
Idem. [a] *Dives* [b] *opum,* [a] *dives picturæ* [b] *vestis, & auri.*
Persius. *O curvæ in terras animæ, &* [b] *cœlestium* [a] *inane*
[a] *Expers* [b] *fraudis.* [b] *Gratia* [a] *beatus.*

Diversitas. Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositio
subjiciunt; ut, Virg. [a] *Alter* [b] *ab illo* [a] *Aliud* [b] *ab i*
[a] *Diversus* [b] *ab isto.*
Nonnunquam etiam dativum; ut, [b] *Huic* [a] *diversu*

Causa. Adjectiva regunt ablativum significantem causam;
[a] *Pallidus* [b] *irâ.* [a] *Incurvus* [b] *senectute.* [a] *Livida* [b] *arm*
brachia. [a] *Trepidus* [b] *morte futuri.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo
ut, *Facies miris* [b] *modis* [a] *pallida,* [b] *Nomina* [a] *Gramma*
cus, [b] *re* [a] *barbarus.*
Cicero. *Sum tibi* [b] *naturâ* [a] *parens,* [a] *præceptor* [b] *consilii*
Virgilius. [a] *Trojanus* [b] *origine Cæsar,* [b] *Spe* [a] *dives,* [b]
[a] *pauper.* [a] *Syrus* [b] *natione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extor
auferendi casum adjectum volunt; ut,
Terent. [a] *Dignus es* [b] *odio. Qui filium haberem tali* [b] *ing*
nio [a] *præditum.* Virg. *Atque* [b] *oculis* [a] *capti fodêre cubil*
saltæ. Idem. [b] *Sorte tuâ* [a] *contentus abi.*
Horum nonnulla genitivum interdum vendicant:
Ovid. *Militiæ est* [b] *operis altera* [a] *digna tui.*
Virgilius. *Descendam magnorum haud quaquam* [a] *indi*
nus [b] *avorum.*

PRO

¶ Pronominum Constructio.

AEi, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur; ut, Primitiva.
gum [a] *desiderio* [b] *tui.*

i. [a] *Parsq;* [b] *tui latitat corpore clausa meo.* [a] *Imago* [b] *nostri.* Derivativa.
Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio possessio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *desiderio* [b] *tuo.*
mago [b] *nostra,* id est, *quam nos possidemus.*

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, titiva, comparativa, & superlativa: ut; [a] *Unusquisque strum.* [a] *Nemo* [b] *nostrum. Ne* [a] *cui* [b] *vestrum sit mi-* [a] *Major* [b] *vestrum.* [a] *Maximus natu* [b] *nostrum.*

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster, & vester, hos itivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorum, um, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; & itivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in ssessivo inclusum referuntur; ut, Possessiva.
[a] *tuo* [b] *ipsius animo conjecturam feceris.*

c. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ Rempublicam esse liberatam.*
em. [a] *Meum* [b] *solius peccatum corrigi non potest.*
as. [a] *Noster* [b] *duorũ eventus ostendat, utra gens sit melior.*
[a] *sua* [b] *cujusq; laude præstantior.* [a] *Nostra* [b] *omniũ memoria.*
ut. ad Cic. [a] *Vestris* [b] *paucorum respondet laudibus.*
or. — *scripta Cum* [a] *mea nemo legat, vulgo recitare* [b] *timentis.*

Sui & Suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur id quod præcessit in eadem oratione; ut, [a] *Petrus nium admiratur* [b] *se. Parcit erroribus* [b] *suis.* Aut annexa per pulam; ut, *Magnopere* [a] *Petrus rogat, ne* [b] *se deseras.* Sui & suus reciproca.

Ipse ex pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat; ut; Ipse.
[a] *Ipse* [b] *vidi,* [a] *Ipse* [b] *videris,* [a] *Ipse* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter, ac pronominibus adjungitur; ut, *Ipse* [b] *ego,* [a] *Ipse* [b] *ille,* [a] *Ipse* [b] *Hercules.*

Idem, etiam omnibus personis jungi potest; Idem.
go [a] *idem* [b] *adsum.*

Terent. [a] *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*
Virgil. [a] *Idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: H mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te e Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quamp am demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste ve ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentione facimus: ut Terent. *Istum æmulum quoad poteris ab pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propr ac usitatissimè referri debet: ut Col. [a] *Agricolæ contrar um est* [a a] *pastoris propositum:* [b] *ille quam maximè su acto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminosoque;* [b] *fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *Hic* ad remot suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO

Nominativus post verbum.

Nominat. utrinque.

VErba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo; verb vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, v cor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, salutor, habeo existimor: item verba gestûs, ut Sedeo, dormio, cubo, i cedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, [b] *De* [a] *est* [b] *summum bonum.*
[b] *Perpusilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis nostræ* [b] *fu damentum* [a] *habetur. Malus* [b] *pastor* [a] *dormit* [b] *supin* Lactantius. [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum h bent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi ca genere, & numero concordat: ut,
[a] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primus extirpari hæresin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *discunt* [b] *sedulò.*

Infiniti verbi constructio.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, pr cip

què cùm verba optandi, eíſque ſimilia accedunt; ut, *Hypocrita cupit* [a] *videri* [b] *juſtus. Hypocrita cupit* [b] *ſe* [a] *videri* [b] *juſtum. Malo* [b] *dives* [a] *eſſe quam haberi. Malo* [b] *me* [b] *divitem eſſe quam haberi.* Claud. *Vivitur exiguo melius; natura beatis* [b] *Omnibus* [a] *eſſe deam, ſi quis cognoverit uvi.* Martial. [b] *Nobis non licet* [a] *eſſe tam* [b] *diſertis*, vel *diſertos.* Terentius. *Expedit* [b] *bonas* [a] *eſſe* [b] *vobis.* Ovidius. *Quo* [b] *mihi commiſſo non licet* [a] *eſſe* [b] *piam.* Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita. [b] *Nos* [a] *eſſe* [b] *diſertos.* [b] *Vos eſſe* [b] *bonas.* [b] *Me* [a] *eſſe* [b] *piam.*

Genitivus poſt verbum.

Sum ſignif. poſſ. gen.

Um genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut Virgilius. — *pecus* [a] *eſt* [b] *Meliboei.* Cicero. [b] *Adoleſcentis* [a] *eſt majores natu revereri.* Virg. [b] *Regum* [a] *eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos:* Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum, & ſimilia: ut *Non* [a] *eſt* [b] *meum contra authoritatem Senatûs dicere.* Terent. *Eja haud* [b] *veſtrum* [a] *eſt iracundos eſſe.* *Humanum* [a] *eſt iraſci.*

At hic ſubintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut Terent. *Tuum* [a] *eſt* [b] *officium hos bene ut adſimiles nuptias.*

Æſtimandi verba gen.

Verba æſtimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi paſſim fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili*, vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.* Horat. [b] *Pluris opes nunc* [a] *ſunt, quam priſci temporis annis.* Æſtimo, vel genitivum, vel ablativum adſciſcit: ut, Valerius Max. *Non* [b] *hujus te* [a] *æſtimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur, ut, *Ego illum* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me pili* [a] *æſtimat.*

Singu-

Singularia sunt ista; [b] *Æqui boni* [a] *consulo.* [b] *Æqui* ... *ni* [a] *facio*, id est, *in bonam accipio partem.*

Accusandi verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, consimilia genitivum postulant, qui crimen sig... cet; ut,

Plau. *Qui alterum* [a] *incusat* [b] *probri, ipsum se intueri opo...*

Cicero. *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare. Cu...* [a] *Admoneto illum pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolutus...*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativu... vel cum præpositione, vel sine præpositione; ... Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ... te* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *ac... savit.* Cic. *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & super... tivus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subd... tur; ut, [a] *Accusas furti, an stupri, an* [b] *utroque?* sive [b] *utroque?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutro*, vel [b] *neutro?* [b] *De plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c.

Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt; ...

Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*

Virgil—*oro* [a] *miserere* [b] *laborum.*

Tantorum, [a] *miserere* [b] *animi non digna ferentis.*

Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miseresce tui.*

Misereor, &c.

At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntu... ut Sen. *Huic succurro,* [b] *huic* [a] *misereor.*

Boetius. *Dilige jure bonos &* [a] *miseresce* [b] *malis.*

Reminiscor, &c.

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut ... cusativum desiderant: ut, *Datæ* [b] *fidei* [a] *reminisci...* *Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *oblivi...* [b] *suorum.* Ter. *Faciam ut* [b] *meique ac hujus* [b] *diei, ac* [b] *... semper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant ...* [a] *meminerunt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de ...* est, *mentionem feci.*

Potior gen. aut ablat.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ... Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.* Virg. *Egressi optata Troes* [a] *potiuntur* [b] *arena.*

Da...

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *feritur nec* [a] *metitur, Virg. Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.* Verba acquiſ. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa ſeges demum* [b] *vo-* [a] *reſpondet avari agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem — validis [a] *incumbite* [b] *remis.*

Quam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo, ut Cicero. [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Exceptio.

Plaut. *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt, mora eſt.*

Cicero. [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturâne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

Feſſum quies plurimum [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut, Verba comparandi.

Virg. — *ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

Fratri ſe & opibus & dignatione [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione; ut, *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad; ut, [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, Verba dandi.

Fortuna [b] *multis nimium* [a] *dedit,* [b] *nulli ſatis. Ingratus eſt, qui gratiam bene* [b] *merenti non* [a] *reponit.*

Hæc variam habent conſtructionem; [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus;* [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terent. *Plurimâ ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* [a] *im-*

[a] *impertit Gnatho.* [a] *Asperſit mihi* [b] *labem.* [a] *Aſperſit me* [b] *l*
[a] *Inſtravit* [b] *equo penulam.* [a] *Inſtravit equum* [b] *penu*
Ovid. *Ut piget infido* [a] *conſuviſſe* [b] *viro*, id eſt, *de*
conſilium, vel etiam *proſperiſſe.*
Lucan. [b] *Rectoremque ratis de cunctis* [a] *conſulit aſtris.*
eſt, *petit conſilium.* [a] *Conſule* [b] *ſaluti tuæ*, id eſt, *proſp*
Ter. *Peſſime iſtuc* [b] *in te atque in illum* [a] *conſulis*, i. *ſtatu*
[a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, vel [b] *de te*, i. *ſum ſollici*
pro te. [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *te*, vel [b] *a te*: *ſcili*
nè mihi noceas.

Verba promittendi. Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum; u
Cicero. *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio ſanctiſſimè eſſe*
ſervaturum.
Cicero. *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi. Verba imperandi & nunciandi dativum requiruntu
Horat. [a] *Imperat aut ſervit collecta pecunia* [b] *cuique.*
Idem. *Quid de quoque viro, & cui* [a] *dicas, ſæpe caveto.*
Dicimus, [a] *Tempero*, [a] *moderor* [b] *tibi* & [b] *te.* [a] *Ref*
[b] *tibi* & [b] *ad te.* Item, [a] *Refero* [b] *ad Senatum*, id eſt, *p*
pono. [a] *Scribo*, [a] *mitto* [b] *tibi* & [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi litera*
ut ad aliquem feras. [a] *Do* [b] *ad te literas*, id eſt, *mitto*
legas.

Verba fidendi. Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.
— *Vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil niſi lene decet.*
[b] *Mulieri nè* [a] *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obſequendi. Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt:
Semper [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homi*
arant, navigant, ædificant, [b] *virtuti omnia* [a] *parent.*
ſum hunc orabo, [b] *huic* [a] *ſupplicabo.*
Perſius. — *venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*
Ignavis [b] *precibus Fortuna* [a] *repugnat.*
At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur:
[b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *acceſſit m*
[b] *malis. Illud* [a] *conſtat* [b] *omnibus*, ſeu [b] *inter omnes.*
Terent. — *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*
Juven. *Sævis inter ſe* [a] *convenit* [b] *urſis.* [a] *Auſculto* [b] *ti*
id eſt, *obedio.* [a] *Auſculto* [b] *te*, id eſt, *audio. Adamas* [a] *diſſ*
[b] *ma*

magneti, seu [b] cum magnete [a] Certat [b] cum illo, & Græ-
nice [b] illi. Catul. Noli [a] pugnare [b] duobus, id est, [b] contra
Virg. Tu dic [b] mecum quo pignore [a] certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, Verba minandi.
utrique mortem [a] minatus est. Terent. [b] Adolescenti nihil
quod [a] succenseat.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum.
Rex pius [a] est [b] reipub. ornamento. [b] Mihi nec [a] obest,
[a] prodest. Hor. Multa [b] petentibus [a] desunt multa.

Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis [b] majoribus virtute [a] præluxi. Verba composita.
Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto,
prævertor, accusativo junguntur.
Ad. Albo [a] gallo ne manum [a] admoliaris.
Con. [a] Conducit hoc tuæ [b] laudi. [a] Convixit [b] nobis.
Sub. Terent. [a] Subolet jam [b] uxori, quod ego machinor.
Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo [b] bello [a] antefero.
Post. [a] Posthabeo, [a] postpono [b] famæ pecuniam.
Virg. [a] Postposui tamen illorum mea seria [b] ludo.
Terent. dixit. * Qui suum commodum posthabuit
præ meo commodo.
Ob. Ter. Quum [b] nemini [a] obtrudi potest, itur ad me.
In. [a] Impendet [b] omnibus periculum.
Inter. Cicer. Ille huic [b] negotio non [a] interfuit modò, sed
etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium ca- Varia constructio.
sum: ut Quint. [a] Præstat ingenio alius [b] alium. [b] Mulos
virorum [a] anteit sapientia. Terent. [b] In amore hæc [a] in-
sunt vitia. Plin. [a] Interdico tibi [b] aquâ & igni.

Est pro habeo dativum exigit: ut, Est pro habeo.
Persi. Velle suum [b] cuique [a] est, nec voto vivitur uno.
Virg. [a] Est [b] mihi namque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit: ut, Suppetit.
Horat. Pauper enim non est, [b] cui rerum [a] suppetit usus.

Gemin. dativ. Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum ut, [b] *Exitio* [a] *est avidis mare* [b] *nautis.*
Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis.*
Nemo [b] *sibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus festivitatis. Est ubi hic dativus, *tibi* aut *sibi*, aut etiam *mihi* nullâ necessitatis, at festivitatis potiùs causâ additur: ut *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi* [b] *mihi* [b] *negotium. Suo* [b] *sibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba transitiva. VErba transitiva cujuscunque generis, sive activa, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito, nam garrulus idem est.* Idem. *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commissa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut Cic. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Nestor.* Virg.—*longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.* Plaut. *Duram* [a] *servit* [b] *servitutem.*

Hunc accusativum mutant authores non rarò in ablativum: ut Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *Ire rectâ* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accusat. fig. Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut, Virgil.—*Nec vox* [b] *hominem* [a] *sonat, ô Dea certè!* Juven. *Qui* [b] *Curios* [a] *simulant, &c.* [b] *Bacchanalia* [a] *vivunt.* Horat. [b] *Pastillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, &c. Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut, *Tu modò* [a] *posce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [a] *Dedicebo* [b] *te istos* [b] *mores. Ridiculum est te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *istud.* Terent. [a] *Induit* [b] *se* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1. Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut
Virg. [b] *Ipsum* [a] *obtestemur,* [b] *veniámque* [a] *oremus* [bb] *ab ipso.*
Terent. [b] *Suspitionem istam* [bb] *ex illis* [a] *quære.*

Vestiend

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [bb] *tunicâ, vel* [bb] *tibi* [b] *tunicam.* Exceptio 2.

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona non* [b] *armis, sed morte* [a] *subegit Iesus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licet, usque recurret.*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *saxis.*

CAUSA.

ut Ter. [a] *Gaudeo (ità me dii ament) gnati* [b] *causâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut, *Miri* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *gressu*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *sono* [a] *convertitur annus:*
Ovid. *Dum vires annique finant, tolerate laborem,*
Fam [a] *veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, [a] *Bacchatis* [b] *præ ebrietate.* Exceptio.
Summa [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, [b] *Tetricus, seu vitiosâ nuce non* [a] *emerim.* Nomen pretii.
Livius. *Multo* [b] *sanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur læpè sine substantivis: ut,
Terent. [a] *Redime te captum quam queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* [a] *venit tritîcum.*
Senec. [a] *Constat* [b] *parvo fames,* [b] *magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis poniti, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, Exceptio.

quanticunq; ut Cic. [b] *Tanti* [a] *eris aliis,* [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris, quam alii, fortasse etiam* [b] *minoris.* Ovid. *Vix Priamus* [b] *tanti, totaque Troja* [a] *fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. [b] *Tanta mercede* [a] *docuit,* [b] *quanta hactenus nemo.* [b] *Minore pretio* [a] *vendidi, quam emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut Varr. *Denarii dicti, quod* [b] *denos æris* [a] *valebant: quinarii, quod* [b] *quinos.*

Verba abundandi, &c. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. [b] *Amore* [a] *abundas dulcibus.*

Malo virum [b] *pecunia, quam pecuniam* [b] *viro* [a] *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b] *divitiis* [a] *explevit.*

Terent. *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te* [a] *onerant* [b] *mendaciis?*

Virg. *Ego hoc te* [b] *fasce* [a] *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suæ* [b] *sermone* [a] *participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quum [b] *lactis* [a] *abundans?*

Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*

Quid est, quod in hac causa [b] *defensionis* [a] *egeat?*

Virg. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem. *Postquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b] *tui* [a] *carendum quod erat.*

Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur; ut, Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officiis. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insanis. In re mala* [b] *animo si bono* [a] *utare, juvat.*

Virgil. *Africe venturo* [a] *lætentur ut omnia* [b] *sæclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolenter* [a] *gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat,* [a] *mutat quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor* [b] *carnibus.* Virg. *—haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore.*

Terent.

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *supersedendum est.*
Macrob. *Regni eum* [b] *societate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te semper* [b] *mensa mea.*
[a] Prosequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore &c. i. e. amo, laudo, honoro, [a] Afficio te [b] gaudio, [b] supplicio, [b] dolore &c. id est, *exhilaro, punio, contristo.* — Prosequor. Afficio.

Mereor, cum adverbiis bene, male, melius, pejus, optime, pessime, ablativo adhæret cum præpositione De: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus est.*
Erasmus [b] *de lingua Latina optime* [a] *meritus est.*
Catilina pessime [b] *de republica* [a] *meruit.* — Mereor.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optant: ut, *Istuc* [b] *ex multis jamdudum* [a] *audiveram.* Lic. [b] *A trepido vix* [a] *absinet ira magistro.* [a] *Nasci* [b] *a principibus fortunatum est.*
Procul [a] *abest* [b] *ab urbe Imperator.* — Verba accipiendi, &c.

Veritur hic ablativus aliquando in dativum: ut,
Horat. *Vivere si recte nescis,* [a] *discede* [b] *peritis.*
Ovid. *Est virtus placitis* [a] *abstinuisse* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge nate Dea, teque his,* ait, [a] *eripe* [b] *flammis.* — Exceptio.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjectivus ablativus significans mensuram excessus: ut, *Deformem esse istimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præstaret ab iis* [b] *virtutibus* [a] *superari.* — Verba comparationis.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sumptus: ut, *Imperante* [b] *Augusto,* [a] *natus est Christus.*
Imperante [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,* [b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.* — Ablat. Absolut.

Nil [a] *desperandum* [b] *Christo duce & auspice Christo.*
Jam Maria, [b] *audito Christum venisse,* [a] *cucurrit.*

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, qui poëtice appellativus: ut, [a] *Aegrotat* [b] *animo magis quam corpore.* [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* — Synecdoche. Exceptio.

Quædam tamen efferuntur in genitivi casu: ut,
Absurde facis, qui [a] *angas te* [b] *animi.*
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Defipiebam* [b] *mentis.*

Plaut. a *Discrucior* b *animi, quia ab domo abeundū est mihi.*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

1 *Dedit* 3 *mihi* 2 *veste* 4 *pignori,* 6 *te præsente* 5 *propria manu.*

Passivorum constructio. Passivis additur ablativus agentis sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. a *Laudatur* b *ab his,* a *culpatur* b *ab illis.*

Cicero. *Honesta bonis* b *viris, non occulta* a *petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum* a *audita* b *mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum* a *obliviscendus & b illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activorum; ut, a *Accusaris* a *me* b *furti.* a *Habebere* b *ludibrio.* a *Deduceberis* a *me istos* b *mores.* a *Privaberis* b *magistratu.*

Neutropass. constructio. Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, b *A præceptore* a *vapulabis: Malo* b *a cive* a *spoliari, quam* b *ab hoste* a *vastari. Quid* a *fiet* b *ab illo? Virtus parvo pretio* a *licet* b *omnibus. Cur* a *a convivis* a *exulat philosophia?*

Infinitivorum constructio. Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. a *Juvat usque* b *morari. Et conferre gradum.*

Ovid. a *Dicere quæ* a *puduit,* b *scribere* a *jussit amor.*

Martial. a *Vis* b *fieri dives, Pontice? Nil capias.*

Virg. *Et erat tum* a *dignus* b *amari.* Horat. a *Audaces omnia* b *perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Eclipsis. Ponuntur interdum figurate, & absolute verba infinita: ut, *Hæccine* b *fieri flagitia?* subaudiuntur, a *decet,* a *oportet,* a *par est,* a *æquum est,* aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus* b *terrere novis, hinc* b *spargere voces*

In vulgum ambiguas, & b *quærere conscius arma,*

Enallage. id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

¶ DE GERUNDIIS.

Gerundia. Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut,

Cicer-

Cicero. *Efficiuntur studio* [a] *videndi* [b] *pictores.*
Ovid. [a] *Metiendum est* [b] *agmen, ciro pede præterita redit.*
Virg. [a] *Serviatum* [b] *oratum Rhœbi Mitibus.*

Gerundia in *di* pendent [a] quibusdam cum substantivis, tum adjectivis: ut Virgil. Di.

Et quæ tanta fuit Romam [a] *condere* [b] *videndi?*
Idem. *Cernitur* [a] *ictus* [b] *arcu vitare sagitta.*
Idem. *Hæc sese vulsa* [a] *vivo revellere* [b] *membra.*

Poetice infinitivus modus loco Gerundii ponitur: Nota.
ut Virg. [a] *studium quibus arcum* [b] *tendere.* [a] *Pervicit mediocriter* [b] *vero.*

Interdum non invenuste adjicitur Gerundii casibus Exceptio.
etiam genitivus plurali cuique *Quæ vobis literarum videndi gratia me in forum contulissem.* Terent. *Dare fessis rapidi* [a] *natarum* [b] *copia nautis.* Virg. *Dissipandi* [a] *vestrorum, atque opinionum licentia.* [b]

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, A, ab, Do.
abs, de, e, ex, cum, in, pro: ut,
Cicero. *Ignavi* [a] *à* [b] *discendo citò deterrentur.*
Amicitia, ut nunquam [a] *ab* [b] *amando discrepet.*
Cicer. *Ex* [a] *defendendo, quidem* [a] *ex* [b] *accusando, ulteriorem gloriam comparare.* *Consultatur* [a] *de* [b] *transeundo in Galliam.*
Quint. *Recte scribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo conjuncta est.*
Plaut. [a] *Erus* [b] *pugilando ab hoste mercedem petunt.*

Ponuntur & absque præpositione: ut,
Virgil. *Talia* [a] *vitiorum; arcesitque* [b] *tegendo.*
[b] *scribendo discere scribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, Dum.
inter, ante, ad, ob, propter: ut, [a] *Inter* [b] *canandum hilares esse.* Virg.— [a] *Ante* [b] *dimandum Ingentes tollens animos.* Cic. *Locus* [a] *ad* [b] *agendum amplissimus.*
Idem. [a] *Ob* [b] *absolvendum munus ne acceperis.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cum significatur necessitas ponuntur citra præpositionem, addito verbo Est: ut,
Juven. [a] *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*
[a] *Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria* [a] *mellis.* *Ad* [b] *accusandos* [a] *homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris* [a] *triminibus* [b] *inferendis?*

¶ De Supinis.

Prius Sup.

PRius supinum activè significat, & sequitur verbum aut participium, significans motum ad locum: ut Ovid. [b] *Spectatum* [a] *veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.* *Milites sunt* [a] *missi* [b] *speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum,* latentem habent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in primo passivis, & cum infinitivo *iri,* passivè significat: ut Plaut. [b] *Coctum ego non* [b] *vapulatum, dudum,* [a] *conductus sum.* Ter. *Postquam* [a] *audierat non* [b] *datum iri uxorem filiæ.* Poeticè dicunt [a] *Eo* [b] *visitare.* [a] *Vado* [b] *videre.*

Nota.

Ponitur & absolutè tam verbo Est: ut, Terent. [b] *Actum est, ilicet, periisti.* Ovid. [b] *Itum est in viscera terræ.* [b] *Cessatum est satis.*

Posterius supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est* [a] *facile* [b] *purgatu. Quod* [b] *factu* [a] *fœdum est, idem est* [b] *dictu* [a] *turpe. Qui pecunia non movetur, hunc* [a] *dignum* [b] *spectatu arbitramur.*

In istis verò, [a] *Surgit* [b] *cubitu,* [a] *Redit* [b] *venatu:* cubitu & venatu nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis.

QUæ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut *Nemo mortalium omnibus* [b] *horis* [a] *sapit.* [b] *Nocte* [a] *latent mendaces.* [b] *Id tempus* [a] *creatus est Consul.*

Quanquam hîc eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub.*

Duratio temporis.

Quæ autem durationem temporis & continuationem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgil.

Hic jam ter centum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*

Idem. [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua Ditis.*

Idem. *Hic tamen hâc mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*

Suet. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem mensibus, octóque diebus.*

Dicimus etiam [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De* [b] *nocte.* *Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [b] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui.*

Puer [b] *id ætatis. Non* [a] *plus* [b] *triduum,* aut [b] *triduo.*

[b] *Tertio,* vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli spatium, non ampliùs* [b] *ulnas.*

Jam mille [b] *passus* [a] *processeram.* [a] *Abest bidui:* subintelligitur [b] *spatium* vel [b] *spatio:* [b] *itinere,* vel [b] *iter.*

[a] *Abest ab urbe quingentis* [b] *millibus passuum.*

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur fere cum præpositione verbis significantibus motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco,* aut *per locum:* ut, [b] *In foro* [a] *versatur.* [a] *Meruit sub rege* [b] *in Gallia.* Virgil. [b] *ad templum non æquæ Palladis ibant* [a] *Iliades.* Salust. [a] *Legantur* [b] *in Hispaniam majores natu nobiles.* [b] *E Sicilia* [a] *discedens, Rhodii veni, per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.* Appellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut, Urbium & oppidorum nomina.

Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam?* [b] *mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum sequun- Humi, domi, &c.

sequuntur formam: ut, Ter. [b] *Domi* [b] *bellique simul* [a] *vivimus.* Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *domi.*

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus, an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitum scribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidium.* Cicero. *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Romam.* Cic. *Quum tu* [b] *Narbone mensas hospitum* [a] *convomeres.* Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyone.*

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut, [b] *Ruri fere se* [a] *continet.* Pers. — [b] *Rure paterno* [a] *Est tibi far modicum.*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci, in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.* [a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego* [b] *rus* [a] *ibo.* Virg. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

A loco, per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi antè* [b] *Romæ* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [b] *Eboraco* (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profectus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut, *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit.*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ab-

ativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cujâ: [a] *Interest* [b] *magistratûs tueri bonos, animadvertere in* [illegible]*los.* [a] *Refert multum Christianæ* [b] *reipub. Episcopos do-* [illegible] *& pios esse.* [b] *Prudentis* [a] *est multa dissimulare.* [b] *Tuâ* [illegible]*fert teipsum nôsse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimum* [illegible]*ur ei,* [b] *cujâ* [a] *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, [illegible]nticunque, tantidem: ut, [b] *Magni* [a] *refert quibuscum* [illegible]*eris.* [b] *Tanti* [a] *refert honesta agere. Vestrâ* [b] *parvi* [a] *in-* [illegible]*st.* Et, [a] *Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, cer- [illegible]n est, contingit, constat, confert, competit, conducit, [illegible]venit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, [illegible]t, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, re- [illegible], benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro [illegible]*m est*: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Salust. *Emori per* [illegible]*tutem* [b] *mihi* [a] *præstat, quàm per dedecus vivere.*

[illegible]id. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adesse* [b] *Jovi.*

[illegible]. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adolescenti & libero.* [illegible]*noverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [a] *benefit.*

[illegible]g. [a] *Stat* [b] *mihi casus renovare omnes*, id est, *statutum est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, [illegible]et, cum compositis, delectat, oportet: ut, [b] *Me* [illegible]*uvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [illegible]*edecet* [b] *viros muliebriter rixari.* Cato. [b] *Patrem familias* [illegible]*dacem, non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- [illegible]ur præpositio Ad: ut, *Mene vis dicere, quod* [b] *ad te* [illegible]*ttinet*; [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Accusativ. cum præp.

[illegible]int. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo: [illegible]enitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget: ut, Accusativ. cum genit.

Cic.

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* [bb] *senectutis* [b] *e*
suæ non [a] *pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam* [bb] *vitæ n*
[bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miseret;* [bb] *tui nec* [a] *miseret, nec pu*
[bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudetque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in p
sonalia: ut Virgil.
Non omnes [a] *arbusta* [b] *juvant, humilesque myricæ.*
Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*
Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delecta*
[a] *Nemo miserorum* [b] *commiserescit.*
Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, imp
sonalibus juncta, impersonalium formam induunt: u
Quint. *Ubi primum* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæstio*
obatur. Idem. [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendii.* [a] *Desi*
illum studii [b] *tædere. Sacerdotem inscitiæ* [b] *pudere* [a] *debe*
Quin. [b] *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non* [a] *pot*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum p
sonalibus passivis casum obtinet: ut,
Cæsar. [b] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur:
Virgil.—*strato* [a] *discumbitur* [b] *ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singu
personis utriusque numeri indifferenter accipi potes
ut, [ab] Statur: id est, *sto, stas, stat; stamus, statis, stant:* vi
licet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [a] *à me,* id est,
[a] *Statur* [b] *ab illis,* id est, *stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt casus verborum à quibus de
vantur: ut Virgil.—*Duplices* [a] *tendens ad syd*
[b] *palmas, Talia voce refert.*
Idem; *Ubera* [b] *tacte domum referent* [a] *distenta capel*
[a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut,
Terent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

GEN

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum po- Genitivus.
lant: ut Salust. [b] *Alieni* [a] *appetens*, [b] *sui* [a] *profusus*.
upientissimus [b] *tui*. [a] *Inexpertus* [b] *belli*. [a] *Indoctus* [b] *pilæ*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in ac- Accusativus.
ativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *segnitiem* [a] *perosæ*:
tronomus [a] *perosus ad unum* [b] *mulieres*.
eton. [a] *Pertæsus* [b] *ignaviam suam*.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, vi- Dativus.
licet passivè significantia: ut, *Germani* [b] *Romanis* [a] *perosi*
t. [a] *Exosus* [b] *Deo & sanctis*.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, Ablativus.
tus, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* [a] *prog-*
a [b] *parentibus*. Virgil.—[a] *sate* [b] *sanguine divûm*.
em.—*Quo* [b] *sanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta*
nari mare præstat eunti. [b] *Terrâ* [a] *editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo fre-
quentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut,
rgil. [a] *En* [b] *Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi*.
c. [a] *Ecce tibi* [b] *status noster*. Virg. [a] *En quatuor* [b] *aras*:
Ecce duo tibi Daphni, duóque [b] *altaria Phœbo*.

En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur:
[a] *En* [b] *animum & mentem*: Juven. [a] *En* [b] *habitum*:
rent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, ge-
tivum post se recipiunt.

Loci:

Loci. Loci; ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, u vis, huccine: ut, [a] *Ubi* [b] *gentium?* [a] *Quo* [b] *terrarum ab* [a] *Nusquam* [b] *loci invenitur.* [a] *Eò* [b] *impudentiæ ventum* Ter. *Ah* [a] *minimè* [b] *gentium, non faciam.* Hic geniti * *gentium* festivitatis causâ additur.

* Genit. festivitatis.

Temporis. Temporis; ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, stridie: ut, *Nihil* [a] *tunc* [b] *temporis amplius quam* *poteram.* [a] *Pridie ejus* [b] *diei pugnam inierunt.* [a] *Pr* [b] *calendarum*, seu [b] *calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parum, satis, abundè, &c. ut, [a] *Satis* [b] *quentiæ*, [b] *sapientiæ* [a] *parùm.* [a] *Abundè* [b] *fabularum audi* *mus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudin significat: ut, Virg. [a] *Instar* [b] *montis equum divinâ P* *ladis arte Ædificant: Mittitur Philippus solus, in* [a] *instar omnium* [b] *auxiliorum erat.*

Ovid. *Sed scelus hoc* [b] *meriti pondus &* [a] *instar habet*

Nota. Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, *Vallis* [a] *instar* [b] *castrorum clauditur.*

Populus Romanus è parva origine [a] *ad tantæ* [b] *magni* *dinis* [a] *instar emicuit.*

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde de cta sunt: ut, *Venit* [a] *obviam* [b] *illi.* Nam *obvius illi* d tur. *Canit* [a] *similiter* [b] *huic. Et*, [b] *Sibi* [a] *inutiliter vi* [a] *Propinquius* [b] *tibi sedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, peri: ut, [b] *Tempori* [a] *venit, quod omnium rerum est prim* [b] *Luci* [a] *occidit hominem. Vidi ad vos* [a] *afferri* [b] *vespe*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositio unde sunt profecta: ut,

Castra [a] *propius* [b] *urbem moventur.*

Salust. [a] *Proximè* [b] *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: Terent. [a] *Cedò quemvis* [b] *arbitrum.*

A B L

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, Aliter, secùs; & illa duo, Antè, pòst, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, *Multo* [a] *aliter.* [b] *Paulo* [a] *secus.* [b] *Multo* [a] *antè. Longè secus.* Virg.—*longo* [a] *pòst* [b] *tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *pòst.* Nisi & ipsa adverbia potiùs censenda sunt. Adverb. diversitatis.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est: ut, *Accessit* [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.* Cic. Legimus. [a] *Propiùs* [b] *ad deos, &* [a] *Propiùs* [b] *à terris.* Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut Liv. *Paulò* [a] *plùs trecenta* [b] *vehicula sunt amissa.* Plus.

Idem. [b] *Hominum eo die cæsa* [a] *plùs duo millia.*

[a] *Plus quàm quinquaginta* [b] *hominum ceciderunt:*

Abierat acies paulò [a] *plus quingentos* [b] *passus.*

Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plus* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.* Ubi, postquam, cùm.

Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.*

Virgil. [a] *Cùm faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*

Idem. [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.* Hîc prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur. Nota.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. [a] *Donec* [b] *eram sospes.* Donec.

Idem. [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum exigit: ut Virg.

Cogère [a] *donec oves stabulis, numerúmque referre* [b] *Jussit.*

Colum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit.*

Dum

Dum. Dum, de re præsenti non perfecta, aut pro Quamdiu fatendi modum postit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in cubiculo.*
Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum* [b] *quod dignum est facis.*

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut, [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum ne ab hac me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec subjunctivo tantum: ut,
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, de ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.— [a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut Eraf. [a] *Ut* [b] *salutabis, ita & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ita & metes.*

Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde acsi, haud secus acsi quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent. [a] *Quasi non* [b] *norimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi* [b] *hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet* [b] *mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Ne. Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. [a] *Ne* [b] *sæui magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *ne* [b] *metuas.*

Adver. Præpositionum formam induunt. Ne pro non, cæteris modis inservit.
Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones ut, Juven. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM Conſtructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem & Platonem. Minùs* [a] *calidus eſſes aut* [b] *frigidus.* [b] *Aut ater homo ſit, neſcia. Eſt* [b] *minor natu quàm* [b] *tu. Nemini placet niſi* (vel *præterquam*) [b] *ſibi.* Conjunctiones copulant ſimiles caſus.

Excepto ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut, Excepta.

Emi librum [b] *centuſſi &* [b] *plurim.* [a] *vixi* [b] *Romæ &* [b] *Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *deſcendat judicis,* [b] *aures. Et* [b] *patris & noſtras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conjungunt: ut, *Recto* [b] *ſtat corpore,* [b] *deſpicitque terros.*

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tempora: ut Ter. *Niſi me* [b] *lactaſſes amantem, & vana ſpe* [b] *produceres; ibi gratias* [b] *egi, & te aliquando colendum* [b] *poſſum.*

Etſi, tametſi, etiamſi, quamquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvis & licet, ſubjunctivos frequentius: ut, [a] *Etſi nihil novi* [b] *afferebatis,* [a] *Quamquam meminiſſe* [b] *horret.* Etſi, tametſi, &c.

Virgil. [a] *Quamvis Elyſios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipſe* [a] *licet* [b] *venias Muſis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.*

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quàm, poſtquam, poſtea, ubi pro poſtquam, nunquam, priuſquam & indicativis & ſubjunctivis adhærent: ut, [a] *Quòd* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, ſed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honeſtum judicas,* [a] *quàm Ptiſophi* [b] *ſtatuunt.* Plin. *Gravius accuſas,* [a] *quàm* [b] *patitur tua conſuetudo.* Ni, niſi, &c.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, ſubjunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam?* [a] *non ſi me* [b] *obſecret.*

Siquis, tantum indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adest.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo jun-
guntur: ut,
Virg. *Dicite* ([a] *quandoquidem in molli* [b] *consedimus herba*
[a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaude
indicativo: ut, *Danda est huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægro-*
tat. Si addideris Qui, utrumque admittit modum: u
Non est huic danda venia, [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejerav*
sive [b] *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat
ut, *Stultus es* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam
subjunctivis semper adhæret: ut,
Cicero. *Nos* [a] *cùm præcipi nihil posse* [b] *dicamus, tame*
aliis de rebus disserere solemus.
Virg. [a] *Cùm* [b] *sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cùm & Tum, item tum geminatum, similes mod
copulant. Est autem in Cùm, quiddam minus atq
ideo in priore clausulæ parte statuitur: in Tum quidda
majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatu
ut, [b] *Amplectitur* [a] *cum eruditos omnes,* [a] *tum imprim*
Marcellum. [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativu
amant: ut Virg. [b] *Superât* [a] *ne & vescitur aurâ Ae-*
thereâ?

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subju-
ctivum postulant: ut, *Vise* [a] *num* [b] *redierit.*
Nihil refert [b] *feceris* [a] *ne,* [a] *an* [b] *persuaseris.*

Ut. Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro
non, post verba temporis, nunc potentiali, nunc subju-
ctivo jungitur: ut Terentius,
Filium perduxêre illuc secum, [a] *ut unà* [b] *esset meum.*
Idem. *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*
Idem. *Metuo* [a] *ut* [b] *substet hospes,* id est, *ne non substet.*

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, &
pro utpote, subjunctivo servit: ut,

[a] *Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non possum.*
Non est tibi fidendum, [a] *ut qui toties* [b] *fefelleris.* [a] *Ut qui solus relictus* [b] *fueris.*

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut Cicer. [a] *Ut ab urbe* [b] *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.* Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere,* [a] *ut* [b] *facis.* Idem. *Credo* [a] *ut* [b] *est dementia.* Virg. [a] *Ut* [b] *valet?* [a] *Ut* [b] *meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbiis quoque constructione paulo suprà est dictum.

PRÆPOSITIONUM *Constructio.*

PRæpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* [ab] *loco parentis*, id est, [a] *in* [b] *loco. Apparuit illi humanâ* [ab] *specie*, id est, [a] *sub humanâ specie. Discessi* [ab] *magistratu*, id est, [a] *à* [b] *magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit quem & extra compositionem regebat: ut, Virg. *Nec posse* [b] *Italiâ Teucrorum* [a] *avertere regem.* [a] *Prætereo* [b] *te insalutatum.* Idem.— [a] *emoti procumbunt* [b] *cardine postes.* Idem. [a] *Detrudunt naves* [b] *scopulo.*

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, e, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, [a] *Abstinuerunt* [b] *à viris.* Terent. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem.* [b] *Cum legibus* [a] *conferemus.* Cic. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Eum* [b] *ex insidiis* [a] *evaseris.* Terent. *Postquam* [a] *excessit* [b] *ex ephebis.* [b] *In Rempublicam cogitatione curâque* [a] *incumbe.* Verba composita cum A, ab, &c.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentemque benignam.* Idem. *Quid meus Æneas* [a] *in* [b] *te committere tantum, Quid Troes potuere?* In cum Accusativo.

Idem. *Quò te Mœri pedes? an quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem.*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut Virg. *Estque locus* [b] *partes ubi se via findit* [a] *in ambas.* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

——*amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accusativo.

Sub pro Ad, per & ante, accusativo miscetur: ut [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *sub i* [b] *tempus ad res repetendas missi*; id est, [a] *per id* [b] *tempus.* Virg.—[a] *sub* [b] *noctem cura recursat*, id est, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem*, vel *instante nocte.* Aliàs ablativum admittit ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terrâ est, in apricum proferet ætas.* Virg.—[a] *sub* [b] *nocte silenti*; id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Sub cum ablativo.

Super cum accusativo.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg. ——[a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo.

Super pro De & in ablativo; ut Tacit. *Multus* [a] *sup* [b] *re variusque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Subter.

Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut Liv. *Pugnatum est super* [a] *subterque* [b] *terra.* Virg.—*Omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densâ testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantum plurali; ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in adverbia.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg. *Sanguis* [a] *post tempore venit.* Idem. *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem.—[a] *coram quem quæritis adsum Trojus Æneas.*

INTERJECTIONUM *Constructio.*

Interjectiones non raro absolutè, & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis ([a] *ah!) silice in nudâ connixa reliquit.*
Terent. Quia ([a] *malum!) dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, [a] *O felix* [b] *dies hominis!* Virg. [a] *O fortunatos nimiùm, bona si sua nôrint,* [b] *Agricolas!* Idem. [a] *O formose* [b] *puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Prò, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *Pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [b] *fides?* Idem. [a] *Heu* [b] *stirpem invisam.* Terent. [a] *Prò* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.* Idem. [a] *Prò deûm atque hominum* [b] *fidem!* [a] *Proh sancte* [b] *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut, Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis.* Terent. [a] *Væ misero* [b] *mihi quantâ de spe decidi.*

DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid sit.

Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex. { Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus. Tetuli* pro *tuli.* Prothesis.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit. Temnere* pro *contemnere.* Aphæresis.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias, relligio,* additâ *l*; *Imperatorem* pro *Imperatorem.* Epenthesis.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, repostum,* &c. Syncope.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici.* Paragoge.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii. Dixtin* pro *dixtine. Ingenî* pro *ingenii.* Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo. Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptoſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem caſûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, [a] *Flumen* [b] *Rhenus.* Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe; ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero.*

Interdum apud authores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii:* apud Virgilium. [a] *Urbs* [b] *Antiochiæ:* apud Ciceronem.

In Appoſitione, ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ.*

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxurioſa* [a] *proci.*

Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus à præſepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma.* [a] *Animal* [b] *equus.*

Tollendæ æquivocationis cauſâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Aſiæ.* [a] *Lupus* [b] *piſcis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Erasmus* [b] *vir exactiſſimo judicio.* [a] *Nereus* [b] *adoleſcens inſignis formâ.* [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

CUM prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro.* [a] *Tu* [b] *dives ludis.*

Eſt

Est ergò Evocatio, Immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu dives* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Ablentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut, [a] *Ego tuæ* [b] *deliciæ istùc veniam*. Aut cùm est nomen collectivum: ut, *Magna* [a] *pars studiosorum amœnitates* [b] *quærimus*: hic subauditur *nos*. Aut denique cùm est nomen distributivum: ut, *In magnis* [b] *læsi rebus* [a] *uterq;* [b] *sumus*: subintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, [a] *Sum pius* [b] *Æneas*: subintelligitur, *Ego*; [a] *Populus* [b] *superamur ab una*; subauditur, *Nos*. Evocatio duplex.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à σὺν con, & λάβω sumo. Syllepsis quid sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid* [a] *tu* & *soror* [b] *facitis?* Nota.

[a] *Ego & mater,* [b] *miseri* [b] *perimus.*
[a] *Tu & uxor* [b] *qui* [b] *adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona.

Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *sumus in tuto.* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil. —— [b] *divellimur inde Iphitus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem. [a] *Rhemus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut, *Tu quid ego &* [a] *populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus.

Dignius etiam est masculinum genus quàm foemininum aut neutrum: & dignius foemininum quàm neutrum: ut, [a] *Rex &* [a] *Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum sunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiscita* [b] *coacta.*

Exceptio.

At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut Virg. — *cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregisti & [a] *calamos,* [b] *quæ tu, perverse Menalca,*
Et cum vidisti puero [bb] *donata dolebas.*
Salust. [a] *Ira &* [a] *servitudo* [b] *permista sunt.* Idem. *Hujc* [a] *bella civilia,* [a] *cædes &* [a] *discordia civilis* [b] *grata fuerunt.*
[a] *Virga tua, &* [a] *baculus tuus,* [b] *ipsa me* [bb] *consolata sunt.*

Conceptio duplex.

Porrò conceptio, aliàs Directa est, nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs Indirecta, cùm copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *sumus candidi*: ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque fœmina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uterque est* [b] *formosus*, loquens de sponso & sponsa.

Sic

sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*: loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hîc congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut *Corydon & Thyrsis*. Prolepsis. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

Compulerántque greges [a] *Corydon & Thyrsis in unum.*
[b] *Thyrsis oves*, [ab] *Corydon distentas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

Populus [b] *vivit*, [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *hæc & illa*: Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quod totum præcedat, partes sequantur. Quinque in prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut, [a] *Equi concurrunt*: [ab] *hic à dextrâ*, [ab] *ille à sinistrâ Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovid. Prolepsis duplex.

[b] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus,*
[b] *Quærebant tacitis noster ubi esset amor:*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, *& ab alter in alterius. Et* [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate.* Ibi deest [a] *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet. *Et* [ab] *alter alterius.*

Vel. [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*: hîc totum [a] *nos* sub-

ſubintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur distributivo *uterque*.

Diomedes Prolepſin dicit eſſe, quoties id quod poſterius geſtum eſt, ante deſcribimus: ut Virgil.

[a] *Lavináque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur vero Prolepſis à πρὸ quod eſt ante, & λήγω ſumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid ſit.

ZEugma eſt unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio; aliud unum quidem expreſsè, ad alterum verò per ſupplementum: ut Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præſidium palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatûs* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultûſque* [b] *moverunt?* Hi *moverunt*, expreſsè reducitur ad *ora vultúſque*, at alia cætera per ſupplementum: Subintelligendum eſt enim *præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut [a] *Ego mélius quàm tu* [b] *ſcribo.* [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ità prudenter atque ego* [b] *feciſſet.*

Item per *niſi*: ut Ter. *Talem filium* [a] *nullæ niſi tu* [b] *parent.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui ſoleant: ut Ovid. *Quid niſi ſecreta* [b] *læſerunt Phyllida* [a] *ſylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hîc nos, quàm iſtîc* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego &* [a] *Tu* [b] *ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *Irata.*

In numero: ut,—*hîc illíus arma, Hîc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *Ego & tu.* Quandoque in medio, vocatúrque Meſozeugma: ut

[a] *Eg*

Ego [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur ypozeugma: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata eſt:* quòd verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego.* [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quando Verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt, Locutionis non Conſtructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piſcator &* [a] *Petrus.* Dicitur autem Zeugma quaſi copulatum, à Græco verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod eſt copulo. Quatuor in Zeugmate requiſita.

SYNTHESIS.

SYntheſis, eſt oratio congrua ſenſu, non voce: ut, Virg. [a] *Pars in fruſta* [b] *ſecant.* [a] *Gens* [b] *armati.* Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantum, idque ut ſexûs diſcernendi cauſâ: ut, [a] *Anſer* [b] *fœta,* [a] *Elephantus* [b] *gravida:* aut ſupplementi gratiâ: ut, [a] *Præeſte ſub* [b] *ipſa:* ſubauditur *urbe.* *Centauro in* [b] *magnâ:* ſubintelligitur *navi.* Syntheſis quid ſit.

Nunc in numero tantùm: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Apertè* [a] *aliquis oſtium.*

Nunc vero in genere & numero ſimul: ut, [a] *Pars merſi tenuêre ratem.* Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *paſſi.*

Dicitur autem Syntheſis, à σὺν quod eſt con, & θέσις poſitio; quia eſt compoſitio, id eſt, conſtructio facta gratiâ ſignificationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptôſis ab ἀντὶ quod eſt pro, & πτῶσις caſus, eſt poſitio caſûs pro caſu, idq; interdum non invenuſtè: ut Virg. [a] *Urbem quam ſtatuo,* [b] *veſtra eſt.* Ter. *Populo* Antiptôſis quid ſit.

pulo ut [b] *placerent quas fecisset* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audistis, non* [b] *est meus.* [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem, id.* Quanquam hîc *venit*, impersonaliter potiùs usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiæ referti*: pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus*, &c. [b] *Idne estis* [a] *authores mihi?* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, *Salve,* [b] *prima omnium parens patriæ* [a] *appellate*, pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche est, cùm id quod partis est attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hîc *albus* quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes*, vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem*, vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput*, vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effusus* [a] *laniata* [b] *comas*, [a] *contusaque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt: [b] *Excepto* [a] *quod non simul esses*, [b] *cætera* [a] *lætus*, [b] *cætera* [a] *similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à συν, quod est *con*, & ἐκδέχομαι *suscipio*: videlicet, quod totum cum parte capiatur.

¶ *Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernescere, legat* Thomam Linacrum *de* Eclipsi, Pleonasmo & Enallage, *deque aliis figuris erudite, dilucide, ac copiose disserentem.*

D

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Prosodiæ quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus. / Gravis. / Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [´] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, est quoddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [^] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges [’] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tantòn' me crimine dignum dixisti?* pro *tantòne.*

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mel, fel, pàrs, pàx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *spès, flôs, sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa.* In cæteris acuitur: ut, *Citus, làtus, sòlers, sànus.* Dissyllaba.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, pendêre.* Sin brevem habet penul- Polysyllaba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dómin Póntifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, mal fácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brev circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Composita à fit, ultimam acuunt: ut, *Malefít, calef benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circum flexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammati circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbiu ultimam acuit ne videatur esse nomen. Sic *eó, alió, aliqu continuó, seduló, porró, forté, quá, siquá, aliquá, nequ illó, falsó, citó, feré, plané,* & id genus, alia: *putá* pr *sicut, poné* pro *post, corám, circúm, aliás, palám, erg* conjunctio, sed *ergô* pro causa circumflectitur: ut,

Virg.—*illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicu Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuuntur in consequentia vero gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur i his, *Déinde, próinde, périnde, alíquando, síquando, néqu do, húcusque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, d orsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémodum, á modum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminu* cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenu crurum tenus*: non enim composita sunt, velut *hactenu quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio. Transpositio tonum invertit, id quod usu ven

præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, Virg. *Transtra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve,* sunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, imque acuunt: ut, *Luminâque lauriſque Dei.* Sic *Dum, ſis, nam,* parelca. Attractio.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur onus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, híccine,* hujusmodi.

Ubíque tamen temporis sui tonum servat, & *Ubívis.* Ubique & Ubivis.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen ut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Concisio.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, eſtrâs, cujâs:* ab *Arpinatis, Ravennatis, noſtratis,* &c. ic. *Donèc, à donecum.* Sic *huc, illúc, iſtúc, adhúc,* &c. ro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *nedíc, reduc, calefác.* Nomina & pronomina syncopata.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, leò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ryent tonum suum: ut, *Symóis, Períphas* penultimam nunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia rripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque num servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ tutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſóphia, ſymphónia,* tonum ciphunt in antepenultimâ, licet in suâ linguâ habeant penultimâ.

Verò

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, Celebris, Cathedra, Mediocris.

DE CARMINUM *Ratione.*

De syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Syllab. brev. Tempus breve sic notatur [⏑]

Longa. Longum autem sic [–] ut Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio pedum. Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt.	Spondæus,	ut	– – *Virtus.*
	Pyrrhichius,		⏑ ⏑ *Deus.*
	Trochæus,		– ⏑ *Panis.*
	Iambus,		⏑ – *Amans.*
Trissyllabi sunt.	Molossus,	ut	– – – *Magnatēs.*
	Tribrachus,		⏑ ⏑ ⏑ *Dominus.*
	Dactylus,		– ⏑ ⏑ *Scribere.*
	Anapæstus,		⏑ ⏑ – *Pietas.*
	Bacchius,		⏑ – – *Honestas.*
	Antibacchius,		– – ⏑ *Audire.*
	Amphimacer,		– ⏑ – *Charitas.*
	Amphibrachus,		⏑ – ⏑ *Venire.*

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinni carmen constituunt.

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta. Carmen.

Carmen compositurо imprimis discendum est, pedibus ipsum rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio. Scansio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus; ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, Eclipsis.

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alveария.* Synæresis.

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut, Ovid. *Debuerant fusos evolüisse suos,* pro *evolvisse.* Diæresis.

Cæsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæsura.

Cæsuræ species sunt,

Triemimeris ex pede & syllabâ: ut, Triemimeris.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ – –

Virgil. *Pectoribus inhians spiranti consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut, Penthemimeris.

– ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba : ut,

– – – – – ⏑⏑ – – – ⏑ ⏑ – –

Idem. *Ostentans artem pariter arcúmque sonantem.*

Enneemimeris. Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba: u

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – – – – – ⏑⏑ – –

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera usitatiora, de quibus n hoc loco potissimùm tractare decrevim sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæu Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitu constat pedibus numero quidem sex, genere verò duob dactylo & spondæo. Quintus locus dactylum, sext spondæum peculiariter sibi vendicat : reliqui hunc v illum, prout volumus.

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑⏑ – –

ut Virgil. *Tityre tu patulæ recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco: u

Idem. *Chara Deûm soboles, magnum Jovis incrementu*

Ultima communis. Ultima cujusque versûs syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen hab è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos p des, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehend cum syllaba longa : altera etiam duos pedes, sed omni dactylicos, cum syllaba item longa.

– – – ⏑⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

ut Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepiadæum. Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemim

hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

– – – ⏑⏑ – – ⏑⏑ – ⏑⏑

Horatius. *Mecænas atavis edite regibus:*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

– ⏑ – – ⏑⏑ – ⏑ – ⏑

Horatius. *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut, Adonic. ubi & unde.

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Horatius. *Integer vitæ ſceleriſque purus.*

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu;

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ. – ⏑ ⏑ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

– – – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ – ⏑

Quoquò diffugias, pavens Mabili,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: ut, Carmen Iambicum.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces notæ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
Quas ore pulchra melleo – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
Fundis, lyræq; succinis! – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur;

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit; ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm* & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed raro, producitur;

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communi

unis redditur; ut, *Patris, volucris.* Longa verò non utatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis t; ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis for- am habentes; ut, Unius, illius, &c. Ubi *i*, communis peritur, licèt in alterĭus semper sit brevis, in alīus sem- r longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ decli- tionis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit; ut, Faciēi: ioqui non; ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, , Fĭerem, Fĭeri.

ven. *Sic fiunt octo mariti.* – – – – ⏑ ⏑ – –

em. *Quod fieri non posse putes.* – ⏑ ⏑ – – – – ⏑ ⏑ –

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde nga fit; ut Dicite Pīerides. Respice Laerten. Et in pos- ssivis; ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est; ut, Aū- m, nēuter, musæ; nisi sequente vocali; ut, Præire, æustus, Præamplus.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem for- ntur; ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi ab o. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta imam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmentum, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sedile ſæpius habet breuem in antepenultima.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta, corripiuntur qualia ſunt,

Dux dūcis, à dūco.
Dīcax, malediĉus & id genus multa à dīco.
Fīdes, à fīo.
ărena, } ab āreo.
ărista, }
Pŏsui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, } à frango.
Frăgilis, }
Nŏto, as, à Nōtu.
Năto, as, à nătu.
Dĭsertus, à dĭssero.
Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur; ut, Pŏtens, impŏtens; Sōlor, conſōlor; Lĕgo, is, Perlĕgo, as, allĕgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata; ut,

Innūba, } à nūbo.
Pronūba, }

Dejĕro, } à jūro.
Pejĕro, }

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, præ, le, è, niſi vocali ſequente; ut, *unda dehiſcens. Subitóſve præuſtis*, apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis; Prŏcella, prŏfugus, prŏteryus, prŏnepos, prŏpago pro ſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, prŏfundo, propello, propulſo, propago primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, proinde primam brevem habent.

Dĭ, etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Diſſertus.

Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur, Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum diſſyllabum, priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcĭdi, à cædo.

Quin & ſupinum diſſyllabum, priorem quoq; producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas, ſub prædictas rationes non cadit; à poëtarum uſu, exemplo atque authoritate petenda eſt certiſſima omnium regula. Diſcant ergò pueri obſervare ex poëtis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Himulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycæus, Orion, rudo, Sychæus, Sycanius, & ſimilia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognoſci poſſunt. Incrementa.

De incrementis genitivi nominum polyſyllabarum, ſupra

suprà in generibus nominum abunde dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus; Dăbis, circumdăbis; Dăre, circumdăre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedŭla, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestĭnus, mediastĭnus, parietĭnus, matutĭnus, vespertĭnus, repentĭnus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, } { Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus. }

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata ut *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ινος*: ut, Crystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrà, ergā. Excipias Puer, ità, quià. A.

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut Trigintā, quadragintā. I. M.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ăb, ăd, căpŭt. B. D. T.

In *c* deſinentia, producuntur, ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, ſemper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſus. C.

E finita brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ.

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē. E. Fames olim quintæ nunc tertiæ declinationis producit altimam in ablativo, ut, O

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omnino.

Poſtremò, quæ à Græcis per η ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt: ut, Dominī, magiſtrī, amarī, docerī. I.

Præter

Præter mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi verò & quaſi corripiuntur; cujus etiam ſortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ, Alexĭ, Daphnĭ. }

L. *L* finita corripiuntur; ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, conſŭl. Præter nīl contractum à nihil, & sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. *N* finita producuntur; ut, Pæān, Hymēn, Quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forſităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

In. Corripitur & *In*, cum compoſitis; ut, Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen caſtrantur; ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus inis correptum habet; ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſûs; ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn, Accuſ. Caucaſŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexĭn. In *yn* per *y*, ut, Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*; ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigenĭăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur; ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita. *O* finita, communia ſunt; ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur; ut, huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ferò, quæ ſunt communia.

Cæterùm

Cæterùm modŏ & quomodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo; vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur; ut, Dō, ſtō, ut & ergō pro cauſa.

Item Græca per *ω* cujuſcunque fuerint caſûs; ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæſăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur; ut,

– ◡ ◡ – ◡ ◡ – – ◡ ◡ – ◡ ◡ – –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr; Pār, quoque cum compoſitis; ut, Compār, impār, diſpār.

Græca etiam in *er*, quæ illis in ηρ definunt; ut, Aēr, cratēr, characтēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò *as* finita producuntur; ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit; ut, Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium; ut, Heros, Heroos; Phyllis, Phyllidos. Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita, longa ſunt; ut, Anchiſēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt; ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, unà cum compoſitis; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es quoque à ſum, unà cum compoſitis corripitur; ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt unà cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanēs, Cacoethēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is finita, brevia sunt; ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs. Is.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, Musīs, mensīs, *à mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnīs, Salamīs; Genitivo, Samnītis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casūs; ut, Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vīs, Īs: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bis apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *itis*, penultimâ productâ, una cum futuris subjunctivi in *ris*, ut Audīs, velīs, dederīs. *Plural.* Auditis, velītis, dederītis.

Os finita producuntur; ut, Honōs, hepōs, dominōs, servōs. Os.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs ossis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us finita corripiuntur; ut, Famulŭs, regĭus, tempŭs, amamŭs. Us.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis; ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ys* diphthongum, cujuscunque fuerint casūs; ut, Hic Panthūs, Melampūs, Hujus Sapphūs, Clīūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

Postremò, *u* finita producuntur omnia; ut, Manū, genū, amatū, dīū. U.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

ABdo, Abscondo, Occulto, } *to hide*

Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis: *A depth that by sounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ: *the people of Acarnania in Greece.*

Accerso, eo ad vocandum, vel voco: *to go to call.*

Acer, arbor: *a Maple tree.*

Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen: *an edge: the array of an Army: the sight of the eye.*

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum: *a needle, or an instrument wherewith women did set their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei: *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescens, juvenis, adultus: *a stripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non est civis, sed externus: *a stranger.*

Æquor, mare, pelagus: *the sea, because nothing is more plain than it: For æquor doth generally signifie a plain in any parcel of the world; It is taken for the ayre also: as* Aspice bis senes volitantes æquore cygnos.

Æs, species metalli rubro colore: *Brass, and because that in old time money was made of it, Æs sometimes doth signifie money.*

Æther, tota cœli syderumq; substantia ac compago: *the whole substance of the sphere from the fire to the extremest circuit of heaven.*

Affinis, cognatus: *a kinsman by marriage.*

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum: *to recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio: *to do.*

Agragas, urbs Siciliæ: *a town in the Isle of Sicilie, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam: *an husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans: *a certain sea-bird that lieth in the sands, & hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox: *a bird, or swift.*

Alnus, genus arboris: *an Alder-tree.*

Alo, nutrio: *to nourish.*

Alter, *the other of the two.*

Alvus, qua sordes defluunt, aut labuntur: *the paunch, and sometime the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ eo quod mammis careant: *certain women of Scythia, so named for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo: *to compass, to doubt.*

Amicio, vestio: *to cloath.*

Amnis, fluvius: *a river.*

Anas, avis in aquis degens: *a duck or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo: *to trouble or vex.*

Anguis, serpens in aqua degens: *a dry or a water-snake.*

Animus, consilii principium: *the mind.*

Anna, nomen mulieris: *Anne.*

Annuo, assentior: *to assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum & 6 horarum: *a year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica: *the pillars, or sayling stones that sail over the wall to bear the frame, or the dry stone-wall that incloseth a Vineyard, or the first set or frontier of Vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum: *a preservative against poyson.*

Antiæ, mulieris capilli in fronte demissi: *a womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus: *a president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula: *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur: *Tarentine.*

Aperio, indico, refero: *to open, to shew, or to declare.*

Apes & *apis*, animal mellificum: *a Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro: *to obtain.*

Apollo, deus quem Græci solem appellant: *the God of wisdom and physick, and of prophesie, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat: *A penthouse, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, advenio: *to apply unto, or to arrive.*

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu: *a noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus: *a laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis: *a tree.*

Arcas, ex Arcadia populus: *the people of Arcadia.*

Arceo, pello, & advenire non sino: *to keep away.*

Arcesso, voco & accuso: *to call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste: *a sign called the Bear, or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor: *to be hot.*

Argos, oppidi nomen: *a town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur,

præliamur. *Armor, or any kind of weapon.*

Aruſpex, qui victimas inſpicit. *He or ſhe that ſeeketh deſtinies by the bowels of beaſts.*

As eſt libra, id eſt, duodecim unciæ. *A pound of twelve ounces, or the whole ſumme of any thing.*

Aſſecla, qui continue et ſemper aliquem ſequitur. *A page or lackey, or continual waiter.*

Aſtu, dolo, fallaciis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A man's name which ſhould be ſacrificed for his ſon Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam et Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that ſtriveth for a game.*

Atomus, corpus inſecabile. *A mote ſo ſmall that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit: *a fowler, man or woman.*

Audeo, ſum auſus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To deſire, covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, wherehence they thought was the deſcent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increaſe.*

Augur, qui futura prænunciat. *A ſoothſayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ curſum ducit. *A wagoner, carman, or a carter.*

Auſter, ventus flans a meridie. *The ſouth wind.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametres mundi, et dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. *An axle-tree: and by tranſlation, the ſtraight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

BAcchanalia, Dionyſia, i. Bacchi feſta. *The feaſt of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the Frenchmen call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Baculus, bacillus, et baculum et hinc bacillum, ſcipio. *A ſtaff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut ſanitatis aut abſtergendarum ſordium cauſa lavamur: *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is alſo the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, inſtrumentum muſicum, quod pulſatur plectro vel calamo: *the Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is alſo* Barbites, *both maſculine and feminine.*

Bellaria, cibi ſecundæ menſæ. *Junckates.*

Bes, unciæ octo. *eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attrahe. *To drink.*

Bidens, inſtrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any inſtrument with two teeth: or a ſheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or ſhe that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra *melancholy, and with* flava *choler: and being uſed alone, is the ſame diſeaſe that* cholera *is after* Cor. Celſus. *ſee* cholera.

Bombyx, vermis & pro materia ſumitur. *A ſilk worm, or ſilk.*

Bos, nota eſt ſignificatio. *An oxe, cow, or bull.*

Britannia, inſula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Iſle which is inhabited of Engliſhmen and Scottiſhmen, called* Britannia major.

Britannia minor. *It Britain in France.*

Bubo, avis nomen, a bovis mugitu. *An owle.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horſe.*

Byſſus, tenuiſſimi lini genus. *A moſt fine ſort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for ſilk alſo.*

C

CAcoethes, malus mos: *an evil cuſtom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcaſe.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and ſometime to hap, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To ſtrike, or to beat, and ſometime to cut or lop, or to prune trees: ſometime to kill, to ſacrifice, and ſometime to break: as,* cædere januam ſaxis, inſtare ferro.

Cello, percutio, aut frango. *To ſmite, or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in uſe only.* Cello, *is alſo read without a diphthong.*

Cælum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum ſphæris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the ſpheres. It ſignifieth weather alſo.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a tranſlation unto the mind, to deſpiſe and ſet naught by.*

Calendæ, dies primus cujuſq; menſis. *The firſt day of every month.*

Caleo, ferveo, calidus ſum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id eſt via trita. *A path-way.*

Calvo, decipio, fruſtror. *To deceive, to beguile, to trompe.*

Calx, pes imus, & pro cujuſvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. *A heel, or laſt end of a race, or line.*

Cambio, commuto. *To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide stratis. *A channel.*

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. *A lattice, or the lists of a game place, or of a spectacle.*

Canis, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cæleste. *A dog, or a dog-fish: a star, or sign in the firmament called* Canis.

Cano, *To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesie.*

Capesso, capio, sive ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and sometime* recipio me, *to go, as*, Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capessam.

Capio, *To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide, and suffer: as* capio dolores. *To hold or contain, to invade & catch: as*, Navem cepimus. *To inflame with love. And is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.*

Capistrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo Janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, est rem desideratam non habere. *To lack or be without, and especially such a thing as once we had.*

Carex, herba acuta durissima. *Sedge.*

Caro, quod anima caret, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus. *The meat of anything, but most commonly flesh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to bite off: or to gather: It is also to lease or to chuse out, and sometime to taunt or rebuke:* Carpere viam. *To begin to journey:* Carpere vitales auras, Carpere lanam, *to rost wool:* Carpere linum, *to hatchel flax:* Carpere cibum, *to eat.*

Cassis, reticulum; masc. pro galea fœm. est cassis, idis, & hæc cassida. *A net or an helmet, in the feminine gender.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavillion, or the Army.*

Cato, nomen viri. *A certain Roman's name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. *To beware, or to be wary and heedful:* Cavere *is also to put in assurance, and to save harmless by caution or sureties.*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, sive stipes. *A stalk.*

Cedo, *to give place, to depart and go away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*

Cello, *See* Cællo.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry:* Censeri *is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.*

Centum, *An hundred.*

Centussis, centum librarum, *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expressio remanet. *Wax*

Cerno, video. *To see: and by translation to perceive and understand: Sometime to decree and appoint: to sift, renge, or bolt, to sever and part, to fight, to go unto: as*, Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maxim. *a whale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio supra & infra per vomitum facta. *The colick: It is also choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian peaze.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, shake, and stir, and sometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Ashes.*

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus. *a lark*

Claudo, obstruo, obsero. *To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer to pass: as*, Ecce maris magna claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus & pro collo ponitur: *a bank arising, also a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, splendeo. *To shine, to glister, sometime to fight.*

Clypeus, & clypeum scuta majora & proprie posita. *A buckler.*

Cœlum. *A graving tool, the sky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or*, quintum elementum. Cœlum *is also taken for the air, as*, In hoc cœlo qui dicitur aer.

Cœno, cœnam sumo. *To sup, or to take supper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum est. *To begin.*

Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant: *to know that which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, to fit in judgment.*

Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, veneror. *To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, *is to lead a life: sometime to plow or till the ground, sometime to deck or trim.*

Colus, instrumentum quod pensa continet. *A distaff or spindle.*

Comes, comitans aut sequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Commiscor, fingo, excogito, *To imagine, to feign, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono. *To trim,*

kemb, to dress the bush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio & conjunctio. *A joynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters, or gyves.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as,* Consulum Senatorum.

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as,* Bellum coquere. *To vex & trouble: as* Coquit me cura. *To concoct, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *A horn. By translation, the turning of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritia & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Jury & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*

Crater, vel cratera, vas ampliùs cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack, sometime to complain, lament, and accuse: as,* quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their infancy as corals, swadling-bands, daggers, timbrels, & such like.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, Insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem. *A leg.*

Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Crystal.*

Cubo, jaceo. *To lye, and sometime to be sick in bed.*

Cucumis. *A Cucumer, the which is called also in Latin* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, *the same that* Cubo.

Cunabula, cunæ. *A cradle.*

Cunæ, cunabula. Idem.

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to last for: and sometimes wish a dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Wevel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipio, intenta celeritate viam quasi vono. *To run, and sometime to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, pike, or partizan, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper man or woman.*

Cyprus, insula dives. *Cyprus the Isle.*

D

DAma, animal timidum. *A Buck or a Doe.*

Damno, damno affício, vel condemno. *To damage, to condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium. *To yield.*

Defrutum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem *wine sodden to half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out, and to cancel.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum cœleste. *A dolphin.*

Demo, aufero. *To put away and to exempt.*

Dens, potùm est per similitudinem: rapitur pro omni, quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino. *To speak, or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Differens, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus ex duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptoton, nomen hexum duobus in casibus quibuscunque. *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes, & inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learn.*

Dispesco, separo, dirimo. *To sever.*

Displiceo, *to displease.*

Ditionis

Dicionis, imperii, dominii. *Of my right & title, I've need not to acknowledge to refuse*: Dicio *the substantive.*

Divido, partior, *to divide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ: *Riches.*

Do, dono, *to give.*

Docer, alicujus rei cognitionem alteri tradere: *to teach or governe a man, and to declare, to warne, & to acertaine.*

Dedrans, inciæ novem: *Nine ounces.*

Deest, utilis sum: *to be serviceable.*

Domo, manhatum fugo: *to tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum: *an house.*

Duco, nectum est, *to lead, to marry, to accompt.*

Dulcedo, suavitas: *sweetness.*

Dux, qui aliquem ducit aliquem: *a guide, a man or woman.*

E.

Ea causa, *Whether why.*

Edo, comedo: *to eat.*

Edo, emitto, & quasi exonero: *to set out or evaporate, and sometime to exhibit and shew. As edere spectaculum dicere autem, & to do. The explanation of it in all other places may be referred to the first explanation.*

Edoctus, diligenter docens: *learning, or perfitly to learne.*

Effata, fulminum præcautiones augurum post habitam auspiciorum extra urbem dictæ, *the prognosticks of Thunders sent after auspices taken without the walls: flying before they enter the City.*

Effert, effert, *to weep.*

Elephas, elephantis, animal unum notum: *an elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ: *a city in Peloponnesus.*

Emineo, præ aliis appareo, vel excello: *to appear before others, and to pass them.*

Emo, compro, mercor: *to buy.*

Ensis, gladius: *a sword.*

Epulor, *To eat up*: *to consume with feasting, and to devour.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium: *a banquet or feast.*

Equus, homo equo insidens: *an horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus: *a desert or wilderness.*

Eripio, extra rapio: *to pull out.*

Esurio, famem patior: *to hunger.*

Evenit, eventum quod casu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Evitabo, vitabo: *to avoid.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ: *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfecte scalpo, vel sculpendo confecio: *to carve, to grave, to cut out, to engrave or frame.* Cæsulum exculpere, *to carve or grave out, or frame.* Verum excalpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro: *to run out, or to run before, to disadvise to a great deal: to warn, to advise, or to excuse.*

Excuso, extra culpam reddo: *to excuse.*

Exemo, eximo, emitto: *to shake out.*

Exequiæ, funebre officium: *the ceremonies of the burial.*

Exlex, sine lege vivens: *a lawless man or woman.*

Exprobro, exprobro: *to upbraid.*

Expugno, tento vel rumpo: *to prove or to be proud.*

Exsero, extendo, aperio, clarius dico: *to stretch out, and to declare.*

Exsul, proprie est, locus & pulvis dicitur ex terra ejectus.

Exsul, exsulis, *a banished man or woman.*

Extollo, qui vel quæ exaltat: *a man or woman.*

Extra, præterea, demodo: *To put off, to withdraw.*

Extricatio, *to unwinde? The shewes that we make?*

F.

Fabricor, *To frame.*

Facio, aliquid fabricor: *To make.*

Facilis, facio, vel eo ad faciendum: *To make, or to go to make.*

Facio, decinio: *to decrive.*

Famæ, edendi cupiditas: *Hunger.*

Far, *Once a general word for any kind of grain or corne.* Triticum far, hordeaceum, siliginem, &c. *but most it signifieth one certain kind called Ador, which is bread-corn.*

Farcio, farcio, impleo, fungueficio fugino: *To stuff, to fill, to satisfie, and to make fat.*

Fas, plum, religiosum, & dignum facto: *Lawful, right, godly, and worth the doing.*

Fasti, dignorum aut alterius rei tempora: *A register.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causa festivitatis explicabantur: *Registers for the order of things for the whole year. Fasti dies, were days wherein the Iudges might give sentence, without offence of the gods with their three solemn words of the Law, Do, dico, addico. Nefasti dies, were their contrary days.*

Fatior, annuo, concedo: *to grant and to affent unto.*

Fatisco, deficio aut defatigor: *abandantly to pant.*

Faucior, *to find fault? To be angry, to faint, and to be weak.*

Faveo, recte alicui opto: *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis: *the Gall.*

Feriæ, dies cessationum ab opere: *Holy days, or times of publike rest.*

Ferio, percutio: *to strike.*

Fero, to beare, or to suffer, to lead or use, to give, to receive or determine, to bring forth, to save, to take away, to accuse: *To ask counsel, or Pompeius willit ad populum.*

Fervo, valde æstuo: *To be hot.*

Fervesco, æstuo: *to grow hot.*

Fici, ardor vel morbus in pudendis, or a certain ill-arising in the fundament.

Fides, confidentia in omnibus rebus. Faith and trust.

Fida, fiduciam & fidem habeo. To have trust.

Figo, to fasten, to drive, to shute with arrows, or such like.

Filix, herba sine calle, sine flore, sine semine. Fern whereof there be two kinds, it is thought to put out fire.

Filum, linum tortum quod ex lino laniave tractando ducitur. A thread.

Flagra, tentamen & exercitamenta animantium, quibus deum sacrificantur. Oxen. It is also taken in the worser sense.

Findo, findi, dissindo. To cleave.

Fingo, formo. To fashion.

Finis, extremitas five terminus in unaquaque re. An end.

Fio, emitto. To be made.

Fitaces, flavus fum. To be yellow.

Flabo, melino, volvo, duco, labore. To turn, to wind, and so cause to fall.

Flet, lachrymo. To weep.

Flo, spiro. To blow.

Flos, dicitur qui ex arboribus vel herbis colligitur. A flower.

Fluo, decurro, proprie ut liquores. To flow.

Fodio, terram ergo. To dig.

Follis, instrumentum quo extrahitur atque emittitur ventus. A pair of bellows.

Fons, fcatebra. A well.

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. A pair of tongs.

Forfex, instrumentum tonsorum, quo aliquid scindituri. A pair of scissors.

Fors, fortuna cæca. Hap.

Forum, a ferendo: quia ibidem & venalia illuc feruntur. The judicial place, and there it is named forum judicium: but the market-place, and it is called Forum venale.

Frango, rumpo, destruo. To break.

Frenum, vel frenum, instrumentum quo equino infessor coercet. A bridle.

Frico, fcalpo: To rub.

Frigeo, cruditas fum. To be cold.

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. Good, profitable, and thrifty.

Frugs, ejus quod ex terræ fructu in ammontam venit limus. Of corn or pulse: so also the manifold true forms of Frugs, and fome Fruit, the former is not to be mifliked.

Fruor, delectationem & fructum capio, fcalor, to take pleasure, or fruit: and both of, and to be fat.

Fuga, fugiendi actus. Flying or running away.

Fugio, vito, currendo relinquo. To fly from, to avoid.

Fulgeo, fulmineo, nimbo. To shine, to glitter, and to lighten.

Fundo, liquefacio, vel liquidum quid spargo. To melt or to pour.

Funis, rema. A rope.

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. A thief or robber.

Furfur, purgamentum farinæ. Bran or fharps.

Furor, insania. To be mad.

Fustis, baculum: A staff.

G

GAbi, Veterum urbs: A town, a city, fituate three miles from Rome.

Gallia, Europæ pars, fcalaris fra Pirenæos montes, inter Hifpaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britannicum & mare Aquitanum. France.

Garamantes, Libyæ incolæ: A certain nation or people of Africk.

Gargara, unus ex collibus montis Idæ: A certain hill of the hill Ida, there is fome of that name at the foot of the Mount Ida.

Gaudeo, lætor. To rejoice.

Gelo, proprie aliquem vivum & ice. To freeze.

Gena, curvatura qua crus & femur connectuntur. A knee.

Gero, porto: To bear.

Gibber, & gibber, folidus in dorso tumor: A lump or bunch.

Gigas, vir altiffimæ staturæ. A Giant.

Gigno, genero: To beget.

Gingiber, herba in Arabia nascens: Ginger.

Gis, animal muri fimile: A dormouse.

Gliso, craseo, augeor, invalesco: To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and apace to depart, or to be eaten.

Glutus, glutinum aut colla. Glue.

Gorgon, nomen unius Heriæ. A certain terrible woman.

Gradior, eo, incedo, progredior. To go.

Græcia: The country of Greece, a great part of Europe, which is now made into Turky.

Græcanus, Græcus. A Grecian born.

Grando, gutta aquæ in aere congelata. Hail.

Gratia, gratiæ relata pro accepto beneficio. Thanks.

Grex, pecudum multitudo. A flock.

Grossus, fcens aborfcens, quæ non maturuerit. Raw or crude.

Gyas, ut grues, artifex dicuntur: To crye as a crane.

Gyrus, arbor ficus. A Caprifig-tree.

Gyges, mundi gubernator omnia ex parte, sicut ifmile. A Grifon.

Gluten, liquor glutinofus ex arboribus refidens: Gum.

Gurgulio, pars guttura, naturalis ad pectus usque, animal: The throat, or gullet.

H

HAbeo, poffideo, teneo: To have.

Hæreo, arcte illicui rei inhæreo: To cleave unto.

Hasta, qui utebantur in bello ad repellendum hostem. A dart.

Hedera, planta quæ fola parietibus innititur. A wall-ivy.

Haurio, exhaurio, effundo & educo ex re quapiam quo loco. To draw.

Heros, vir animis & viribus fuis præ cæteris excellens, & magna excellentia in re aliqua, & ideo dicitur semideus, & quasi dimidius deus.

Hesperus, stella Veneris. The evening star.

Nominum & Verborum interpretatio.

Nominum & Verborum interpretatio.

Iudæa. Alb. a Western
Iudex, or Judge of
Iudico, to judge
Iugum, a yoke
Iumentum, a beast
Iunior, younger
Iuno, dea, Jovis soror, the
Iuppiter, a wife
Iurare, to swear
Iure, quod natura aut divi-
Iuris, the law and right
Iuris, of the same
Iuste, justly
Iustitia, justice
Iuvenis, a young man
Iuvenis, annis juvenilis
Iuvenis, youthfulness
Iuvenis, quod adolescendum
Iuvenis, annos nacta
Iuvenis, a young man
Iuvenis, annis juvenilis
Iuvenis, youthfulness
Iuvenis, quod adolescendum
Iuvenis, annos nacta

L

Labascit, it totters
Labecula, a little
Labefactat, it shakes
Labefactat, it is
Labes, vel labes, spectis de-
Labor, to fall
Labor, misery, calamity, peril, danger
Labra, the lips
Labra, fluvii meeting
Labra, the banks
Labra, the edges
Labra, the brinks
Labra, the shores
Labra, the coasts
Labra, the borders
Labra, the margins
Labra, the verges
Labra, the skirts
Labra, the hems
Labra, the fringes
Labra, the tassels
Labra, the ribbons
Labra, the laces
Labra, the points
Labra, the aglets
Labra, the buttons
Labra, the loops
Labra, the eyelets
Labra, the holes
Labra, the slits
Labra, the gashes
Labra, the cuts
Labra, the slashes
Labra, the rents
Labra, the tears
Labra, the holes
Labra, the slits
Labra, the gashes
Labra, the cuts
Labra, the slashes
Labra, the rents
Labra, the tears

Lacrima, a tear
Lacrimo, to weep
Lacrimosus, full of tears
Lacrimosus, weeping
Lacrimosus, tearful
Lacrimosus, mournful
Lacrimosus, sorrowful
Lacrimosus, lamentable
Lacrimosus, pitiful
Lacrimosus, piteous
Lacrimosus, doleful
Lacrimosus, dismal
Lacrimosus, gloomy
Lacrimosus, dark
Lacrimosus, obscure
Lacrimosus, hidden
Lacrimosus, secret
Lacrimosus, private
Lacrimosus, retired
Lacrimosus, solitary
Lacrimosus, lonely
Lacrimosus, desolate
Lacrimosus, forsaken
Lacrimosus, abandoned
Lacrimosus, deserted
Lacrimosus, forlorn
Lacrimosus, wretched
Lacrimosus, miserable
Lacrimosus, unhappy
Lacrimosus, unfortunate
Lacrimosus, ill-fated
Lacrimosus, ill-starred
Lacrimosus, ill-omened
Lacrimosus, ill-boding
Lacrimosus, ill-foreboding
Lacrimosus, ill-presaging
Lacrimosus, ill-portending
Lacrimosus, ill-threatening
Lacrimosus, ill-menacing
Lacrimosus, ill-intimating
Lacrimosus, ill-signifying
Lacrimosus, ill-betokening
Lacrimosus, ill-denoting
Lacrimosus, ill-indicating
Lacrimosus, ill-showing
Lacrimosus, ill-manifesting
Lacrimosus, ill-declaring
Lacrimosus, ill-publishing
Lacrimosus, ill-proclaiming
Lacrimosus, ill-announcing
Lacrimosus, ill-reporting
Lacrimosus, ill-relating
Lacrimosus, ill-narrating
Lacrimosus, ill-recounting
Lacrimosus, ill-telling
Lacrimosus, ill-speaking
Lacrimosus, ill-saying
Lacrimosus, ill-uttering
Lacrimosus, ill-pronouncing
Lacrimosus, ill-articulating
Lacrimosus, ill-voicing
Lacrimosus, ill-sounding
Lacrimosus, ill-resounding
Lacrimosus, ill-echoing
Lacrimosus, ill-reverberating
Lacrimosus, ill-rebounding
Lacrimosus, ill-reflecting
Lacrimosus, ill-repercussing
Lacrimosus, ill-reverberating
Lacrimosus, ill-rebounding
Lacrimosus, ill-reflecting
Lacrimosus, ill-repercussing

Limax, testudo & cochlea
Limbus, a fringe
Limen, a threshold
Limes, a limit
Limo, to file
Limpidus, clear
Limpidus, pure
Limpidus, transparent
Limpidus, crystalline
Limpidus, lucid
Limpidus, bright
Limpidus, shining
Limpidus, glittering
Limpidus, sparkling
Limpidus, twinkling
Limpidus, flashing
Limpidus, gleaming
Limpidus, beaming
Limpidus, radiant
Limpidus, resplendent
Limpidus, brilliant
Limpidus, splendid
Limpidus, magnificent
Limpidus, sumptuous
Limpidus, costly
Limpidus, rich
Limpidus, precious
Limpidus, valuable
Limpidus, worthy
Limpidus, deserving
Limpidus, meriting
Limpidus, earning
Limpidus, obtaining
Limpidus, gaining
Limpidus, acquiring
Limpidus, procuring
Limpidus, getting
Limpidus, having
Limpidus, possessing
Limpidus, owning
Limpidus, enjoying
Limpidus, using
Limpidus, employing
Limpidus, applying
Limpidus, exercising
Limpidus, practising
Limpidus, performing
Limpidus, executing
Limpidus, accomplishing
Limpidus, finishing
Limpidus, completing
Limpidus, ending
Limpidus, concluding
Limpidus, terminating
Limpidus, closing
Limpidus, shutting
Limpidus, locking
Limpidus, fastening
Limpidus, securing
Limpidus, guarding
Limpidus, protecting
Limpidus, defending
Limpidus, shielding
Limpidus, covering
Limpidus, hiding
Limpidus, concealing
Limpidus, veiling
Limpidus, masking
Limpidus, disguising
Limpidus, dressing
Limpidus, clothing
Limpidus, arraying
Limpidus, adorning
Limpidus, decorating
Limpidus, embellishing
Limpidus, beautifying
Limpidus, ornamenting
Limpidus, trimming
Limpidus, fringing
Limpidus, edging
Limpidus, bordering
Limpidus, hemming
Limpidus, seaming
Limpidus, stitching
Limpidus, sewing
Limpidus, quilting
Limpidus, embroidering
Limpidus, working
Limpidus, weaving
Limpidus, knitting
Limpidus, netting
Limpidus, braiding
Limpidus, plaiting
Limpidus, twisting
Limpidus, winding
Limpidus, coiling
Limpidus, rolling
Limpidus, folding
Limpidus, creasing
Limpidus, pleating
Limpidus, gathering
Limpidus, puckering
Limpidus, wrinkling
Limpidus, crumpling
Limpidus, rumpling
Limpidus, tumbling
Limpidus, disordering
Limpidus, confusing
Limpidus, mixing
Limpidus, blending
Limpidus, uniting
Limpidus, joining
Limpidus, connecting
Limpidus, linking
Limpidus, chaining
Limpidus, binding
Limpidus, tying
Limpidus, knotting
Limpidus, fastening
Limpidus, securing
Limpidus, guarding
Limpidus, protecting
Limpidus, defending
Limpidus, shielding
Limpidus, covering
Limpidus, hiding
Limpidus, concealing
Limpidus, veiling
Limpidus, masking
Limpidus, disguising
Limpidus, dressing
Limpidus, clothing
Limpidus, arraying
Limpidus, adorning
Limpidus, decorating
Limpidus, embellishing
Limpidus, beautifying
Limpidus, ornamenting
Limpidus, trimming
Limpidus, fringing
Limpidus, edging
Limpidus, bordering
Limpidus, hemming
Limpidus, seaming
Limpidus, stitching
Limpidus, sewing
Limpidus, quilting
Limpidus, embroidering
Limpidus, working
Limpidus, weaving
Limpidus, knitting
Limpidus, netting
Limpidus, braiding
Limpidus, plaiting
Limpidus, twisting
Limpidus, winding
Limpidus, coiling
Limpidus, rolling
Limpidus, folding
Limpidus, creasing
Limpidus, pleating
Limpidus, gathering
Limpidus, puckering
Limpidus, wrinkling
Limpidus, crumpling
Limpidus, rumpling
Limpidus, tumbling
Limpidus, disordering
Limpidus, confusing
Limpidus, mixing
Limpidus, blending
Limpidus, uniting
Limpidus, joining
Limpidus, connecting
Limpidus, linking
Limpidus, chaining
Limpidus, binding
Limpidus, tying
Limpidus, knotting

Iron stone is. ⁊ra *called also* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, um, ibus, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in ingressum; Our ancestors.

Malo, magis velim; to will rather.

Mando, comedo, vel committo; to eat with, to commit.

Manes; filio, & expecto; to tarry, or to tarry for.

Manes, dii inferi inter Numina, leva; spirits or devils.

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus: Spoils taken in war.

Manus, membrum notum: A hand.

Manalis, agrestes cæsæ; Sheep-coats or small cottages.

Mare, pelagus; the sea.

Margo, cujuslibet rei extremitas; the brink or skirt of any thing, as the bank of a river or sea.

Marmor, lapidis genus: Marble.

Mars, Deus belli: the name of the God of war.

Martyr, testis; A witness, one of record.

Mas, vir; A man.

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax: A hill in that part of Italy that is called Campania, very fruitful of pleasant wine.

Mater, non est significatio; A mother.

Medicamentum, remedium adfero: Idem.

Mel, liquamen dulce: Honey.

Medea, vel Medeia, filia Oetæi Æetæ regis filia; A woman's name.

Menda, & mendum, error, offensa; A fault.

Mendax, mendacium profitens; A liar.

Mercator, qui obit mercaturam; A merchant.

Meridies, dies medius; Noon or the south.

Metior, pondero, mensuro, considero; to measure.

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem; to mow.

Metuo, timeo; to fear.

Metuor, timeor; to be feared.

Metus, Idem.

Mico, fulgeo cum motu, vel tremore: Often with certain interjections is to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play, to put forth which is called Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet; A warrier, a soldier.

Mina, metus incusionis per verba aut signa; threatnings.

Minxo, urinam ractore profundo; to piss.

Minores, posteri, etiam post trinepotes; futuri; Our posterity.

Ministra, ut famula to serve drink, sometime to tend.

Misereor, misericordia adjicior; to take pity on.

Mitto ad aliquem domum, Mandata alicui do, ut Mandata mihi dato, Mandata accipio, ut Mandata mihi fac, Mandata exequor; To send to one, to give one a charge, to receive a charge, to do one's errand.

Modo, nemem non pecunia, sed curem omni cæde pro arbitrio quæ; I mean nothing a jot for money, and that in any manner of slaughter whatsoever.

Mœnia, terræ munimenta circumjecta; The walls of a city.

Mordeo, dentibus lædo; to bite.

Morior, a vita discedo; to die.

Mos, duæ maxime consuetudo, & ceremoniarum; a custom.

Mulceo, tergo; to stroke.

Mulgeo, lacte; to milk.

Mulier, quæ hoc est virgo; A woman.

Mundus, ornatus ac vitæ & mortis; ornaments of women, and of the dead.

Munia, onera legi debita & officia quæ publicè præstantur; Offices, duties.

Mus, exiguum animal; A mouse.

N

Nanciscor, acquiro; to get and to obtain.

Nascor, orior, in quibusdam verbis; to be born.

Natalis, conditio sanguinis & familiæ; the degree or kind of any person, general of all persons; natales obscuri; It is also taken for years: Sex mihi natales iterum, sunt mihi nata sex anni; I am now but six years old: It is also taken for the original or first spring of things.

Natalis, dies alicui natalis; A birth day.

Natrix, serpens aquaticus; A water-serpent, that would rather be in the water.

Nauci, a nace, patina; to wash or be busie.

Nauci, quicunque re accido, to fail.

Necto, ligo, colligo; to knit.

Nefarius, portentosus per atrocitatem facinoris; Wicked, horrible.

Nefas, quod contra jus, fas, ritum, & mores humanos fit; Any thing done contrary to the laws of God or man.

Negotium, quæcunque res agitur; Business.

Niger, ater, fuscus, fuscatus; Black.

Nemo, ne homo; No body, not a man.

Nex, mors violenta; A violent death.

Nexo, ligo, colligo; to knit.

Nidor, fumus carnium assarum; The steam of roasted flesh.

Nidus, Domicilium avium; A bird's nest.

Nitor, enitor, conor; to endeavour.

Nocens, qui peccavit; A malefactor.

Nocuus, noxius, qui nocet; Hurtful.

Nolo, ne velim; To be unwilling.

Nomen, vocabulum; A name.

Nomen, fama, rumor, fides; A report, fame, rumour, credit.

Nomen, numerus; Number of men.

Nomen, titulus, causa; A cause, a title.

Nomen, vocabulum rei venalis; A commodity.

Nomen, ut nomen mihi est, quid conor; In a case of law, as what is my action.

Nomen, nomen inferre; To enter a name.

Nomen, malum inferre; To bear or to bear a grudge.

Nomen, nomen obtendere; To pretend a cause.

Nomen, nomen obtendere alicui; To object a crime against one.

Nomina, quasi novæ pecuniæ; Debts, accounts, bonds.

Nomina, publica & Collegiorum; Names of cities, and companies.

Nomina, quæ in tabulis conscribuntur, intelliguntur

quatuor; the names of a certain herb like the Olive tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, or the lowmost.

Oleo, odoren ſpiro & emitto: to give a ſmell, to ſmell ſavorily, ſo that the difference be made with Oleo.

Olfacio, odoro: to ſmell or to favour a thing: to perceive, underſtand, or foreſee.

Omen, augurium quod ex re alicujus colligimus: a preſaging.

Onus, pondus alicui impoſitum: a burden.

Opes, ungues & genua obtundo: a mad phraſe, a gracious dame whom like a mad, the hath in a mad caſe.

Opero, tego: to cover.

Opifex, qui opus facit: a workman.

Os, ſaliuncula, prædium: Oſt and Hoſp.

Ospitor, circum ſaltu ſaltitando: to ſkip, or to play about.

Opus, Operis: a work, labour, or exercise: a work done in the country, a harveſt.

Orbis, circulus mundi: an orenge: a globe or a bowle, and ſometime the earth is called Orbis, becauſe it is round like a bowle.

Ordior, incipio: to begin, or to commence.

Ordo, inis: a rank, or range.

Oriens, regio Orientalis: the Eaſt.

Oriar, naſcor, ſurgo, incipio: to grow, to ſpring, to ſpring up, to begin, to ſpring from, to ſpring out of, to ſpring of, to ſpring forth, to ſpring up, to ſpring out, to ſpring of, to ſpring forth, to ſpring up, to ſpring out, to ſpring of, to ſpring forth, to ſpring up, to ſpring out

Pecus, cudis, bis, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All cattle.*

Pedor, qui pedibus incedit; *a footman.*

Pedo, ere, crepitum facio; *to fart.*

Pelagus, aris; *the sea.*

Pellex, licis, mulier impudica; *a harlot.*

Pellere, ellere, removere, *to drive or put away.*

Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt; *household gods.*

Pendeo, suspensus sum, *to be hanged.*

Pendo, pependi, vel pondero, solvo, *to hang, to weigh, to pay.*

Penis, canis; *a tail, and as the tail is was taken for a man's yard.*

Penus, vel penum, omne edendorum poculentum, quo homines vescuntur; *all manner of victuals.*

Perdo, perdidi, perditum, *to lose, and to perish, to undo.*

Pereo, perii, *to perish.*

Peregre, avis nova; *a stranger.*

Pergo, perrexi, perrectum, *to go.*

Periclum, pericli, vel periculum, poena, *an enemy in the way.*

Perigenes, divinæ indolis filius, in colonos profectus, *the city of the Trojans, otherwise called Troia or Ilium.*

Perna, is re procella ibeo; *to go forward.*

Perpetuo, quod sine cessatione fit; *wholly and continually.*

Perpetuus, a, um, *continual.*

Perperus, a, um, *naughty, wicked, lewd.*

Perperam, *naughtily, wickedly, with lewdness.*

Perperior, passum cum labore, ac dolore patior; *to suffer, to bear, to endure.*

Persuadeo, si de placeo; *to perswade.*

Pertinacia, æ, *obstinacy.*

Pertinax, acis, *obstinate.*

Pertinaciter, *obstinately.*

Pertinet, ad me, *it belongeth to me.*

Pertinet, ad te, *it belongeth to thee.*

Pertinet, ad eum, *it belongeth to him.*

Pertinet, ad nos, *it belongeth to us.*

Pertinet, ad vos, *it belongeth to you.*

Pertinet, ad eos, *it belongeth to them

Prolixus, multum sive multo tempore tardus; *Ag to wash.*

Promptus, procul apparens; *To have out to sight.*

Promptus, protero, eloquor; *to set abroach, or to utter.*

Promptus, parate sine mora; *with readiness or speed.*

Psalto, cano instrumento musico; *to sing, or to play on any instrument.*

Pubes, vel pubes, proprie lanugo quæ maribus decimo quarto anno, feminis duodecimo circa pudenda oriri incipit; *A ripeness of age.*

Pudet, pudore afficor; *to shame.*

Pueritia, exacta infantia puerilium inchoo; *to pass a child.*

Puer, qui vel quæ puerum vel puellam novit; *A child, male or female.*

Pulvis, & pulver; *Dust.* Norum est.

Puteus, lapis cavernosus; *A common stone.*

Pusillus, & pusillum, minuta individuaque ligna; *A stick, or a piece, a little thing.*

Pustula, tumulo, aer sum ex acerbum infigo; *to prick, or stick.*

Pus, sanies, & quicunque humor in putrescentes vicibus; *Matter or ure.*

Putor, serpens e putrescentibus sanies; *A serpent.*

Q

Quæro, investigo, discutio, *to seek, or search out, to search, inquire, enquire, examine, to seek.*

Quærulus, *to complain.*

Quæror, *to complain.*

Quæsitor, *to search.*

Quæsitum, *to search.*

Quæstio, *to search.*

Quæstus, *to search.*

Qualus, *a basket.*

Quando, *when.*

Quantus, *how great.*

Quantulus, *how little.*

Quantumvis, *how much soever.*

Quare, *wherefore.*

Quasillum, *a little basket.*

Quassatio, *a shaking.*

Quassillum, *a little basket.*

Quatio, *to shake.*

Quatuor, *four.*

Quatuordecim, *fourteen.*

Quatuordecies, *fourteen times.*

Quatuorviginti, *four score.*

Quercus, *an oak.*

Querela, *a complaint.*

Querelor, *to complain.*

Querimonia, *a complaint.*

Querulus, *to complain.*

Quia, *because.*

Quicquam, *any thing.*

Quicquid, *whatsoever.*

Quidam, *a certain.*

Quidem, *indeed.*

Quies, *rest.*

Quiesco, *to rest.*

Quietus, *rest.*

Quilibet, *every one.*

Quilla, *a quail.*

Quinam, *what.*

Quinarius, *five.*

Quincunx, *five ounces.*

Quindecies, *fifteen times.*

Quindecim, *fifteen.*

Quingenti, *five hundred.*

Quingentesimus, *five hundredth.*

Quini, *five.*

Quinquagesimus, *fiftieth.*

Quinquaginta, *fifty.*

Quinquatrus, *a feast of five days.*

Quinquennalis, *of five years.*

Quinquennium, *five years.*

Quinquies, *five times.*

Quintadecimani, *soldiers of the fifteenth legion.*

Quintanus, *of the fifth.*

Quintilis, *July.*

Quintus, *the fifth.*

Quippe, *for.*

Quis, *who.*

Quisnam, *who.*

Quispiam, *any one.*

Quisquam, *any one.*

Quisque, *every one.*

Quisquis, *whosoever.*

Quivis, *whosoever.*

Quo, *whither.*

Quoad, *until.*

Quocirca, *wherefore.*

Quocunque, *whithersoever.*

Quod, *because.*

Quodammodo, *in some manner.*

Quodcunque, *whatsoever.*

Quodnam, *what.*

Quodque, *every one.*

Quodquidem, *indeed.*

Quodvis, *whatsoever.*

Quomodo, *how.*

Quomodocunque, *howsoever.*

Quondam, *sometimes.*

Quoniam, *because.*

Quoque, *also.*

Quorsum, *whither.*

Quorsumnam, *whither.*

Quorsumvis, *whithersoever.*

Quot, *how many.*

R

Rabula, homo futilis; *A brawler, or a smatterer in the law.*

Rado, cultro vel quivis re acuta decerpo; *to shave.*

Ramex, rupturi & diffensio intestinorum; *Rupture.*

Rapio, per vim traho, *aufero*; *to snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utuntur in fenilicio ad corradendum fenum; *A rake.*

Raucio, raucus sum; *to be hoarse.*

Recido, retro sive herum in eadem cado; *to fall backward, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco; *to call to mind again.*

Redda, acceptum vel ablatum restituo; *to render, or to restore.*

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multum oleo; *To bear the savour of a thing, or to savour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango, *to break again.*

Rego, guberno; *to rule or to govern.*

Relego, rursus lego, *to read again.*

Reminiscor, recordor, memini; *to remember.*

Ren, viscus quodlibet; *the reins.*

Reor, arbitror, puto; *to suppose.*

Repono, dissolvo, rejungo; *to unbind, to disjoin.*

Reprehendo, increpo, *to chide, to reprove.*

Reprehensio, *a chiding.*

Reprehensor, *a chider.*

Reprimo, *to restrain.*

Repudium, *a divorce.*

Repugno, *to fight against.*

Requiro, iterum flagito, rogo, peto; *to require, to desire, to ask.*

Res, omnia hinc corporalia incorporalia comprehendit; *A thing.*

Resilio, rursum persilio; *to leap again.*

Resumo, repudio, sperno; *to refuse.*

Rete, funis vel linum; *A rope or a net.*

Retia, *a net.*

Retorqueo, resilio, reverto, in contrarium fluo; *to rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur; *A net.*

Rex, nota est significatio; *A King.*

Rideo, cachinno, *to laugh.*

Ringo, obsurmuro ut canes; *to make an ugly face, to show the teeth like a snarling dog, and to grin.*

Robur, species quercus durissimæ; *An Oak.*

Rodo, mordeo, comedo, *to gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam a pastoribus condita, olim gentium domina, cum fere rex, quarto & postremo monarchia; *Rome.*

Ros, humor qui serena tempore cœlo fluit; *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant; *The place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus; *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus; *to cry like an Ass.*

Rumpo, frango, *to break.*

Rus, rure, *a field.*

Rus, rure, *the country.* Rus tibi sæpe fum & vobis, *the Country.*

S

Sacer, quod venerabile *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus; *A Priest or a Nun.*

Sacrificium, deo sacrificium factum; *A sacrifice.*

Sæpe, *often.*

Sæpenumero, *often.*

Sæpes, quod impedit in circuitu, quo conclusi sumus; *A hedge.*

Sæpio, *to hedge.*

Sæpta, *a hedge.*

Sæpum, *a hedge.*

Sæpus, *a hedge.*

Sæta, *a bristle.*

Sæva, *a bristle.*

Sæviens, *cruel.*

Sæviter, *cruelly.*

Sævitia, *cruelty.*

Sævus, *cruel.*

Sagax, *quick of scent.*

Sagina, *fatness.*

Sagio, *to feel.*

Sal, *salt.*

Salax, *lustful.*

Salio, *to leap.*

Saltem, *at least.*

Saltus, *a leap.*

Salubris, *healthful.*

Salus, *health.*

Salutaris, *healthful.*

Salvus, *safe.*

Sanctus, *holy.*

Sandapila, *a bier.*

Sandyx, *vermilion.*

Sanguis, *blood.*

Sanies, *matter.*

Sanitas, *health.*

Sanus, *healthful.*

Sapiens, *wise.*

Sapientia, *wisdom.*

Sapio, *to taste.*

Sarcina, *a burden.*

Sarcio, *to mend.*

Sarcophagus, *a coffin.*

Sarcula, *a hoe.*

Sarculum, *a hoe.*

Sarmentum, *a twig.*

Sarpo, *to prune.*

Satago, *to be busy.*

Satelles, *a guard.*

Satio, *to satisfy.*

Satis, *enough.*

Satisdo, *to give security.*

Satisfacio, *to satisfy.*

Satisfactio, *satisfaction.*

Satisfactor, *a satisfier.*

Satisfactorius, *satisfactory.*

Satisfactum, *satisfaction.*

Satisfio, *to satisfy.*

Satisfit, *it is satisfied.*

Satisfiunt, *they are satisfied.*

Satisfiuntur, *they are satisfied.*

Satisfiuntur, *they are satisfied.*

*Satisfiuntur

Secerno, abjungo, separo: to divide or separate.

Seco, divido: to cut.

Sedeo, quiesco: to sit.

Seges, frumentum in spicis: Corn yet standing.

Segno, seorsum colligo: to gather a part.

Semis, id est, semissis, sex uncias, dimidium assis: Half a pound, or the half of any whole sum.

Senectus vel senectus, senium, ætas: Old age.

Sensus, sensio confectus, an old man.

Senio, quod sex pondo continet: the six pound.

Senium, idem quod senectus.

Sensus, a sensum organum sentiendi, & quod mente concipitur: Any of the five wits, & also the sense or that which the mind conceiveth, called the wit.

Sentio, aliquid sentio, percipio, intelligo: to perceive by some sense or by understanding.

Sepes, spina: A hedge.

Sepes, defunctum, terra condo: To bury.

Septo, obtrudo, circundo, munio: to compass, to hedge.

Sepes, serpens parvula: A little serpent.

Sepio, sepsi, septum: To make the inclosure of.

Sepsis, abscessum, subscessus: A sore.

Septa, sepulcra: Graves.

Septa, populus Asiæ: One of the cities of Asia.

Septem, septentrio: The seven stars.

Septentrio, septem stellæ in Septentrione: The seven stars in the North.

Septimus, septimo loco natus: The seventh.

Septum, sepes: A hedge.

Sepulchrum, sepulcrum, tumulus: A grave.

Sepulcrum, sepulchrum: A grave.

Sequax, qui sequitur: Following.

Sequax, qui literas vel verba sequitur & similia scribit: A scribe or writer.

Sequax, literas formo: to write.

Sequax, fossa aut puteus: A ditch or pit.

Sequax, ritum ad [illegible]

Sequax, non [illegible]

Sequax, [illegible]

Sequax, [illegible]

Sequax,

Spolio, facio, vitium quoddam, to spoil.

Spondeo, spondi, promitto; to promise, and sometime to betroth.

Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum: *betrothing with conditions taken.*

Sponte, naturæ & ingenii proprii: *of nature and own disposition.*

Statuo, pono, colloco, erigo: *to place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to dedicate, and so forth.*

Sterno, projicio in terram: *to throw down, or to spread.*

Stertio, dormio, somnum altum dormiendo capio: *to sleep fast or soun.*

Stigo, & *stiga*, pectinis genus, quod per capita colligere solent: *A money so called of the gods, or for the use of the gods, or for the poor, and therefore is signified to signify so much.*

Stirps, origo, progenies, fobolles: *a stock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo: *to stand.*

Strepo, sonum facio: *to make a noise.*

Struo, fundamentum edo: *to make a build, a building, or a contriving.*

Struppo, facio, fruticem, seminum vitiosorum; *to make a great noise, or to gnash with teeth, it is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.*

Stringo, premo, arcto: *to make straight, to pull, sometime to strive.*

Struo: *to build, to pile up, and sometime to endeavour, and to go about; or to set in array.*

Stultitia, imprudentia, fatuitas: *Foolishness.*

Stupidus, horror ad id quod timendum: *to amazed.*

Stylus, genus ligni, quod

Subactus, *Subactio*, *Subactor*, *Subactorius*, *Subactorium*, *Subactorius*, *Subactorium*, *Subactorius*, *Subactorium

...que fornace calefactus
...endi lavandæve usibus
...ata: *Hot bath.*
...ectus, pectus & pectoris
...nimentum: *The breast,*
breast-plate.
...brax, vir Thracia: *a*
Thracian.
...hus, incensum libamen
...Deum veneramur, ali-
...ndo ipsa arbor: *Frankin-*
...e, *and the tree*
...gnum, tigni, trabs qua
...e disposita domus ex-
...tur: *a rafter.*
...animal velocissimum
...ruculentum: *a tiger.*
...meo, metuo: *to fear.*
...meor, metuor: *to be feared.*
...mbo, lingua vel pedibus
...illo: *to tumble or tum-*
ble.
...ello, elevo, sublevo: *to lift*
or bring up, as children
by nurses, or also to take
away.
...ndeo, crines vel lanam se-
...oreipe: *to clip or sheat.*
...nitrus, & tonitru, nubes
... seu potius diruptæ so-
...: *thunder.*
...no, valde sono, ac facio
...trum: *to thunder.*
...orpeo, languidus sum &
...issus: *to be sluggish and*
dull.
...orqueo: *to wreath, wrest,*
twist or turn about, to
... *to spin, to vex and*
...ble, to whirl, &c.
...rquus, circulus aureus
...que ornamentum: *a*
... *to adorn the neck.*
...rrens, fluvius per pluvi-
...collectus: *A Lake with-*
...ring, began by rain.
...rreo, uro, asso: *to roast.*
...rrus, lignum ardens vel
...tum: *a fire-brand.*
...: *So many, or many.*
...sso, traho, vel sursum
...: *to pull and draw up,*
...handle by fair or foul
means.
...ado, in potestatem alte-
...transfero: *to deliver*
another.
...abo, vi ad me rapio ac
...: *to draw.*
...ligo, legendo transi-
...cio ac perlego: *to read over.*

Tremo, commoveor, agitor: *to tremble.*

Tres: *Three.*

Tribus, progenies: *a kindred.*

Tribe, capilli pedibus postorum gallinaceorum: *the hairs that stand in fowls feet, as pigeons: also nails.*

Triptoton, nomen quod tribus casibus tantummodo casibus inflectitur: *a noun declined with three cases.*

Tres, nomen virile: *Three.*

Trudo, thanibeo pedibusve impello: *to thrust.*

Tu: *Thou.*

Tuber, dictum a tumendo, & priore longa, terræ callus: *a swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the plush is.*

Tueor, defendo: *to defend.*

Tuor, video: *to see.*

Tundo, decutio, pulso: *to beat or to thrust.*

Tussis, vehemens, sæpius repetita ex qua meatum omnium obstruunt: *a cough.*

Tuscus, Etruscus Italiæ: *Tuscan.*

Tutus, oppidum Italiæ.

V

Vadaneo: *to go.*

Valeo, pollum validus ac sanus sum: *to be in good health, or to be able.*

Valva, fores geminas habentes partes in se claudentes: *a two leaved door.*

Vanus: *A vain or without cause.*

Vas, vadis, vadimonium: *a surety in a matter of law.*

Vas, vasis, instrumentum ad aliquid capiendum, idoneum: *a vessel.*

Vates, poeta, & qui futura prædicit: *a poet, or a Prophet.*

Uber: *The adjective signifieth plentiful: the noun signifieth a pap, or a woman's udder, & sometime it is found for plenteousness.* As, Uber agri: *for fruitfull land.*

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium: *a door bar.*

Veho, vexi, plaustro, quadrupede porto: *to carry.*

Vello, traho, evello: *to pull or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno: *to sell.*

Venio, vendor: *to be sold.*

Venio, ad diquem accedo: *to come.*

Venter, qui a pectore ad pubem, terminatur: *the belly.*

Venus, dea amoris & voluptatis: *the goddess of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior: *the spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi: *any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verbera, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verber.

Verga, tendo, declino: *to bend, to go, to incline some way.*

Vermis a vertendo, quia sese torquendo rapit: *a worm.*

Verna, ex ancilla domi natus servus: *a bond-man born of a bond-woman at home. It is also adjunctively for that that is domestical, or not strange or alien.* Vinum verna.

Vertex, pars eminens capitis: *an head.*

Verto, purgo, traho: *to purge.*

Verto, muto, volvo: *to turn, or to change.*

Verres, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi: *a Wether.*

Vescor, uror, cibo, & pasco: *to eat.*

Vesper, idem quod Hesperus. *It is also Vesperugo, and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo: *to forbid.*

Vetus, veteris, inclinem: *an interchange when turns be.*

Video, oculis intueor: *to see.*

Vieo, ligo, seu inflecto: *to bend or bow.* *Whereof* Vietores *be called Coopers, qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat: *a watcher, a wake woman.*

Vincio, ligo: *to bind.*

Vinco,

Vinco, supero: *to overcome.*
Vindex, qui vel quæ vindicat: *an avenger, man or woman.*
Vir, notum est: *a man.*
Virgilius, Poeta: *a Poets name.*
Virgo, quæ non est passa virum: *a virgin.*
Virtus, ars bene recteque vivendi: *virtue, or great power.*
Virus, venenum, & gravis odor: *Poyson, or stench.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia: *strength, power, nature, violence.*
Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium: *Birdlime.*
Viso, eo ad videndum, *to go to see.*
Vitrum, materia translucida, quæ ex arena & cinere fit: *Glass.*
Vivo, vitam ago, *to live.*
Ulciscor, vindico, *to avenge.*
Unguis, durities, digitorum, tam in avibus cæterisque bestiis, quam in homine, *a nail, a hoof, and a talon.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as, *to fly, or go apace:* as, Navis volat. Fama volat. *But*, Volo, vis, *is to will, or be willing.*
Volvo, verto, *to rowle.*
Vomis, vel vomer, nom[illegible] habet, quod terram vom[illegible] *the plough-share.*
Vomo, per os ejicio, *to v[illegible]mit, or to par-break.*
Urgeo, premo, compello, *thrust.*
Uro, adore aut frigore, no[illegible] nunquam alia vi lædo, *burn, and by translation hurt, or to grieve.*
Utor, usum rei habeo, *to u[illegible]*
Vulgus, multitudo ignob[illegible]lis, *the base and comm[illegible] people.*
Vulpes, animal astutum, *Fox, or a Fixon.*
Uxor, viri conjux, *a wif[illegible]*

Finis interpretationis Nominum & Verborum Grammaticæ Regiæ.

Magister discipulos ad studium literarum cohortans.

VOs ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque suâ Christus voce venire jubet;
Præmiaque ostendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer.
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audirique, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor
Ad te qua liceat venire, possim;
Da cum moribus artibusque honestis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscam; sapientiaque & annis
Ut crescens, tibi plurimos, & ipsa

...m adducere, quæ facit beatos,
...ctrinámque alios docere possim.
...ec est summa mei, caputque voti;
...od ratum jubeas ut esse, per te
...sum Christe rogo, tuúmque nomen,
...terno soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
...te Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac benè potus alat.
...tu sancte comes, dux solatórque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
...orpora sic rectè pascentur nostra, nihílque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
...sce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostráque cœlesti nectare corda riga:
...uo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
...andem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter fœlices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
...orte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
...h vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
...da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei.
...tque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
...e solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
...eve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Résque prior mihi sit nómine nulla tuo.
...ec me quicquam in vita aut in nece separet abs te,
...ed semper famulus sim, maneámque tuus.
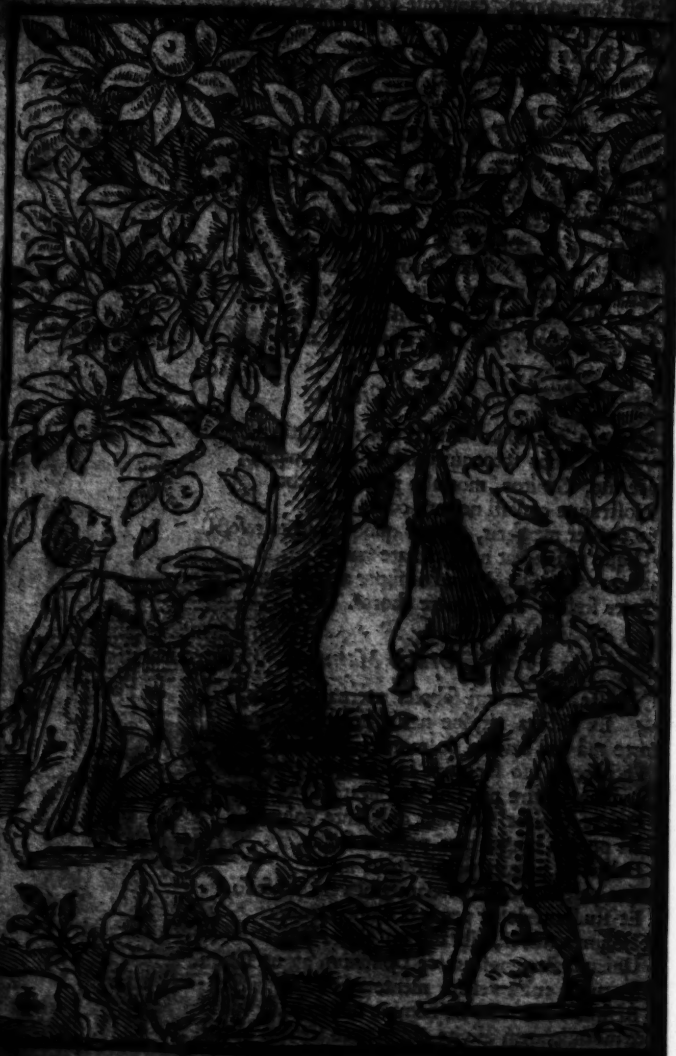
A M E N.